

Broj: 02-02-5-413-2/20
Tuzla, 10.3.2021. godine

12-03-2021

C 01,02-50-18-618/21

PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE

DOM NARODA

gosp. Bakir IZETBEGOVIĆ, predsjedavajući Doma naroda
gosp. Dragan ČOVIĆ, prvi zamjenik predsjedavajućeg Doma naroda
gosp. Nikola ŠPIRIĆ, drugi zamjenik predsjedavajućeg Doma naroda

PREDSTAVNIČKI DOM

gđa Borjana KRIŠTO, predsjedavajuća Predstavničkog doma
gosp. Denis ZVIZDIĆ, prvi zamjenik predsjedavajuće Predstavničkog doma
gosp. Nebojša RADMANOVIĆ, drugi zamjenik predsjedavajuće Predstavničkog doma

Poštovani,

U skladu sa članom 4.10. Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 7/02, 13/03, 76/09 i 1/11) u prilogu se dostavlja Izvještaj o radu Državne regulatorne komisije za električnu energiju u 2020. godini.

Izvještaj je pripremljen na službenim jezicima u Bosni i Hercegovini, a dostava se vrši u čvrstoj kopiji i elektronskom formatu.

S poštovanjem,

Predsjedavajući Komisije

Nikola PEJIĆ

Prilog: kao u tekstu

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ДРЖАВНА РЕГУЛАТОРНА КОМИСИЈА
ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ

ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ 2020

1. The first part of the paper is devoted to the study of the properties of the function $f(x)$ defined by the equation $f(x) = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{1}{n!} x^n$. It is shown that $f(x)$ is a continuous function and that it satisfies the differential equation $f'(x) = f(x)$. The function $f(x)$ is also shown to be the unique solution of this equation which satisfies the initial condition $f(0) = 1$.

2. In the second part of the paper, the function $f(x)$ is studied in more detail. It is shown that $f(x)$ is an increasing function and that it is concave down. The function $f(x)$ is also shown to be the unique solution of the differential equation $f'(x) = f(x)$ which satisfies the initial condition $f(0) = 1$.

3. The third part of the paper is devoted to the study of the properties of the function $g(x)$ defined by the equation $g(x) = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{1}{n!} x^n$. It is shown that $g(x)$ is a continuous function and that it satisfies the differential equation $g'(x) = g(x)$. The function $g(x)$ is also shown to be the unique solution of this equation which satisfies the initial condition $g(0) = 1$.

4. In the fourth part of the paper, the function $g(x)$ is studied in more detail. It is shown that $g(x)$ is an increasing function and that it is concave down. The function $g(x)$ is also shown to be the unique solution of the differential equation $g'(x) = g(x)$ which satisfies the initial condition $g(0) = 1$.

5. The fifth part of the paper is devoted to the study of the properties of the function $h(x)$ defined by the equation $h(x) = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{1}{n!} x^n$. It is shown that $h(x)$ is a continuous function and that it satisfies the differential equation $h'(x) = h(x)$. The function $h(x)$ is also shown to be the unique solution of this equation which satisfies the initial condition $h(0) = 1$.

6. In the sixth part of the paper, the function $h(x)$ is studied in more detail. It is shown that $h(x)$ is an increasing function and that it is concave down. The function $h(x)$ is also shown to be the unique solution of the differential equation $h'(x) = h(x)$ which satisfies the initial condition $h(0) = 1$.

7. The seventh part of the paper is devoted to the study of the properties of the function $i(x)$ defined by the equation $i(x) = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{1}{n!} x^n$. It is shown that $i(x)$ is a continuous function and that it satisfies the differential equation $i'(x) = i(x)$. The function $i(x)$ is also shown to be the unique solution of this equation which satisfies the initial condition $i(0) = 1$.

8. In the eighth part of the paper, the function $i(x)$ is studied in more detail. It is shown that $i(x)$ is an increasing function and that it is concave down. The function $i(x)$ is also shown to be the unique solution of the differential equation $i'(x) = i(x)$ which satisfies the initial condition $i(0) = 1$.

9. The ninth part of the paper is devoted to the study of the properties of the function $j(x)$ defined by the equation $j(x) = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{1}{n!} x^n$. It is shown that $j(x)$ is a continuous function and that it satisfies the differential equation $j'(x) = j(x)$. The function $j(x)$ is also shown to be the unique solution of this equation which satisfies the initial condition $j(0) = 1$.

10. In the tenth part of the paper, the function $j(x)$ is studied in more detail. It is shown that $j(x)$ is an increasing function and that it is concave down. The function $j(x)$ is also shown to be the unique solution of the differential equation $j'(x) = j(x)$ which satisfies the initial condition $j(0) = 1$.

11. The eleventh part of the paper is devoted to the study of the properties of the function $k(x)$ defined by the equation $k(x) = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{1}{n!} x^n$. It is shown that $k(x)$ is a continuous function and that it satisfies the differential equation $k'(x) = k(x)$. The function $k(x)$ is also shown to be the unique solution of this equation which satisfies the initial condition $k(0) = 1$.

12. In the twelfth part of the paper, the function $k(x)$ is studied in more detail. It is shown that $k(x)$ is an increasing function and that it is concave down. The function $k(x)$ is also shown to be the unique solution of the differential equation $k'(x) = k(x)$ which satisfies the initial condition $k(0) = 1$.

Босна и Херцеговина
**ДРЖАВНА РЕГУЛАТОРНА КОМИСИЈА
ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ**

**ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ
ДРЖАВНЕ РЕГУЛАТОРНЕ КОМИСИЈЕ ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ
У 2020. ГОДИНИ**

Тузла, децембар 2020. године

Извјештај о раду Државне регулаторне комисије за електричну енергију слиједи приступ извјештавања регулаторних тијела у Европској унији и захтјеве Енергетске заједнице, са прилагођавањима која изражавају специфичности регулаторног оквира у Босни и Херцеговини.

Моле се корисници Извјештаја да приликом употребе података обавезно наведу извор.

Садржај

1.	УВОД.....	1
2.	САСТАВ И ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА ДРЖАВНЕ РЕГУЛАТОРНЕ КОМИСИЈЕ.....	3
3.	КЉУЧНЕ АКТИВНОСТИ.....	7
3.1	Правила и документа ДЕРК-а.....	7
3.2	Документа која одобрава ДЕРК.....	17
3.3	Поступци лиценцирања.....	23
3.4	Праћење активности лиценцираних субјеката.....	25
3.5	Технички аспект рада електроенергетског система.....	27
3.6	Поступци одређивања тарифа.....	32
3.7	Тржиште електричне енергије.....	36
3.8	Енергетска статистика.....	47
3.9	Судски и други спорови.....	50
3.10	Остале кључне активности.....	52
4.	АКТИВНОСТИ У МЕЂУНАРОДНИМ ИНСТИТУЦИЈАМА.....	57
4.1	Енергетска заједница.....	57
4.2	Регионална асоцијација енергетских регулатора – ERRA.....	62
4.3	Асоцијација медитеранских енергетских регулатора – MEDREG.....	64
4.4	Савјет европских енергетских регулатора – CEER.....	65
4.5	Међународна конфедерација енергетских регулатора – ICER.....	65
4.6	Међурегионална сарадња.....	67
5.	РЕВИЗОРСКИ ИЗВЈЕШТАЈ.....	69
6.	ОСНОВНИ ПРАВЦИ АКТИВНОСТИ У 2021. ГОДИНИ.....	71
ПРИЛОЗИ		
A:	Основни подаци о електроенергетском систему Босне и Херцеговине.....	75
B:	Карта електроенергетског система Босне и Херцеговине.....	77
Ц:	Билансне величине електроенергетског сектора Босне и Херцеговине.....	79
Д:	Електроенергетски показатељи Босне и Херцеговине.....	81
Е:	<i>Acquis</i> Енергетске заједнице.....	83

1. УВОД

Појава новог вируса корона, SARS-CoV-2, који је узроковао пандемију болести COVID-19, учинила је да 2020. година буде једна од најизазовнијих година у новијој историји свијета. Била је то година у којој су се у свим доменима живота преиспита(ва)ле навике и увјерења, односи и очекивања. Човјечанство је било принуђено да у условима многих непознаница (на)учи мноштво нових ствари и тестира све своје сфере о томе колико смо јаки и спремни да се прилагодимо свему што живот стави пред нас.

Кроз сличан преображај пролазио је и електроенергетски сектор, глобално и локално. Пословни процеси у сектору прилагођавани су новим околностима и спровођени уз поштивање епидемиолошких мјера које су поводом пандемије COVID-19 утврђивали надлежни органи. Обустављана су искључења електричне енергије по основу дуговања као и обрачун затезних камата, редуковано је трајање планских искључења, прилагођен је начин наплате, очитања потрошње вршена су двомјесечно (уз коришћење методе процјене) како би непосредни контакти били сведени на најмању могућу мјеру, примјењиване су појачане епидемиолошко-заштитне мјере итд. У периодима израженог ширења вируса корона, поједини кључни оперативни процеси организовани су у тзв. затвореним циклусима у изолацији, који су трајали десет до 14 дана.

И у овим условима значај даљње реформе сектора и енергетске транзиције није умањен. У Босни и Херцеговини (БиХ) на свим административним нивоима, а према уставним надлежностима, у наредном периоду неопходан је наставак усклађивања законодавства о енергији с правном тековином Европске уније (ЕУ), интегрисани развој енергетских и климатских политика, те спровођење реформе сектора енергије.

Током 2020. године Државна регулаторна комисија за електричну енергију (ДЕРК) наставила је своју мисију регулатора у сектору, развијајући услове за слободну трговину и поуздано снабдијевање електричном енергијом, уз поштовање међународних споразума, домаћих закона, одговарајућих европских уредби и директива, као и других правила о унутрашњем тржишту електричне енергије. ДЕРК је и у протеклој години сарађивао са великим бројем институција Босне и Херцеговине, њених ентитета и Дистрикта, као и бројним међународним институцијама чији рад утиче или се односи на регулисање тржишта електричне енергије. У условима пандемије COVID-19 ДЕРК је своје јурисдикције и одговорности обављао уз неминовна и потребна прилагођења која нису смањила ефикасност рада.

И поред свих изазова које је донио нови вирус корона, електроенергетски систем БиХ је у току 2020. године радио стабилно и без већих проблема. Свим корисницима система је омогућен функционалан рад према дефинисаним стандардима квалитета. Купци су имали сигурно снабдијевање, што је било од посебног значаја у околностима пандемије.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију (ДЕРК) је независна институција Босне и Херцеговине, која дјелује у складу са принципима објективности, транспарентности и равноправности, и има јурисдикције и одговорности над преносом електричне енергије, операцијама преносног система и међународном трговином електричном енергијом, као и над производњом, дистрибуцијом и снабдијевањем електричном енергијом купаца у Брчко Дистрикту БиХ.

ДЕРК је непрофитна институција и финансира се из регулаторних накнада које плаћају лиценцирани субјекти.

Током 2020. године реализовано је више уговора о изградњи, реконструкцији и санацији преносних објеката. Почетком октобра 2020. године у погон је пуштена нова трафостаница ТС 110/30 киловолти (kV) Подвележје, изграђена ради прикључења вјетроелектране Подвележје инсталисане снаге 48 мегавата (MW), чије пуштање у пробни рад се очекује почетком 2021. године. Генератор Г2 у хидроелектрани ХЕ Дубровник је од 2. марта 2020. године далеководом ДВ 220 kV Требиње – ХЕ Дубровник 2 поново директно прикључен на електроенергетски систем БиХ, након санације свих оштећења која су настала 10. јануара 2019. године током трагичног пожара. Након завршене санације квара, 7. септембра 2020. године пуштен је у погон далековод ДВ 220 kV Приједор 2 – Јајце 2.

У протеклој години произведен је 15.391 гигаватчас (GWh) електричне енергије, што је 683 GWh, односно 4,3% мање него у 2019. години. Хидролошки лошија година резултирала је производњом од свега 4.276 GWh у хидроелектранама, што је 24,3% мање у односу на претходну годину. С друге стране, производња у термоелектранама забиљежила је повећање од 8,6%, достижући износ од 10.443 GWh. Прве двије вјетроелектране прикључене на преносни систем, Месиховина и Јеловача, током 2020. године у мрежу су инјектирале 262 GWh. Производња у мањим обновљивим изворима (мале хидроелектране, вјетроелектране прикључене на дистрибутивни систем, соларне и електране на биогорива) забиљежила су смањење од 25,6% и износила је 399 GWh, што је резултат значајног пада производње у малим хидроелектранама. У електранама индустријских произвођача произведено је 10,15 GWh.

Укупна потрошња електричне енергије износила је 11.330 GWh, што је 8,1% мање него претходне године. Потрошња купаца прикључених на преносни систем смањена је чак 49,2% и износила је 890 GWh, док је дистрибутивна потрошња незнатно (1,5%) смањена и износила је 9.993 GWh.

Максимално оптерећење електроенергетског система у протеклој години од 1.804 MW забиљежено је у четрнаестом сату 2. децембра, што је мање од историјског максимума од 2.207 MW из осамнаестог сата 31. децембра 2014. године. Минимално оптерећење од 605 MW забиљежено је у четвртом сату 25. маја 2020. године, што је најмања вриједност у неколико претходних деценија.

Укупна електрична енергија на преносној мрежи износила је 18.128,7 GWh, што је 0,71% мање него у 2019. години. Преносни губици износили су 317,2 GWh, односно 1,75% од укупне енергије у преносном систему. Настављен је тренд смањења дистрибутивних губитака, који су износили 912,6 GWh или 9,13% у односу на бруто дистрибутивну потрошњу, што је најнижи ниво у историји електроенергетског сектора БиХ.

У 2020. години извезено је 5.543 GWh електричне енергије, што је 5,7% мање него у претходној години. И увоз је смањен за значајних 29,9% и износио је 1.496 GWh.

Државну регулаторну комисију за електричну енергију је основала Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине доношењем Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ и именовањем чланова Комисије.

2. САСТАВ И ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА ДРЖАВНЕ РЕГУЛАТОРНЕ КОМИСИЈЕ

Чланови Комисије из Федерације Босне и Херцеговине су:

- Суад Зељковић, са мандатом од пет година (од 11. јуна 2016. године), и
- Никола Пејић, са другим мандатом од пет година (од 11. јуна 2016. године).

Члан Комисије из Републике Српске је

- Бранислава Милекић, са мандатом од пет година (од 5. августа 2020. године).

До избора госпође Милекић, функцију члана Комисије обављао је Милорад Тушевљак.

Од успостављања Државне регулаторне комисије за електричну енергију њени чланови се на равноправном основу ротирају на функцији предједавајућег сваке године. Ову функцију до 30. јуна 2020. године је обављао Суад Зељковић. Никола Пејић актуелни је предједавајући Комисије до 30. јуна 2021. године.

ДЕРК је Законом успостављен као независна и непрофитна институција Босне и Херцеговине, уз обавезу дјеловања у складу са принципима објективности, транспарентности и равноправности. Наведени принципи уграђени су у сва акта ДЕРК-а и спроводе се у свим поступцима. Такав начин рада уважава међународне примјере добре праксе и у највећој могућој мјери је усаглашен са *Смјерницама Секретаријата Енергетске заједнице о независности националних регулаторних тијела*. Уграђена у правила и перманентно практично примјењивана независност Државне регулаторне комисије показује се и доказује у свим сферама, укључујући политичку, правну, социолошку и финансијску димензију.

Енергетски прописи Европске уније (ЕУ), који путем механизма успостављених према Уговору о оснивању Енергетске заједнице постају обавезујући и за Босну и Херцеговину, посебно наглашавају корелацију регулаторне независности и спровођења реформи, те уводе повећана овлашћења и појачавају независност регулатора, нарочито у надзору тржишта и санкционисању нетржишног дјеловања.

У складу са Законом, основне одредбе о надлежности, организацији и начину рада, финансирању, транспарентности рада и заштити повјерљивих информација регулише *Статут Државне регулаторне комисије за електричну енергију*, донесен 2003. године, непосредно по оснивању ДЕРК-а, уз измјене из 2004. и 2009. године. У децембру 2017. године донесена је *Одлука о измјени Статута* којом се децидирано прописује искључива организациона и протоколарна функција

предсједавајућег Комисије, без икаквих додатних овлашћења у представљању, заступању или доношењу одлука у односу на друга два члана Комисије. Консеквентно томе се избјегава прекомјерни формализам даљње пријаве измјене података у статистичким, порезним и другим регистрима приликом ротирања чланова Комисије на положају предсједавајућег.

Рад Државне регулаторне комисије за електричну енергију организован је у четири сектора:

- Сектор за тарифе и тржишта,
- Сектор за лиценце и техничке послове,
- Сектор за правне послове, и
- Сектор за финансијско-административне послове.

У функцији ефикаснијег обављања послова у ДЕРК-у се по потреби успостављају тематски радни тимови, у чијем раду учествују запосленици из различитих сектора.

Током 2020. године извршена су прилагођења рада Државне регулаторне комисије за електричну енергију околностима изазваним пандемијом болести COVID-19. Прије свега на минимум је сведен број физичких састанака и службених путовања, а контакти путем различитих интернет комуникационих платформи постали су доминантни. У вријеме примјене *Одлуке о организацији рада током ванредних околности узрокованих новим вирусом корона*, у периоду од марта до маја 2020. године, омогућен је рад од куће, уз коришћење комуникационих алата. Све активности ДЕРК-а спровођене су уз поштивање епидемиолошких мјера које су поводом пандемије COVID-19 утврђивали надлежни органи.

Нови, прилагођени услови рада и интензивирана дигитална комуникација путем интернета нагласили су значај повећања заштите информационо-комуникационих система. У циљу адекватне заштите ових система и унапређења сигурности сајбер простора, ДЕРК је током 2020. године набавио дио намјенске опреме, као и софтвер за превенцију, детекцију и заштиту у сајбер простору. Набавка потребних средстава ће бити настављена и у наредној години.

Средства електронске комуникације коришћена су и за наградњу знања и искуства, односно јачање стручних капацитета, чиме ДЕРК прати захтјеве регулаторне праксе. Нова знања стицана су на различитим струковним савјетовањима, конференцијама и тематским семинарима. Систематичност обуке ради континуисаног усклађивања знања, вјештина и праксе са потребама и очекивањима институције остварује се и кроз стручне радионице Секретаријата Енергетске заједнице, образовне програме Регионалне асоцијације енергетских регулатора (ERRA), Асоцијације медитеранских енергетских регулатора (MEDREG) и Савјета европских

Извјештај о раду Државне регулаторне комисије за електричну енергију у 2019. години достављен је Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине и Министарству спољне трговине и економских односа БиХ 9. априла 2020. године.

Извјештај је разматран на сједницама оба дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, на 9. сједници Представничког дома, 10. јуна 2020. године, и на 10. сједници Дома народа, 21. јула 2020. године.

енергетских регулатора (CEER), те семинаре Дирекције за европске интеграције, који су у функцији приступања и интеграције БиХ у ЕУ.

Посебан допринос стручном усавршавању у 2020. години дали су Америчка агенција за међународни развој (USAID) кроз регионалне иницијативе и *USAID Пројекат асистенције енергетском сектору* (USAID EPA), у оквиру којих је организовано више едукационих радионица различитог тематског садржаја.

ДЕРК ће и даље бити посвећен осигурању континуисаног професионализма особља кроз већ афирмисане али и кроз нове методе обуке, те употребу савремене техничке опреме. Оправданост оваквог одређивања потврђује и информатичка, комуникациона и презентациона компетенција већег броја појединаца да своја знања и искуства успјешно излажу на домаћим и међународним струковним скуповима.

Поред стручног усавршавања својих запосленика, Државна регулаторна комисија за електричну енергију је на адекватан начин информисала и преносила искуства из регулаторне праксе запосленицима регулисаних компанија, а учествовала је и у стручном усавршавању особља других регулаторних тијела у регији. ДЕРК је, такође, пружао квалитетне стручне информације о енергетском сектору и његовој реформи, не само специјалистима из сектора него и широј јавности.

У раду Државне регулаторне комисије за електричну енергију настају велике количине разноврсне документације. Број докумената и информација је у сталном порасту. Чување, вредновање, излучивање и заштиту регистратурне грађе ДЕРК као њен стваралац организује под стручним надзором Архива Босне и Херцеговине. Оваква кооперација омогућава да се ови процеси одвијају по струковним принципима, знањима и препорукама и кроз међусобно упознавање двију институција.

У извјештајном периоду ДЕРК је користио могућност да у свом раду примијени савремени начин организације канцеларијског пословања, те је, уз поштовање прописаних стандарда и правила Савјета министара БиХ, наставио вођење електронског протокола. Поред ефикасног уноса и претраживања, као и похрањивања великог броја докумената у дигиталном облику, уведени систем је створио претпоставке за савремено управљање пословним процесима, као и за интеграцију са другим пословним системима. При томе се води рачуна о доброј пракси коју у извјештајима о ревизији учинка препоручује Канцеларија за ревизију институција Босне и Херцеговине.

Препознајући важност слободног приступа информацијама, као суштинског обиљежја транспарентног и одговорног рада било којег јавног органа, и остајући одређен да трајно

дјелује у том правцу, ДЕРК омогућава широј јавности пуни увид у рад и процесе одлучивања, не задржавајући се само у оквирима обавеза на овом пољу које стипулише *Закон о слободи приступа информацијама у Босни и Херцеговини*. Ова своја настојања ДЕРК реализује правовременим објављивањем свих релевантних информација на званичној интернет презентацији, али и у писаним медијима, кроз презентације нацрта својих аката, те обавјештења и позиве јавности да учествује у њиховом креирању.

Поред проактивног дјеловања као општеприхваћеног стандарда у раду, ДЕРК дјелује и реактивно, поступајући у законом предвиђеним роковима по поднијетим захтјевима за приступ информацијама, полазећи од става да јавни интерес у сваком конкретном случају мора имати превагу у односу на ограничења која предвиђа наведени Закон и приватне интересе било које врсте. Током 2020. године, ДЕРК-у није упућен нити један захтјев за приступ информацијама.

ДЕРК испуњава и остале обавезе које налаже *Закон о слободи приступа информацијама у Босни и Херцеговини*, те Институцији Омбудсмена за људска права БиХ доставља потребне извјештаје.

Комуникација с јавношћу има значајну улогу у креирању перцепције друштва, односно начина разумјевања дјеловања свих институција од стране јавности. Посебан значај начин комуницирања има у времену реформских процеса и структуралних промјена. Процес либерализације сектора, дерегулација и отварања тржишта електричне енергије нужно захтјева како правовремено информисање јавности о кључним фазама тако и континуисану комуникацију и едукацију свих кључних актера о реформи и начину функционисања сектора у цјелини.

Добра је пракса регулаторних комисија у сектору енергије да спроводе активности комуникације с јавношћу како би објасниле и појасниле промјене које доноси либерализација сектора и отварање тржишта. Сходно томе и у Босни и Херцеговини Државна регулаторна комисија за електричну енергију (ДЕРК), Регулаторна комисија за енергију у Федерацији Босне и Херцеговине (ФЕРК) и Регулаторна комисија за енергетику Републике Српске (РЕРС), као непристрасне организације које регулишући односе у сектору и на тржишту енергије штите интересе купаца, имају једну од кључних улога у подизању свијести јавности о промјенама у сектору и активностима регулатора у процесу либерализације.

3. КЉУЧНЕ АКТИВНОСТИ

Током 2020. године Државна регулаторна комисија за електричну енергију одржала је 18 редовних сједница, 33 интерна састанка и организовала девет јавних расправа, од чега је осам имало општи, а једна формални карактер.

У извјештајном периоду, на транспарентан начин и уз вођење адекватних јавних расправа, у којима су поред субјеката из електроенергетског сектора своје коментаре могли давати и заинтересовани чланови јавности, Комисија је спроводила активности на усвајању и одобравању низа докумената, одређивању тарифа, издавању лиценци, и реализовала друге активности од којих су најзначајније груписане у подручја наведена у наставку.

Отвореност према јавности кроз консултације и комуникацију са свим заинтересованим члановима стручне али и шире јавности је основна оријентација Комисије која помаже провјери исправности предложених рјешења прије њиховог коначног усвајања. Праксу међусобне размјене прибављених коментара јавности, у истим или сличним поступцима, примјењују сва три регулаторна тијела која дјелују у енергетском сектору Босне и Херцеговине.

3.1 Правила и документа ДЕРК-а

Интегритет и транспарентност велепродајног тржишта

Електрична енергија, произведена у електранама, прије него што буде испоручена крајњем купцу, често се купује и продаје више пута на велепродајном тржишту. Те трансакције електричне енергије се уобичајено одвијају у великим количинама и укључују произвођаче енергије, трговце, снабдјеваче, велике купце енергије, па чак и инвестиционе банке. На сличан начин се тргује и природним гасом. У Европи је неколико стотина компанија укључено у трговину на велико електричном енергијом и гасом, које на тржишту свакодневно обављају преко десет хиљада трансакција.

Велепродајне цијене су врло осјетљиве на расположиве могућности производње и преноса, јер се енергија мора произвести кад је то потребно. На цијене може утјецати ширење лажних података о расположивости тих могућности или смањење производње.

Будући да се великим количинама енергије тргује и преко граница, традиционално је тешко открити евентуалне манипулације цијенама ове врсте, јер национални регулатори нису имали приступ прекограничним подацима. Као одговор на ове чињенице, у Европској унији донесена је *Уредба (ЕУ) бр. 1227/2011 Европског парламента и Савета од 25. октобра 2011. о интегритету и транспарентности велепродајног*

На редовним сједницама разматрају се и утврђују акта из регулаторне надлежности у складу са законом прописаним овлашћењима, а на интерним састанцима се разматрају питања и усвајају акта организационо-административне природе.

У циљу прибављања коментара заинтересованих лица и јавности на правила и прописе, или било који други документ, ДЕРК организује општу јавну расправу. У циљу рјешавања техничких питања у току поступка и обраде процедуралних или суштинских питања, одржава се техничка јавна расправа. У циљу утврђивања одлучујућих чињеница на основу којих би ДЕРК могао ријешити спор или одређене захтјеве, одржава се формална јавна расправа.

Редовне сједнице и све врсте јавних расправа су отворене за јавност.

тржишта енергије (REMIT). Ова уредба уводи јединствени европски оквир на veleпродајним тржиштима за:

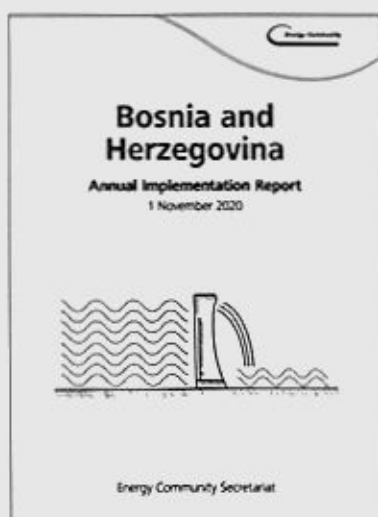
- Дефинисање злоупотребе тржишта у погледу манипулације тржиштем, покушаја манипулације тржиштем и трговања на основу повлашћених информација,
- Увођење експлицитне забране злоупотребе тржишта,
- Оснивање новог оквира за надзор veleпродајних тржишта у циљу откривања и спречавања манипулације тржиштем и трговања на основу повлашћених информација, и
- Дефинисање забрана и спровођења кажњавања на националном нивоу у случају откривања злоупотребе тржишта.

REMIT се односи на све тржишне учеснике чије активности утичу на veleпродајна тржишта енергије, односно на сва физичка или правна лица (укључујући и оператере преносних система) која обављају или спроводе трговачке трансакције на једном или више veleпродајних тржишта енергије. Овој уредби подлијежу сви учесници на тржишту који имају сједиште у било којој земљи Европске уније, као и учесници који имају сједиште у земљама изван ЕУ, уколико тргују или дају налоге за трговину на једном или више тржишта унутар ЕУ.

Одлуком Министарског савјета 29. новембра 2018. године, у *acquis* Енергетске заједнице је укључена *Уредба (ЕУ) о интегритету и транспарентности veleпродајног тржишта енергије*, уз потребна прилагођења правном оквиру Енергетске заједнице и дефинисање обавезе да иста буде имплементирана до 29. маја 2020. године.

Поводом обавеза које за национална регулаторна тијела дефинише REMIT, истиче се да надлежности ДЕРК-а, сходно члану 4.2. тачка к) Закона о преносу, регулатору и оператеру система електричне енергије у Босни и Херцеговини, укључују стварање и одржавање конкурентних тржишта, те превенцију и кажњавање похлепног, односно протуконкурентног понашања. Полазећи од обавеза националних регулаторних тијела статuirаних овом Уредбом, а на основу наведених законских овлашћења, ДЕРК је током 2019. године покренуо активности на транспозицији и имплементацији REMIT-а у области електричне енергије. У том смислу припремљен је и објављен превод прилагођене Уредбе на језике који су у службеној употреби у Босни и Херцеговини. Средином децембра 2019. године усвојен је *Нацрт одлуке о транспозицији Уредбе о интегритету и транспарентности veleпродајног тржишта енергије*, којом се нормирају начин и рокови транспозиције и имплементације дијела наведене Уредбе које су у надлежности ДЕРК-а.

Цијенећи надлежности Министарства спољне трговине и економских односа БиХ, те нарочито потребу координације активности између Конкурентног савјета БиХ и ДЕРК-а због комплементарних надлежности у области тржишта електричне енергије, Државна регулаторна комисија је позвала наведене

Државна регулаторна комисија за електричну енергију (ДЕРК) наставила је проактивно имплементирати *acquis*. Ово заслужује посебно признање имајући у виду да је ДЕРК једини регулатор Уговорних страна Енергетске заједнице чија поставка није у складу са захтјевом Трећег пакета о јединственом регулаторном тијелу за електричну енергију и гас. ДЕРК је усвојио Правила за рад мрежа и једини је регулатор у Уговорним странама који је испунио обавезу објављивања критеријума на основу којих се могу дозволити одступања од ових правила. ДЕРК такође предњачи у транспозицији и имплементацији REMIT Уредбе.

Из Годишњег извјештаја о имплементацији Секретаријата Енергетске заједнице, Беч, 1. новембар 2020.

институције да до краја јануара 2020. године доставе коментаре и сугестије на Нацрт одлуке.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је 12. фебруара 2020. године усвојила Одлуку о транспозицији Уредбе о интегритету и транспарентности veleпродајног тржишта енергије, којом се нормирају начини и рокови транспозиције и имплементације дијела прилагођене REMIT Уредбе који је, сходно наведеном Закону, у надлежности ДЕРК-а.

У складу са овом Одлуком, ДЕРК је 11. марта 2020. године утврдио Нацрт правилника о интегритету и транспарентности veleпродајног тржишта електричне енергије. ДЕРК је извршио консултације са релевантним институцијама у Босни и Херцеговини и Секретаријатом Енергетске заједнице, те је у оквиру опште јавне расправе прикупио коментаре и мишљења стручне и шире јавности о припремљеном тексту. Ова расправа одржана је 7. маја 2020. године путем интернет комуникационе платформе због пандемије болести COVID-19. Правилник о интегритету и транспарентности veleпродајног тржишта електричне енергије усвојен је 14. маја 2020. године.

ДЕРК је на сједници одржаној 3. септембра 2020. године донио Одлуку о Регистру учесника на veleпродајном тржишту електричне енергије са припадајућим обрасцима. Ова одлука у свом прилогу садржи следеће обрасце:

- Образац REMIT P-1: Захтјев за регистрацију учесника на veleпродајном тржишту електричне енергије у Босни и Херцеговини,
- Образац REMIT P-2: Подаци за Регистар учесника на veleпродајном тржишту електричне енергије у Босни и Херцеговини,
- Образац REMIT P-1: Пријава потенцијалних злоупотреба и малверзација на veleпродајном тржишту електричне енергије у Босни и Херцеговини,
- Образац REMIT P-2: Пријава одгођеног објављивања повлашћених информација, и
- Образац REMIT P-3: Пријава коришћења изузећа од забрана коришћења и откривања повлашћених информација.

У сарадњи са Секретаријатом Енергетске заједнице ДЕРК је 8. октобра 2020. године за све релевантне институције и учеснике на тржишту, путем интернет комуникационе платформе, одржао Едукативну радионицу о имплементацији REMIT Уредбе.

ДЕРК је једини регулатор у Енергетској заједници који је успоставом Регистра учесника на veleпродајном тржишту електричне енергије успјешно реализовао активности на транспозицији и имплементацији прилагођене REMIT Уредбе у сектору електричне енергије. На крају 2020. године, овај Регистар садржи све потребне податке о 21 учеснику на veleпродајном тржишту електричне енергије у Босни и Херцеговини.

Правила за рад мрежа у вези прикључивања

Хармонизација, односно једнозначно уређење цијелог скупа правила за рад мрежа препознато је у Трећем енергетском пакету ЕУ.¹ Сходно томе, земље чланице ЕУ, кроз пуно ангажовање Европске мреже оператора преносног система за електричну енергију (ENTSO-E), Европске мреже оператора преносног система за гас (ENTSO-G) и Агенције за сарадњу енергетских регулатора (ACER), спровеле су комплексну активност доношења правила и смјерница за рад мрежа (енгл. *Network codes and guidelines*). Скуп ових правила у домену електричне енергије укључује правила о тржишту, раду система и прикључивању:

Правила о тржишту

- Уредба Комисије (ЕУ) 2015/1222 од 24. јула 2015. о успостављању смјерница за додјелу капацитета и управљање загушењима (CASM),
- Уредба Комисије (ЕУ) 2016/1719 од 26. септембра 2016. о успостављању смјерница за дугорочну додјелу капацитета (FCA), и
- Уредба Комисије (ЕУ) 2017/2195 од 23. новембра 2017. о успостављању смјерница за електричну енергију балансирања (EB).

Правила о раду система

- Уредба Комисије (ЕУ) 2017/1485 од 2. августа 2017. о успостављању смјерница за погон електроенергетског преносног система (SO), и
- Уредба Комисије (ЕУ) 2017/2196 од 24. новембра 2017. о успостављању мрежног кодексa за поремећени погон и поновну успоставу електроенергетских система (ER).

Правила о прикључивању

- Уредба Комисије (ЕУ) 2016/631 од 14. априла 2016. о успостављању мрежних правила за захтјеве за прикључивање произвођача електричне енергије на мрежу (RfG),
- Уредба Комисије (ЕУ) 2016/1388 од 17. августа 2016. о успостављању мрежних правила за прикључак купца (DCC), и
- Уредба Комисије (ЕУ) 2016/1447 од 26. августа 2016. о успостављању мрежних правила за захтјеве за прикључивање на мрежу система за пренос истосмјерном струјом високог напона и истосмјерно прикључених модула електроенергетског парка (HVDC).

Правила и смјернице за рад мрежа су технички прописи донијети у циљу утврђивања заједничких правила за сигуран рад система, те функционисање и интеграцију тржишта. Ови

¹ Успостављање правила и смјерница за рад мрежа дефинисано је чланом 6. Уредбе (ЕЗ) бр. 714/2009, односно Уредбе (ЕЗ) бр. 715/2009.

правни акти допуњују постојећи *acquis* Европске уније о електричној енергији и директно се примјењују у њеним чланицама. Они представљају кључни елемент за ефикасно функционисање паневропског тржишта, које у први план ставља купце енергије.

У Енергетској заједници током претходних година вођене су активности на доношењу одлука Сталне групе на високом нивоу (PHLG) према којима ова правила постају дио *acquis*-а. PHLG је 12. јануара 2018. године донио одлуке којима су у *acquis* Енергетске заједнице у сектору електричне енергије укључена правила о прикључивању, односно Уредба Комисије (ЕУ) 2016/631, Уредба Комисије (ЕУ) 2016/1388 и Уредба Комисије (ЕУ) 2016/1447. Стога се проблематика транспозиције и имплементације правила и смјерница за рад мрежа наметнула као једна од кључних активности у раду надлежних институција у Босни и Херцеговини, укључујући ДЕРК и НОС БиХ.

У том смислу, Државна регулаторна комисија је у јуну 2018. године донијела *Одлуку о транспозицији правила за рад мрежа у вези прикључивања*, којом су за сектор електричне енергије у Босни и Херцеговини дефинисани начини и рокови транспозиције три наведене уредбе Европске комисије, које су одлукама PHLG-а прилагођене правном оквиру Енергетске заједнице. Том приликом ове уредбе објављене су на језицима у службеној употреби у Босни и Херцеговини у оквиру интернет презентације Државне регулаторне комисије за електричну енергију (www.derk.ba).

Наведеном одлуком Независни оператор система у Босни и Херцеговини позван је да без одлагања достави Мрежни кодекс и иновира правила којима се осигурава примјена дијелова који имају скраћени рок за имплементацију, те да у наредном периоду осигура усклађеност својих правила са свим захтјевима садржаним у предметним уредбама. ДЕРК је својом одлуком позвао Регулаторну комисију за енергију у Федерацији Босне и Херцеговине, Регулаторну комисију за енергетику Републике Српске и друга надлежна тијела да осигурају усклађеност својих релевантних аката са захтјевима садржаним у уредбама о прикључењу.

Поштујући захтјеве Енергетске заједнице у погледу рокова за транспозицију и имплементацију одредаба уредби којима је одлукама Сталне групе на високом нивоу дат приоритет и одређена хитност у спровођењу, ДЕРК је, координишући своје дјеловање са НОС-ом БиХ, након спровођења опште јавне расправе, у фебруару 2019. године донио *Правилник о раду мрежа у вези прикључивања*. Овим Правилником је у правни систем Босне и Херцеговине преузет дио правила за рад мрежа Енергетске заједнице, сходно надлежностима ДЕРК-а утврђеним у члану 4.2. Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини. У питању су одредбе које је, према релевантним одлукама Сталне групе на високом нивоу, потребно спровести без одлагања. На истој сједници одобрен је нови *Мрежни кодекс*, којим је

извршена транспозиција дијела правила о прикључењу која су у надлежности НОС-а БиХ.

Међу одредбама за које је одређена хитност у спровођењу су и чланови 61(1) Уредбе Комисије (ЕУ) 2016/631, 51(1) Уредбе Комисије (ЕУ) 2016/1388 и 78(1) Уредбе Комисије (ЕУ) 2016/1447. Према наведеним члановима прилагођених уредби, свако регулаторно тијело, након савјетовања са надлежним операторима система, произвођачима, власницима постројења купца и другим заинтересованим тијелима, одређује критеријуме за одобравање одступања у складу с релевантним одредбама уредби. Слједом тога, у складу са *Правилником о раду мрежа у вези прикључивања*, на сједници ДЕРК-а која је одржана 27. марта 2019. године, донијете су:

- *Одлука о Критеријумима за одобравање одступања за производне модуле,*
- *Одлука о Критеријумима за одобравање одступања за постројења купца, и*
- *Одлука о Критеријумима за одобравање одступања за високонапонске истосмјерне системе и истосмјерно прикључене модуле електроенергетског парка.*

Утврђене критеријуме ДЕРК је објавио на својој званичној интернет презентацији и о њима обавијестио Министарство спољне трговине и економских односа БиХ и Секретаријат Енергетске заједнице 10. априла 2019. године, као једини регулатор у регији који је свој дио обавеза завршио у дефинисаном року. Тиме је завршена транспозиција одредби које су у надлежности ДЕРК-а, а чије спровођење је потребно вршити без одлагања.

Уважавајући да се предметним правилима нормира материја која је у надлежности и других тијела, у наставку транспозиције правила о раду мрежа у вези прикључивања потребно је осигурати усклађеност дјеловања свих надлежних институција, укључујући ентитетске регулаторне комисије и све операторе дистрибутивног система, поред НОС-а БиХ и Електропреноса БиХ. Додатно, комплексност садржаја правила о раду мрежа у вези прикључивања, као и сложена административна структура у енергетском сектору БиХ намећу потребу активне улоге и конкретне помоћи ресорног државног и ентитетских министарстава, као и Дирекције за европске интеграције Савјета министара БиХ током даљњих активности на потпуном и ефикасном спровођењу обавеза Босне и Херцеговине прије 12. јула 2021. године, односно датума до којег је потребно осигурати потпуну примјену правила о прикључивању.

У овом смислу посебно се истиче техничка помоћ која се пружа у оквиру *USAID Пројекта асистенције енергетском сектору*, кроз активности *Радне групе за мрежна правила*, а коју чине представници регулаторних комисија и електропривредних предузећа.

Током 2020. године, у оквиру тих активности припремљена је *Категоризација генератора према инсталисаној снази и*

напонском нивоу на мјесту прикључења и Поједностављена процедура прикључења микроелектрана за сопствене потребе у БиХ, као и Анализа усклађености Мрежног кодекса са мрежним правилима за прикључивање произвођача на мрежу, те анализе усклађености прописа са захтјевима мрежних правила за прикључивање произвођача и техничких стандарда БАС ЕН 50549, који се односи на прикључак електране на дистрибутивну мрежу.

Правила о помоћним и системским услугама и балансирању електроенергетског система БиХ

Током протеклих неколико година, свјесна важности помоћних услуга и балансирања (уравнотежења) електроенергетског система, Државна регулаторна комисија за електричну енергију је у сарадњи са Независним оператором система у БиХ и другим електропривредним компанијама, спровела низ активности којима је установљен тржишни начин пружања помоћних услуга и балансирања електроенергетског система Босне и Херцеговине.

Концепт помоћних услуга за балансирање електроенергетског система Босне и Херцеговине, утврђен у марту 2014. године, дефинисао је основна рјешења, илустровао значајан број процедура које је требало израдити, те стратешки трасирао даљње правце употпуњавања постојећег регулаторног оквира пружања помоћних услуга за балансирање електроенергетског система. Концепт укључује рјешења за енергетски и финансијски обрачун дебаланса, односно одступања од дневног распореда балансно одговорних страна, а увођењем тарифе за системску услугу омогућено је финансијско поравнање између НОС-а БиХ као оператора балансног тржишта и тржишних учесника који на том тржишту пружају своје услуге.

Бројне активности ДЕРК-а и НОС-а БиХ, детаљно описане у претходним извјештајима о раду регулаторне комисије, резултирале су скупом правила и одлука којим су тржишни принципи од 1. јануара 2016. године уведени у раније потпуно регулисани начин пружања помоћних услуга и балансирања електроенергетског система БиХ. Тиме је повећана сврховитост отвореног veleпродајног и малопродајног тржишта електричне енергије у БиХ (видјети дио 3.7).

Током протеклих пет година, балансно тржиште електричне енергије у Босни и Херцеговини је успјешно функционисало и примјер је успјешног модела у југоисточној Европи. Ипак, уважавајући динамичност природе овог тржишта, ДЕРК је континуисано пажљиво пратио његово функционисање, а по потреби мијењана су акта која уређују његово дјеловање.

У том смислу је и НОС БиХ у више наврата дорађивао пратеће документе Тржишних правила (*Процедуре за помоћне услуге и Правилник о раду дневног тржишта балансне енергије*) чиме су додатно анимирани пружаоци помоћних услуга у номиновању понуда балансне енергије.

Поред тога, у циљу даљњег развоја тржишта израђена је Студија за унапређење балансног механизма, балансног тржишта електричне енергије и припрему ревизије Тржишних правила у електроенергетском систему БиХ. Студија је резултат заједничког дјеловања ДЕРК-а и НОС-а БиХ, које је у претходном периоду активно подржавао USAID кроз пројекат *Инвестирање у сектор енергије*.

Детаљна анализа примјене балансног механизма и функционисања балансног тржишта електричне енергије у БиХ посебно се фокусира на правно-регулаторне, организационе, техничке и финансијске аспекте, у циљу припреме приједлога за побољшање постојећих рјешења. Уважавајући одређене да континуирано ради на побољшању прописа и процедура из својих надлежности, ДЕРК наставља активности у развоју организације функционисања балансног тржишта и даљњем повећању, ефикасности, економичности и стабилности рада електроенергетског система БиХ. При томе ДЕРК ће тијесно сарађивати са НОС-ом БиХ, како би хармонизовано биле извршене потребне измјене аката из надлежности једне и друге институције који дефинишу балансни механизам.

Успјешним развојем балансног тржишта значајно је повећана понуда услуга, те су већ на годишњим тендерима које је у децембру 2020. године организовао НОС БиХ, потребе за помоћним услугама у 2021. години у значајној мјери осигуране (електрична енергија за покривање губитака у преносном систему, као и резервни капацитети за терцијарну регулацију 'нагоре' и 'надолје' у потпуности су осигурани, док је секундарна регулација у вршном периоду осигурана у потпуности, а у невршном 80,2%, што је значајно више него приликом набавке за претходну годину када је на годишњем тендеру набављено 67,6% потребних количина). Недостајуће количине резерви капацитета секундарне регулације у невршном периоду ће бити набављене на мјесечној основи.

Резултати набавке помоћних услуга за 2021. годину показују да се опадајући тренд цијена електричне енергије који је био присутан на veleprodajним тржиштима у регији у 2020. години, рефлектовао и на балансно тржиште у БиХ, те је код свих услуга забиљежено смањење просјечних набавних цијена. Просјечна цијена енергије за покривање губитака у преносном систему која је постигнута на тендеру за 2021. годину износи 109,94 KM/MWh, што је 12,64% мање од просјечне набавне цијене за 2020. годину која је износила 125,84 KM/MWh.

Такође, смањене су цијене резервних капацитета у секундарној и терцијарној регулацији, па је нпр. терцијарна резерва 'нагоре' набављена по просјечној цијени од 2,89 KM/MWh, што је за 17,9% мање него у претходној години када је та цијена износила 3,52 KM/MWh. И цијена терцијарне резерве 'надолје' је забиљежила смањење са 1,74 KM/MWh на 1,46 KM/MWh, односно смањена је 16,1%.

Интеграција неуправљивих извора електричне енергије

Интеграција обновљивих извора енергије са аспекта могућности регулације система, као и њихова максимална снага прихвата је већ дужи низ година у фокусу рада Државне регулаторне комисије за електричну енергију.

Независни оператор система у Босни и Херцеговини је по Одлуци о одобрењу максимално могуће снаге прихвата из неуправљивих извора електричне енергије од 14. марта 2019. године обавезан да, у складу са развојем сектора и тржишта електричне енергије у Босни и Херцеговини и регији, континуисано врши потребне анализе и ДЕРК-у доставља иновирани утемељене приједлоге максималне могуће снаге прихвата из неуправљивих извора електричне енергије.

На основу ове обавезе НОС БиХ је крајем 2019. године доставио иновирани приједлог максимално могуће снаге прихвата из неуправљивих извора енергије са становишта могућности регулације система. С обзиром да је овај приједлог имао декларативан садржај, те имајући у виду да је прије нешто више од пола године одобрено повећање максимално могуће снаге прихвата, ДЕРК је у складу са одредбама наведене одлуке затражио достављање детаљне анализе којом се поткрепљује измјена околности или претпоставки у односу на оне коришћене приликом израчуна важеће максимално могуће снаге прихвата. Том приликом указано је да анализа треба да јасно прикаже методологију коришћену за одређивање иновираног приједлога, укључујући све улазне податке и параметре.

НОС БиХ је 22. јануара 2020. године доставио документ под називом *Анализа интеграције неуправљивих обновљивих извора енергије у електроенергетски систем БиХ*.

Уважавајућу досадашњу праксу, те изузетно велику заинтересованост за ову проблематику како појединих субјеката из сектора, тако и шире јавности, НОС БиХ је позван да организује јавну расправу о иновираном приједлогу максимално могуће снаге прихвата из неуправљивих извора електричне енергије, са посебним нагласком да се анализа допуни и економско-финансијским аспектима.

Јавна расправа на којој је стручна јавност имала прилику да се упозна са реализованим приступом у изради ове Анализе, те методологијом и улазним подацима, одржана је тек 23. јуна 2020. године због пандемије COVID-19, након чега је ДЕРК још једном поновио захтјев за допуну анализе, која је и достављена 25. августа 2020. године.

Одлуку о одобрењу максимално могуће снаге прихвата из неуправљивих извора електричне енергије ДЕРК је донио 3. септембра 2020. године, одобравајући достављени приједлог према којем ове величине са становишта могућности регулације износе:

- 840 MW за вјетроелектране, и
- 825 MW за фотонапонске електране.

ДЕРК је позвао надлежна тијела Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске да, у складу са досадашњом праксом, усагласе међусобну расподелу, уз могућност уступања једне технологије у корист друге, али уз поштовање величина дефинисаних Одлуком.

Независни оператор система у Босни и Херцеговини остаје у обавези да, у складу са развојем сектора и тржишта електричне енергије, континуисано врши потребне анализе и ДЕРК-у предлаже иновирање максималне могуће снаге прихвата из неуправљивих извора електричне енергије. Такође, НОС БиХ је позван да континуисано, а најмање једном у шест мјесеци, извјештава ДЕРК о свим аспектима примјене ове Одлуке, укључујући расположивост регулационих резерви, статус регионалних иницијатива и пројеката Европске мреже оператора преносног система за електричну енергију (ENTSO-E) који се односе на прекограничну размјену регулационе енергије, те економско-финансијске аспекте интеграције неуправљивих извора електричне енергије у електроенергетски систем БиХ.

Додатно, дефинисана је и обавеза Електропреноса БиХ да сваких шест мјесеци ДЕРК-у доставља извод из Регистра поднијетих захтјева корисника за прикључак на преносну мрежу који се односе на неуправљиве изворе електричне енергије, као и преглед таквих објеката прикључених на преносну мрежу. Државна регулаторна комисија за електричну енергију је позвала и друге институције да, у оквирима својих надлежности, предузимају активности које су усмјерене на повећање производње електричне енергије из обновљивих извора.

Сајбер безбједност

Сигурност снабдијевања је један од основних домена дјеловања регулатора у електроенергетском сектору и јесте императив приликом креирања, усвајања и примјене регулаторних правила и прописа. Сајбер безбједност је у узрочно-последичној вези са сигурношћу снабдијевања, те свака сајбер пријетња и ризик представљају битан утицајни фактор на сигурност снабдијевања. Препознавање потребе правовременог спровођења одговарајућих мјера за превенцију, детекцију и одговор на безбједносне изазове из сајбер простора има кључну важност за поуздан рад система и заштиту података у електроенергетском сектору. Одсуство стратешког оквира и системског нормирања овог питања регулаторе не ослобађа обавезе да доношењем својих правила и предузимањем одговарајућих мјера раде на заштити електроенергетске инфраструктуре, а тиме и сигурности снабдијевања.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је у претходном периоду дала значајан допринос у припреми више докумената из ове области, укључујући *Преглед капацитета сајбер безбједности у БиХ и Смјернице за стратешки оквир сајбер безбједности у Босни и Херцеговини*.

У 2019. и 2020. години ДЕРК је активно учествовао у регионалним пројектима Америчке агенције за међународни развој (USAID) и Националне асоцијације регулатора Сједињених Америчких Држава (NARUC) *Ефикасно регулисање сајбер безбједности*, као и *Дигитализација и сајбер безбједност*, раду Радне групе Енергетске заједнице за сајбер безбједност и подржавао рад Тима за одговор на рачунарске инциденте за институције БиХ (CERT).

Учешћем у наведеним активностима и у више радионица које су обрађивале разне аспекте сајбер безбједности, стекле су се претпоставке да регулатор припреми стратешки приступ за сајбер безбједност у сектору електричне енергије. ДЕРК је стога током 2020. године припремио *Смјернице за стратешки оквир регулаторног дјеловања за сајбер безбједност у електроенергетском сектору Босне и Херцеговине*.

Уз уважавање сложене структуре електроенергетског сектора и специфичног регулаторног оквира у Босни и Херцеговини, неопходним се намеће координисано дјеловање државне са ентитетским регулаторним комисијама у успостављању ефикасног регулаторног приступа у области сајбер безбједности у електроенергетском сектору БиХ. Смјернице имају за циљ заштити информационо-комуникационе системе субјеката у електроенергетском сектору БиХ и осигурану сајбер безбједност у регулаторним тијелима.

3.2 Документа која одобрава ДЕРК

Индикативни план развоја производње

Индикативни план развоја производње се израђује сваке године за десетогодишњи период. Сврха плана је да информисе садашње и будуће кориснике електроенергетског система о потребама и постојећим пројектима изградње нових производних капацитета. Истовремено, овај план се користи и као један од основа за израду *Дугорочног плана развоја преносне мреже* у Босни и Херцеговини, који се, обухватајући и проблематику нових прекограничних водова, такође, израђује сваке године покривајући десетогодишњи период.

Основни циљ Индикативног плана развоја производње је анализа биланса снаге и енергије на преносној мрежи за наредних десет година. Израда овог документа је и у функцији испуњавања обавеза према Европској мрежи оператора преносног система за електричну енергију (ENTSO-E).

Независни оператор система у БиХ, као и сви други оператори система удружени у ENTSO-E, има обавезу да да свој допринос

у изради *Европског плана развоја преносне мреже за наредних десет година* (TYNDP) који се, у складу са Уредбом (ЕЗ) бр. 714/2009 о условима за приступ мрежи за прекограничну разmjену електричне енергије, припрема сваке друге године.² У том смислу, НОС БиХ има обавезу достављања планова развоја електроенергетског система Босне и Херцеговине базираних на потрошњи и производњи која укључује и нове изворе, као и планираним појачањима интерне преносне мреже и интерконекција. Наведене активности претпостављају и подразумијевају пуну координацију на регионалном нивоу, уз анализу могућих загушења на интерној мрежи и прекограничним водовима.

Прогноза потрошње у *Индикативном плану развоја производње за период 2021 – 2030. година* урађена је на бази података достављених од корисника електропреносног система и сопствених анализа (прогноза према бруто друштвеном производу и екстраполација преко карактеристичне функције потрошње). Нови производни објекти су, у складу са Мрежним кодексом, билансирани на основу важећих Услова за прикључак, док су код вјетрослектрана узете у обзир и потврде надлежних институција ентитета да је електрана унутар максимално могуће снаге прихвата са становишта могућности регулације система. Спроведене анализе упућују на закључак да је за све сценарије потрошње и планирану производњу постојећих и нових билансираних производних капацитета са изграђеним новим термоелектранама, задовољен биланс електричне енергије.

НОС БиХ је организовао јавну расправу о Нацрту документа 15. априла 2020. године путем интернет комуникационе платформе због пандемије болести COVID-19, након чега је 30. априла 2020. године ДЕРК-у на одобрење доставио *Индикативни план развоја производње за период 2021 – 2030. година*. Приликом разматрања достављеног текста Државна регулаторна комисија је констатовала квалитетан приказ прогноза и сценарија обима потрошње, али и различитих сценарија развоја производње који се први пут антиципирају у овом планском документу.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је 27. маја 2020. године донијела *Одлуку о одобрењу Индикативног плана развоја производње за период 2021 – 2030. година*.

ДЕРК очекује да ће наредни Индикативни план, чија израда је отпочела у новембру 2020. године, бити инован са свим актуелним и релевантним подацима и информацијама које буду доступне током периода његове израде.

² TYNDP 2020, односно најновији *Европски план развоја пријеносне мреже за наредних десет година* предметом је јавних консултација у периоду од 6. новембра 2020. године до 4. јануара 2021. године. На самом почетку 2021. године уследиће његова ревизија, а у фебруару 2021. године израда мишљења Агенције за сарадњу енергетских регулатора (ACER) у складу са Уредбом (ЕЗ) бр. 714/2009. Према плану, TYNDP 2020 ће бити објављен у априлу 2021. године.

дерк 2020 извјештај о раду

Дугорочни план развоја преносне мреже

Према важећим законским одредбама, Дугорочни план развоја преносне мреже израђује се сваке године и покрива наредни десетогодишњи период. Дугорочни план за наредни десетогодишњи период треба бити достављен ДЕРК-у на одобрење до краја октобра. Значај припреме Дугорочног плана огледа се у чињеници да Електропренос БиХ на основу овог плана израђује годишњи инвестициони план и доставља га ДЕРК-у на одобрење до краја новембра за наредну годину. Израдом Дугорочног плана омогућава се и квалитетније испуњавање обавеза према Европској мрежи оператора преносног система за електричну енергију (ENTSO-E) у погледу доприноса изради Европског плана развоја преносне мреже за наредних десет година.

Дугорочни план развоја преносне мреже треба дефинисати потребна појачања постојећих и изградњу нових објеката преносне мреже како би се правовремено покренуле активности на пројектовању, изградњи и пуштању у погон инфраструктуре неопходне за континуисано снабдијевање и поуздан и стабилан рад преносног система. Преносна мрежа планирана на овај начин обезбјеђује једнаке услове за већ прикључене кориснике и оне који ће се прикључити на преносну мрежу. То подразумијева уједначене услове везане за стање преносне мреже по питању старости и обнављања опреме, изградње нових објеката и погонске спремности објеката у функцији преноса електричне енергије.

Крајем децембра 2020. године, Електропренос Босне и Херцеговине доставио је *Дугорочни план развоја преносне мреже за период 2021 – 2030. година* Независном оператору система у Босни и Херцеговини на преглед, ревизију и одобрење које претходи коначном одобрењу ДЕРК-а.

Препознајући значај овог документа, Условима за коришћење лиценце за обављање дјелатности независног оператора система ДЕРК је прописао обавезу организовања јавне расправе о ревидованом Дугорочном плану, чиме се заинтересованој јавности омогућава увид и изношење коментара и примједби на припремљени материјал. Одржавање ове расправе очекује се у првом кварталу 2021. године.

Тржишна и мрежна правила

Државна регулаторна комисија је током 2020. године пажљиво пратила примјену Тржишних правила и Мрежног кодекса.

Тржишним правилима уређују се односи између НОС-а БиХ и лиценцираних учесника на тржишту електричне енергије. Циљ правила је креирање услова за сигуран рад електроенергетског система БиХ, укључујући ефикасну набавку помоћних услуга и пружање системске услуге, балансирање система БиХ уз што мање трошкове, те ефикасно функционисање и даљњи развој veleпродајног и малопродајног тржишта електричне енергије у БиХ.

Тржишна правила су изузетно захтјеван технички документ који укључује основни концепт дизајнирања тржишта, нормативно-правни регулаторни оквир уређења тржишта, техничке предуслове за функционисање тржишта и наводи низ процедура којима се уређују технички и комерцијални односи међу учесницима на тржишту.

Важећа Тржишна правила ДЕРК је одобрио у мају 2015. године, уз почетак ефективне примјене од 1. јануара 2016. године.

Мрежни кодекс је један од кључних докумената за функционисање електроенергетског система и тржишта електричне енергије у Босни и Херцеговини. Њиме се уређује начин планирања и развоја преносног система, услови за прикључење (процедуре, уговори, критеријуми), начин оперативног планирања (предвиђање потрошње, управљање мрежним ограничењима) и оперативног рада (диспечинг, процедуре, комуникације), мјере у непредвиђеним ситуацијама (контрола потрошње, обнова рада система након потпуног или дјелимичног распада), начин на који се обавља обрачунско мјерење у електроенергетском систему и остале неопходне техничке мјере за квалитетан и поуздан рад преносног система.

Циљ Мрежног кодекса је да дефинише елементе за сигурно и поуздано функционисање електроенергетског система БиХ, те да омогући развој, одржавање и управљање преносном мрежом у складу са примјењивим правилима и добром европском праксом.

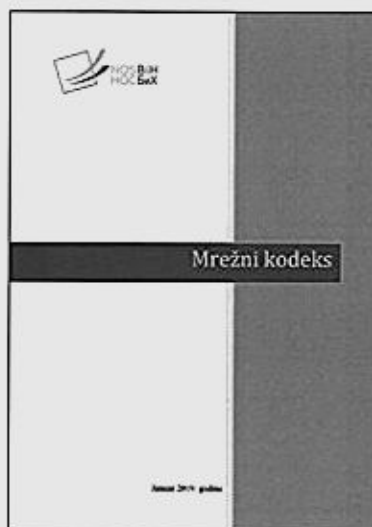
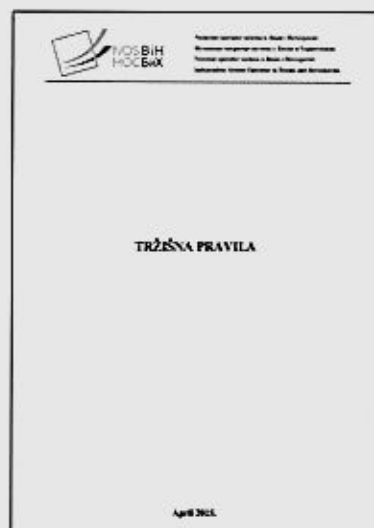
Нови Мрежни кодекс, одобрен претходне године, представља квалитативни искорак у структуралном и нормативном смислу, нормира припрему планских докумената и процедуре прикључења, те у значајној мјери укључује стандарде дефинисане правилима и смјерницама за рад мрежа, укључујући одредбе правила о прикључивању која су у надлежности оператора система (видјети дио 3.1).

Правила за додјелу прекограничних преносних капацитета

Канцеларија за координисане аукције у југоисточној Европи (SEE CAO) чије сједиште је у Подгорици, формално је успостављена 27. марта 2014. године, уз почетак оперативног дјеловања од 27. новембра 2014. године, када су организоване годишње аукције на границама Босне и Херцеговине са Црном Гором и Хрватском.

И током 2020. године SEE CAO је свој рад организовао у складу са правилима за додјелу прекограничних преносних капацитета која су својим појединачним одлукама одобрили надлежни регулатори у регији, укључујући ДЕРК. Ова правила укључују:

- Усклађена правила за додјелу дугорочних права преноса сходно члану 51. Уредбе Комисије (ЕУ) 2016/1719 о успостављању смјерница за дугорочну додјелу капацитета,
- Посебни анекс Усклађених правила за додјелу дугорочних права преноса на границама зоне трговања које опслужује

Канцеларија за координисане аукције у југоисточној Европи (SEE CAO),

- Правила за експлицитну дневну додјелу преносних капацитета на границама зоне трговања које опслужује SEE CAO,
- Споразум о учешћу, између Канцеларије за координисане аукције у југоисточној Европи д.о.о. Подгорица (Платформа за додјелу) и регистрованог учесника,
- Финансијски услови за учешће у поступцима које организује Платформа за додјелу у складу са Споразумом о учешћу,
- Правила номинације SEE CAO, и
- Правила о информационом систему SEE CAO.

ДЕРК је у више прилика, на домаћим и међународним скуповима, изражавао своју подршку успјешном раду SEE CAO, уз очекивање да ће у географски опсег бити укључени оператори из свих земаља југоисточне Европе.

С обзиром да Србија не учествује у раду ове Канцеларије, и даље постоји потреба регулисања правила за додјелу прекограничних капацитета на заједничкој граници БиХ и Србије, и то на годишњем, мјесечном и дневном нивоу. Стога је ДЕРК, на захтјев НОС-а БиХ, 4. новембра 2020. године одобрио:

- *Правила за годишње и мјесечне аукције за додјелу преносних капацитета на граници регулационих подручја ЕМС АД Београд (ЕМС) и Независног оператора система у Босни и Херцеговини (НОС БиХ), и*
- *Правила за дневне аукције за додјелу преносних капацитета на граници регулационих подручја ЕМС АД Београд (ЕМС) и Независног оператора система у Босни и Херцеговини (НОС БиХ).*

Како рад SEE CAO не покрива унутардневну додјелу прекограничних преносних капацитета, то су на захтјев НОС-а БиХ истом одлуком ДЕРК-а одобрена и:

- *Правила за унутардневну додјелу преносних капацитета на граници регулационих подручја Независног оператора система у Босни и Херцеговини (НОС БиХ) и Црногорског електропреносног система АД (ЦГЕС), и*
- *Правила за унутардневну додјелу преносних капацитета на граници регулационих подручја Независног оператора система у Босни и Херцеговини (НОС БиХ) и ЕМС АД Београд (ЕМС).*

Такође, истом одлуком нормирано је да се настављају примјењивати *Правила за унутардневну додјелу преносних капацитета на граници регулационих подручја Хрватског оператора пријеносног система (ХОПС) и Независног оператора система у Босни и Херцеговини (НОС БиХ), која је ДЕРК раније одобрио.*

Додјелу преносних капацитета и у 2021. години на граници са Србијом путем годишњих и мјесечних аукција спроводиће

Електромрежа Србије (ЕМС), а дневне и унутардневне аукције НОС БиХ. Унутардневне аукције на граници са Хрватском спроводиће ХОПС, а на граници са Црном Гором НОС БиХ.

Прекогранична терцијарна регулација

Током 2017. године НОС БиХ је са сусједним операторима система покренуо активности на успостави модела који омогућава прекограничну размјену терцијарне регулационе електричне енергије. Након што је у том смислу регистрован виртуелни прекогранични далековод, НОС БиХ је поднио ДЕРК-у на одобрење *Уговор о међусобној испоруци прекограничне терцијарне регулационе електричне енергије ради обезбјеђивања системских услуга из иностранства за електроенергетске системе Босне и Херцеговине и Србије*. Државна регулаторна комисија за електричну енергију одобрила је овај Уговор 11. октобра 2017. године. Почетком 2018. године припремљен је *Уговор о међусобној испоруци прекограничне терцијарне регулационе електричне енергије ради обезбјеђивања системских услуга из иностранства за електроенергетске системе Босне и Херцеговине и Црне Горе*, који је ДЕРК одобрио 13. марта 2018. године.

Предмет ових уговора је пружање помоћи у виду међусобне испоруке прекограничне терцијарне регулационе енергије у циљу повећања сигурности и поузданости рада сусједних електроенергетских система. На овај начин се формализује прекогранична размјена једног од производа на балансом тржишту за који је према ранијој терминологији коришћен назив 'хаваријска енергија'.

За обрачун трансакција користи се виртуелни далековод регистрован на SCADA системима два оператора система преко којег се симулише размјена, што је у складу са одредбама *Оперативног приручника ENTSO-E за континенталну Европу*. За потребе размјене енергије у физичком смислу користи се преостали расположиви прекогранични капацитет, након завршетка унутардневне алокације капацитета. Примјеном ових уговора испуњава се дио обавеза Босне и Херцеговине из *Мапе пута за имплементацију иницијативе 'Западни Балкан 6'* (тзв. *ЗБ6 иницијатива*), који се односи на прекограничну размјену услуга балансирања.

ДЕРК је током 2020. године пратио прекограничну размјену терцијарне регулационе електричне енергије. У складу са потписаним уговорима Електромрежи Србије (ЕМС) испоручено је 590 MWh, а Црногорском електропреносном систему (ЦГЕС) 140 MWh. Вриједност испоручене регулационе енергије је 130.099 KM, од чега је вриједност испоручене енергије ЕМС-у 105.455 KM, а ЦГЕС-у 24.645 KM.

У 2020. години НОС БиХ није набављао прекограничну регулациону енергију јер су све потребе задовољене из понуде домаћих произвођача. У складу са таквим повољним стањем на страни понуде регулационе резерве и енергије током 2020. године, није била евидентирана ни прекогранична размјена

електричне енергије предвиђена у складу са *Споразумом о заједничкој регулационој резерви у Контролном блоку СХБ* (Словенија – Хрватска – Босна и Херцеговина), који дефинише рад три оператора система (ЕЛЕС – Системски оператор преносне мреже Словеније, ХОПС – Хрватски оператор пријеносног система и НОС БиХ – Независни оператора система у Босни и Херцеговини).

3.3 Поступци лиценцирања

Током 2020. године ДЕРК је издао шест лиценци за различите дјелатности, а у вријеме израде овог Извјештаја, интензивно ради на рјешавању захтјева за издавање лиценце за дјелатност међународне трговине који је поднио *ГЕН-И* д.о.о. Сарајево.

У октобру 2020. године издата је лиценца Јавном предузећу за комуналне дјелатности *Комунално Брчко* д.о.о. Брчко за обављање дјелатности дистрибуције електричне енергије на територији Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, која важи до 31. октобра 2030. године.

Због истека рока важења претходно издане лиценце за дјелатност међународне трговине електричном енергијом спроведени су поступци и обновљене лиценце са периодом важења од пет година сљедећим субјектима:

- *Петрол БХ оил компани* д.о.о. Сарајево (јануар 2020. године),
- *ЛЕ Трејдинг БХ* д.о.о. Бања Лука (јули 2020. године),
- *Данске комодитис БХ* д.о.о. Сарајево (новембар 2020. године),
- *ХЕП Енергија* д.о.о. Мостар (новембар 2020. године), и
- *Интеренерго* д.о.о. Сарајево (децембар 2020. године).

Све лиценце за дјелатност међународне трговине које су издане након јануара 2016. године користе се у складу са *Стандардним условима за коришћење лиценце за обављање дјелатности међународне трговине електричном енергијом*. Доношењем ових услова, као стандардног и унапријед познатог скупа регула о правима и обавезама власника лиценце (чије се прихватање потврђује подношењем писане изјаве већ уз сам захтјев за добијање лиценце), ДЕРК је додатно поједноставио и убрзао поступак издавања ове врсте лиценце који је у пракси најбројнији. Тиме је значајно редукована и количина докумената која је раније из формално-процедуралних разлога циркулисала како унутар ДЕРК-а тако и у комуникацији са подносиоцем захтјева и заинтересованим трећим лицима.

Након пријаве извршене промјене адресе сједишта *ЛЕ Трејдинг БХ* д.о.о. Бања Лука, ДЕРК је у марту 2020. године донио одлуку о наставку коришћења лиценце на новорегистрованој адреси за овог лиценцираног субјекта.

Након што је у марту 2019. године, на захтјев власника лиценце, донесена одлука о суспензији привремене лиценце за дјелатност међународне трговине за *Алуминиј трејд* д.о.о. Мостар, у марту 2020. године суспензија ове лиценце продужена је до њеног истека, односно до 31. маја 2020. године.

ДЕРК је 11. марта 2020. године донио Одлуку о одбијању захтјева Друштва *Иноземни центар трговине* д.о.о. Широки Бријег (ИЦТ) за издавање лиценце, након што је у отвореном и транспарентном поступку неспорно утврђено да је подносилац захтјева до 13. септембра 2018. године пословао под називом *Проенерги* д.о.о. Мостар, те да је од 28. марта 2015. године посједовао лиценцу за обављање дјелатности међународне трговине електричном енергијом, која је на захтјев овог Друштва укинута Одлуком ДЕРК-а број 05-28-12-36-3/18 од 7. фебруара 2018. године. Приликом доношења Одлуке о одбијању захтјева, између осталог, уважена је императивна нарав одредбе члана 51. став 6. Правилника о лиценцама – Пречишћени текст, која не оставља простора ДЕРК-у за дискреционо одлучивање и слободну процјену утицаја чињенице укидања и разлога због којих је дошло до укидања претходне лиценце на одлучивање о новом захтјеву за издавање лиценце и цјелисходност издавања нове лиценце.

У Регистру важећих лиценци, на крају 2020. године, за дјелатност међународне трговине регистровано је следећих 16 субјеката: *ГЕН-И* д.о.о. Сарајево, *Алпик енергија БХ* д.о.о. Сарајево, *ЕФТ – Рудник и Термоелектрана Станари* д.о.о. Станари, *ХСЕ БХ Енергетско предузеће* д.о.о. Сарајево, *ЈП Електропривреда Хрватске заједнице Херцег Босне* д.д. Мостар, *МХ Електропривреда Републике Српске – Матично предузеће*, а.д. Требиње, *ЈП Електропривреда Босне и Херцеговине* д.д. Сарајево, *Енерги фајнансинг тим* д.о.о. Билећа, *Г-Петрол* д.о.о. Сарајево, *Езнада* д.о.о. Мостар, *Акспо БХ* д.о.о. Мостар, *Петрол БХ оил компани* д.о.о. Сарајево, *ЛЕ Трејдинг БХ* д.о.о. Бања Лука, *ХЕП Енергија* д.о.о. Мостар, *Данске комодитис БХ* д.о.о. Сарајево и *Интеренерго* д.о.о. Сарајево.

Лиценцу за обављање дјелатности независног оператора система има Независни оператор система у Босни и Херцеговини, Сарајево, а за дјелатност преноса електричне енергије Електропренос Босне и Херцеговине а.д. Бања Лука. *ЈП Комунално Брчко* д.о.о. Брчко је у посједу лиценце за дистрибуцију електричне енергије у Брчко Дистрикту БиХ и лиценце за обављање дјелатности трговине и снабдијевања електричном енергијом на територији БиХ.

Електропренос Босне и Херцеговине је сваке године, па и ове, у односу на стање претходне године ажурирао и пријављивао промјене у прегледима објеката које користи у обављању дјелатности преноса електричне енергије, као и у прегледима далеководи који нису у његовом власништву и нису у функцији преноса електричне енергије у БиХ, о чему је ДЕРК у априлу

2020. године донио одговарајуће закључке. У марту 2020. године донесен је Закључак о ажурирању прилога Услови за коришћење лиценце за дјелатност дистрибуције електричне енергије, односно прегледа објеката који се користе за ту дјелатност у Брчко Дистрикту БиХ.

3.4 Праћење активности лиценцираних субјеката

Државна регулаторна комисија за електричну енергију континуисано прати усклађеност рада лиценцираних субјеката са прописаним условима коришћења лиценци. Праћење активности врши се анализом редовних и ванредних извјештаја које подносе сви лиценцирани субјекти, као и путем посјета власницима лиценци. Власници лиценци подносе годишње, полугодишње, мјесечне и дневне извјештаје о појединим активностима, како оним финансијске, тако и техничке и организационе природе. Такође, доступни су и извјештаји власника лиценци о ванредним погонским догађајима у систему.

Посјете стручног особља ДЕРК-а регулисаним субјектима омогућавају директан увид у њихове документе и активности што има велики значај, нарочито приликом анализе финансијске позиције субјеката са становишта примјене одобрених тарифа.

Током септембра и октобра 2020. године, уз посебно вођење рачуна о епидемиолошким мјерама поводом пандемије COVID-19, обављене су посјете следећим регулисаним субјектима:

- Независни оператор система у Босни и Херцеговини,
- Електропренос Босне и Херцеговине, и
- ЈП Комунално Брчко.

Спровођење обавеза Независног оператора система у Босни и Херцеговини у праћењу квалитета напона, који се оперативним управљањем треба одржавати у прописаним границама, предмет су посебне пажње ДЕРК-а. С обзиром на вишегодишњу појаву превисоких напона у електроенергетском систему БиХ, од НОС-а БиХ се захтијева да кроз проактивну сарадњу с Електропреносом БиХ изнађе трајно системско рјешење како би се напони у преносној мрежи кретали у дозвољеним границама. Законом су дефинисане надлежности НОС-а БиХ, које се не свде само на диспечирање, него изискују далеко већи ангажман у погледу осигуравања дугорочне стабилности преносног система, укључујући одржавање напона у нормираном опсегу.

НОС БиХ припрема извјештаје о ванредним ситуацијама у електроенергетском систему. У приликама када долази до безнапонског стања сабирница, потребно је наставити са праксом детаљног извјештавања (по догађају), као и сумарног извјештавања у оквиру документа о стању система за управљање и квалитета снабдијевања са статистичким

прегледом основних величина (број, дужина трајања и неиспоручена, односно произведена електрична енергија), те приједлогом мјера за смањење оваквих догађаја, а посебно кад је у питању 110 kV мрежа и радијално напајана подручја, те испади производних објеката.

У функцији сигурности снабдијевања, НОС БиХ је позван да изради стандардизоване процедуре у функцији, како физичке, тако и сајбер безбједности свих постојећих информатичких и телекомуникационих система које користи НОС БиХ.

ДЕРК са пажњом прати све судске поступке у којима учествује НОС БиХ, и у том смислу инсистира на ажурној достави свих релевантних информација.

ДЕРК у оквиру регулаторног надзора посебну пажњу посвећује разматрању финансијских показатеља рада НОС-а БиХ, о чему се читује приликом одлучивања у поступцима одређивања тарифе за рад независног оператора система и тарифа за системску и помоћне услуге (видјети дио 3.6).

У оквиру регулаторног надзора превасходно се истичу обавезе Електропреноса Босне и Херцеговине у изради дугорочних планова развоја преносне мреже за период од десет година, као и изради и усвајању годишњих инвестиционих планова. Законом нормирана обавеза Електропреноса БиХ у обављању дјелатности преноса је да омогући континуисано снабдијевање електричном енергијом по дефинисаним стандардима квалитета. У том смислу ДЕРК инсистира на активнијем ангажману регулисане компаније на реализацији одобрених инвестиција и, за ту сврху, коришћењу акумулисаних финансијских средстава, као и запошљавању потребног кадра.

ДЕРК већ дужи низ година указује да су напонске прилике у електроенергетском систему БиХ често изнад прописаних вриједности. У том смислу, Државна регулаторна комисија за електричну енергију сматра да је неопходно максимално убрзати активности на рјешавању проблема превисоких напона кроз већ започете активности.

Поводом изнесеног става Електропреноса БиХ о изједначавању финансијских обавеза корисника система приликом прикључења на преносну мрежу у случају изградње трафостанице 110/x kV, регулисана компанија је позвана да ДЕРК-у достави краћу анализу, те праксе сусједних и других оператора преносног система. Поред наведеног, овај документ треба да укључи и финансијску анализу прихода које приликом прикључења нових купаца остварују оператори дистрибутивног система, односно Електропренос БиХ.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију сматра да једно од тежишта у инвестицијама Електропреноса БиХ треба да буде и уклањање свих 'привремених' рјешења из ранијег периода, при чему је неопходно осигурати потпуну координацију са операторима дистрибутивног система у изналажењу адекватних рјешења за снабдијевање потрошача.

ELEKTROPRIJENOS BiH
ЕЛЕКТРОПРЕНОС БИХ

ДЕРК у оквиру регулаторног надзора посебну пажњу посвећује разматрању финансијских показатеља рада Електропреноса БиХ, о чему се очитује приликом одлучивања у поступцима одређивања тарифа за услуге преноса електричне енергије (видјети дио 3.6).

ДЕРК континуисано инсистира на јачању сарадње НОС-а БиХ и Електропреноса БиХ и унапређењу координације дјеловања, а нарочито у међународним активностима којима електроенергетски систем БиХ може остварити бенефите.

У оквиру регулаторног надзора ЈП Комунално Брчко, Државна регулаторна комисија је у више наврата истицала неопходност развоја законског оквира у Брчко Дистрикту БиХ, односно усвајања новог закона о електричној енергији, у складу са Трећим енергетским пакетом, као и закона о обновљивим изворима енергије и ефикасној когенерацији, те закона о енергетској ефикасности. Изостанак усвајања нове легислативе успорава, а у значајној мјери и онемогућава даљњи развој сектора и угрожава сигурност снабдијевања на подручју Дистрикта. С обзиром да је значајан дио посла на припреми нових закона већ урађен, ДЕРК је позвао све релевантне институције да учине додатни напор у доношењу наведених закона.

Посебан проблем представља изостанак регулисања међусобних власничко-правних односа између надлежних тијела Брчко Дистрикта БиХ и ЈП Комунално Брчко у погледу имовине која је у функцији дистрибуције и снабдијевања електричном енергијом.

И током 2020. године ДЕРК је наглашавао неопходност потпуног рачуноводственог раздвајања дјелатности дистрибуције и снабдијевања, као и ових дјелатности у односу на друге дјелатности које нису везане за електроенергетски сектор (производња и дистрибуција воде, одржавање и уређење јавних површина, те прикупљање, одвоз и депоновање комуналног отпада). ДЕРК је указао да садржај званичне интернет странице Комуналног Брчко треба да на јасан начин пружа информације о раздвајању појединих дјелатности.

Регулисаној компанији посебно је указано на обавезу правовременог подношења захтјева за ажурирање прилога лиценце, као и неодложног обавјештавања ДЕРК-а о свим измјенама у мрежи. Власник лиценце је упозорен да се све информације о измјенама достављају благовремено, непосредно по исходавању употребне дозволе.

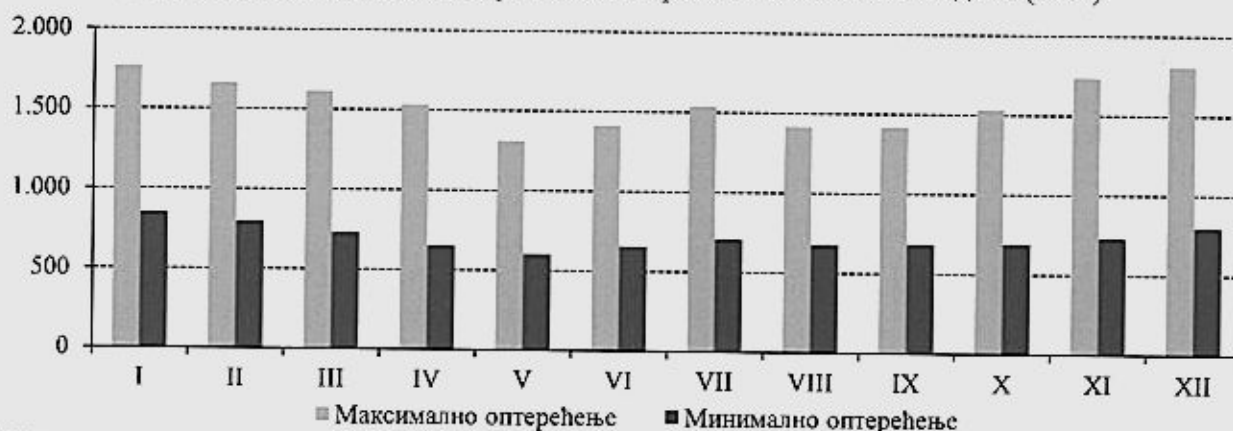
3.5 Технички аспект рада електроенергетског система

Електроенергетски систем БиХ је током 2020. године радио стабилно и без већих проблема. Свим корисницима система је омогућен функционалан рад према дефинисаним стандардима квалитета. Извршени су сви планирани и накнадно тражени радови у преносној мрежи у функцији текућег и инвестиционог одржавања.

У протеклој години максимално оптерећење електроенергетског система од 1.804 MW забиљежено је 2. децембра 2020. године у четрнаестом сату, у дану у којем је остварена и максимална дневна потрошња од 35.786 MWh електричне енергије. Забиљежено оптерећење је мање од историјског максимума од 2.207 MW из осамнаестог сата 31. децембра 2014. године. Минимално оптерећење од 605 MW забиљежено је у четвртом сату 25. маја 2020. године, што је најмање оптерећење у неколико претходних деценија. Минимална дневна потрошња од 20.946 MWh забиљежена је 24. маја 2020. године. Максимално и минимално оптерећење током 2020. године приказано је на слици 1, а за претходних десет година на слици 2.

Нежељена одступања од декларисаних програма размјене са сусједним електроенергетским системима у 2020. години износила су укупно 29 GWh за сате у којима је регистрован мањак у регулационом подручју БиХ, а за сате када је регистрован вишак електричне енергије укупно 53 GWh. Мјесечна одступања у 2020. години приказана су на слици 3. У мају 2020. године забиљежен је максимални сатни мањак електричне енергије (одступање 'надоље') у износу од 149 MWh/h, као и максимални вишак (одступање 'нагоре') у износу 218 MWh/h.

Слика 1. Максимално и минимално мјесечно оптерећење током 2020. године (MW)

Слика 2. Максимално и минимално годишње оптерећење у периоду 2011 – 2020. година (MW)

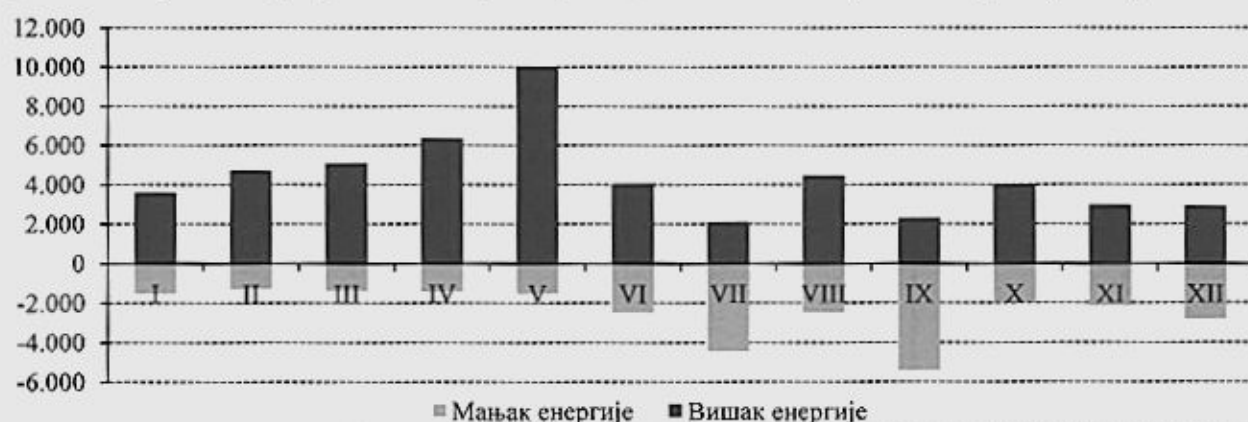

Укупна електрична енергија на преносној мрежи износила је 18.128,7 GWh, што је 0,71% мање него у 2019. години. Преносни губици износили су 317,2 GWh, односно 1,75% од укупне енергије у преносном систему. У 2020. години настављен је тренд смањења дистрибутивних губитака, који су износили 912,6 GWh или 9,13% у односу на бруто дистрибутивну потрошњу, што је најнижи ниво у историји електроенергетског сектора Босне и Херцеговине. Проценат преносних и дистрибутивних губитака у периоду 2011 – 2020. година приказан је на слици 4.

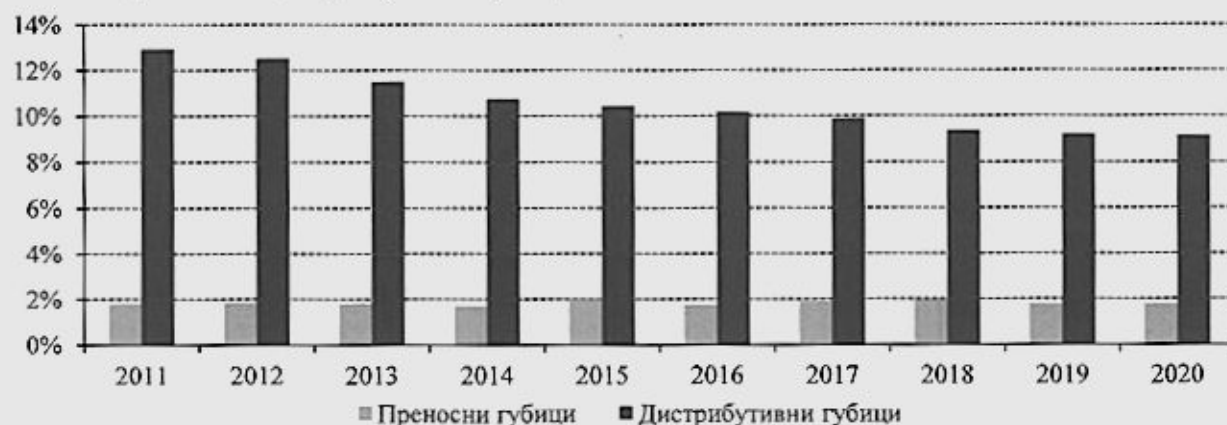
У 2020. години пумпна хидроелектрана ПХЕ Чапљина је из преносног система преузела 113 GWh, а укупна производња ове електране износила је 413 GWh електричне енергије.

Подаци о неиспорученој електричној енергији ENS (енгл. *Energy Not Supplied*) услед непланираних прекида снабдијевања ($ENS_{\text{непл}}$), као и о неиспорученој електричној енергији услед планираних прекида ($ENS_{\text{пл}}$) у електроенергетском систему БиХ у претходних пет година, дати су у табели 1. Укупна неиспоручена енергија, након прошлогодишњег мањег пада, биљежи значајно смањење у 2020. години.

Слика 3. Мјесечна одступања електроенергетског система БиХ у 2020. години (MWh)

Слика 4. Преносни и дистрибутивни губици

Табела 1. Неиспорушена електрична енергија услед застоја на преносној мрежи

	2016		2017		2018		2019		2020	
	MWh	мин	MWh	мин	MWh	мин	MWh	мин	MWh	мин
ENS _{непл}	528,46	15.975	1.362,35	16.594	1.181,83	13.661	1.095,03	21.370	393,01	11.825
ENS _{пл}	287,16	25.032	1.633,75	24.817	1.377,39	24.297	1.100,55	17.178	543,35	9.998
Укупно	815,62	41.007	2.996,10	41.411	2.559,22	37.958	2.159,59	38.548	936,36	21.823

Табела 2. Просјечно трајање прекида на преносној мрежи по мјесецима (мин)

Мјесец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
AIT ₂₀₁₆	0,3549	1,0903	0,1659	0,0799	0,9460	4,6876	13,4773	5,6841	5,9238	0,8767	1,8523	2,3055
AIT ₂₀₁₇	5,3071	2,7625	3,0089	11,4069	4,2718	10,4772	9,7140	4,2352	8,5023	15,9486	3,2145	4,8497
AIT ₂₀₁₈	0,2046	9,5267	3,2354	1,7183	2,2664	6,3035	3,0782	5,2013	3,3805	0,1153	3,1875	0,2781
AIT ₂₀₁₉	0,1233	14,0321	8,8927	10,0696	3,3278	9,0077	13,4418	3,6580	9,3859	6,2718	0,6274	0,9416
AIT ₂₀₂₀	0,5982	5,3980	1,4336	1,0986	3,6368	7,3068	4,3183	2,5052	12,0331	4,7252	3,1260	2,2014

Табела 2 садржи податке о континуитету напајања, односно просјечном трајању прекида на високонапонској преносној мрежи AIT (енгл. *Average Interrupted Time*).

Током 2020. године реализовано је више уговора о изградњи, реконструкцији и санацији преносних објеката. Почетком октобра 2020. године у погон је пуштена нова трафостаница ТС 110/30 kV Подвележје, која је на преносну мрежу прикључена по систему улаз – излаз на 110 kV далековод Јабланица – Мостар 2, чиме су формирана два нова далековада, ДВ 110 kV Јабланица – Подвележје и ДВ 110 kV Подвележје – Мостар 2. Наведена трафостаница изграђена је ради прикључења вјетроелектране Подвележје на преносну мрежу. Пуштање у пробни рад овог, трећег вјетропарка у Босни и Херцеговини, чија је укупна инсталисана снага 48 MW (15×3,2 MW), очекује се почетком 2021. године.

10. јануара 2019. године, током трагичног пожара у хидроелектрани ХЕ Дубровник, оштећена је опрема на постројењима генератора Г1 и Г2. Након што је саниран квар постројења генератора Г2 који је директно прикључен на електроенергетски систем Босне и Херцеговине, крајем фебруара 2020. године извршена су потребна испитивања и тестирања генератора и прикључног далековада ДВ 220 kV Требиње – ХЕ Дубровник 2. Од 2. марта 2020. године генератор Г2 у овој хидроелектрани укључен је у дневни распоред МХ Електропривреда Републике Српске, а.д. Требиње.

Након завршене санације квара, 7. септембра 2020. године пуштен је у погон далековод ДВ 220 kV Приједор 2 – Јајце 2, који је од 19. јула 2019. године био ван функције због квара на прекидачу у трафостаници ТС Јајце 2.

Током 2020. године покренут је поступак поправке трансформатора 400/110 kV, 300 MVA, у трафостаници ТС Вишеград.

Процјењује се да ће, уз трошак од 2,4 милиона КМ, трансформатор бити у функцији од 2022. године.

Услуге секундарне регулације у 2020. години су пружали ЈП Електропривреда Босне и Херцеговине д.д. Сарајево, МХ Електропривреда Републике Српске, а.д. Требиње и ЈП Електропривреда Хрватске заједнице Херцег Босне д.д. Мостар. Током године терцијарна регулација ангажована је 43 пута (као терцијарна регулација 'нагоре' 32 пута, те као терцијарна регулација 'надолје' 11 пута), од чега 11 пута у јулу 2020. године. Ипак, номинована количина терцијарне регулације често није била у потребном опсегу.

У 2020. години, догодило се 563 испада на 400, 220 и 110 kV преносној мрежи, од чега 146 испада 400 kV далековода, 246 испада 220 kV далековода, 170 испада 110 kV далековода, десет испада трансформатора 400/220 kV, 400 MVA, те 14 испада трансформатора 220/110 kV, 150 MVA. Није било испада трансформатора 400/110 kV, 300 MVA.

У протеклој години регистровано је 57 испада термоблокова и 24 испада хидрогенератора. Недостајућа енергија у систему надокнађивана је ангажовањем терцијарне резерве.

Као и претходних година, и у 2020. години напонске прилике у електроенергетском систему су често биле изнад вриједности прописаних Мрежним кодексом, посебно у 400 kV и 220 kV мрежи. Највиши напон у 400 kV мрежи регистрован је у трафостаници ТС Мостар 4 у августу, када је измјерен напон од 454,79 kV. У јуну је, у трафостаници ТС Тузла 4 измјерен највиши напон у 220 kV мрежи (267,71 kV), док је у августу у трафостаници ТС Мостар 4 измјерен највиши напон у 110 kV мрежи (129,44 kV).

Главни узрок настанка и трајања превисоких напона су слабо оптерећени 400 kV далеководи у периодима ниског оптерећења конзума, који генеришу велику количину реактивне енергије. Појава превисоких напона је проблем регионалног карактера, те се стога и рјешења овог проблема траже и на нивоу регије. У циљу доприноса дугорочном и квалитетном рјешењу овог проблема ДЕРК и даље инсистира на спровођењу инвестиционих активности за уградњу пригушница у електроенергетски систем БиХ, поред спровођења свих других мјера за одржавање напона у дозвољеним границама.

Квалитет рада електроенергетског система прати се анализом података Електропреноса БиХ о техничким аспектима рада преносног система, који се поред показатеља континуитета напајања потрошача ENS и AIT исказују и показатељима SAIFI и SAIDI.

Показатељи SAIFI и SAIDI се добијају праћењем броја и трајања застоја у објектима Електропреноса БиХ, који су за последицу имали прекид снабдијевања купаца директно прикључених на преносну мрежу и/или безнапонско стање средњенапонских одвода у трајању дужем од три минуте.

SAIFI (енгл. *System Average Interruption Frequency Index*) означава просјечан број прекида напајања по купцу током године

SAIDI (енгл. *System Average Interruption Duration Index*) означава просјечно трајање прекида напајања у минутам по купцу током године

Табела 3. SAIFI и SAIDI показатељи за преносну мрежу

	2016	2017	2018	2019	2020
Планирани застоји	0,55	0,92	0,76	0,64	0,42
SAIFI Непланирани застоји	0,97	0,81	0,69	0,99	0,53
Укупно	1,52	1,73	1,45	1,63	0,95
Планирани застоји (мин/купцу)	92,92	114,66	94,68	73,71	39,71
SAIDI Непланирани застоји (мин/купцу)	68,61	48,55	53,31	63,24	31,67
Укупно (мин/купцу)	161,53	163,21	147,99	136,95	71,38

Табела 4. SAIFI и SAIDI показатељи за преносну мрежу укључујући и испаде средњенапонских одвода узроковане застојима у дистрибутивној мрежи

	2016	2017	2018	2019	2020
Планирани застоји	3,53	3,93	3,33	2,76	2,57
SAIFI Непланирани застоји	5,78	7,01	4,96	4,93	4,63
Укупно	9,31	10,94	8,29	7,69	7,19
Планирани застоји (мин/купцу)	399,12	324,97	255,11	239,55	189,52
SAIDI Непланирани застоји (мин/купцу)	371,99	465,81	314,55	453,10	382,64
Укупно (мин/купцу)	771,18	790,78	569,66	692,68	572,16

У табелама 3 и 4 представљени су показатељи SAIFI и SAIDI за претходних пет година. Табела 3 узима у обзир само застоје узроковане дешавањима на мрежи у надлежности Електропреноса БиХ, а табела 4 и застоје на средњенапонским одводима у трансформаторским станицама Електропреноса БиХ узроковане поремећајима у дистрибутивној мрежи, који су знатно неповољнији, с обзиром на разгранатост и величину дистрибутивне мреже, као и њену чешћу подложност различитим врстама кварова.

Основни подаци о електроенергетском систему БиХ дати су у Прилогу А, а карта система у Прилогу Б.

3.6 Поступци одређивања тарифа

Тарифе за услуге преноса електричне енергије

Електропренос Босне и Херцеговине је 11. новембра 2019. поднио захтјев за измјену тарифа за пренос електричне енергије којим су предочени захтјеви за приходе и расходе, као и трошкови које Компанија намјерава зарачунавати за своје услуге. Својим захтјевом Електропренос БиХ затражио је повећање просјечне тарифе за услуге преноса електричне енергије на износ 1,184 фенинга/kWh, односно повећање за 33,2%.

Тарифе се одређују у складу са критеријумима наведеним у *Закону о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ* и *Методологији за израду тарифа за услуге преноса електричне енергије, независног оператора система и*

помоћне услуге. При томе, ДЕРК у највећој могућој мјери поштује основна начела која прописују да ће тарифе бити праведне и разумне, равноправне, утемељене на објективним критеријумима, засноване на оправданим трошковима и одређене на транспарентан начин.

Формална јавна расправа на којој су се утврђивале чињенице у тарифном поступку одржана је 17. децембра 2019. године. Развојем тржишта електричне енергије у Босни и Херцеговини повећан је интерес тржишних учесника да непосредно учествују у тарифним поступцима у својству умјешача. У овом поступку поред регулисане компаније, активно је учествовало и пет субјеката којима је ДЕРК одобрио статус умјешача, чиме им је омогућено да у заштити својих права и интереса непосредно учествују у поступку пред регулатором. Крајем децембра 2019. године свим учесницима у поступку достављен је *Извјештај водитеља поступка* на коментар.

Коначна одлука у овом поступку није донесена, те је током 2020. године важила Одлука ДЕРК-а која је у примјени од 1. маја 2017. године. Дакле, дио преносне мрежарине који се односи на енергију и даље износи 0,578 фенинга/kWh, а дио преносне мрежарине који се односи на снагу износи 1,472 KM/kW (просјечна преносна мрежарина износи 0,889 фенинга/kWh). Електропренос Босне и Херцеговине до краја 2020. године није поднио нови захтјев за измјену тарифа за пренос електричне енергије.

Тарифа за рад независног оператора система; тарифе за системску и помоћне услуге

У складу са законом прописаном обавезом да сваке године подноси на увид захтјеве за приходе и расходе за наредну годину, као и трошкове које намјерава зарачунати својим тарифама, Независни оператор система у Босни и Херцеговини је 31. октобра 2019. године поднио захтјев у оквиру којег је предочио и образложио планиране приходе, расходе и трошкове за 2020. годину. Потребни приход за 2020. годину затражен је у износу од 11.191.896 KM, тражена тарифа за рад независног оператора система коју плаћају купци за електричну енергију преузету из преносног система износи 0,095233 фенинга/kWh (повећање 69,15%), а тарифа коју плаћају произвођачи за електричну енергију инјектирану у преносни систем износи 0,007008 фенинга/kWh (повећање 49,11%). Предложена тарифа за системску услугу износи 0,7259 фенинга/kWh, што је 39,92% више од тарифе за системску услугу која је одређена 31. децембра 2019. године.

Формална јавна расправа у овом тарифном поступку, у којем је поред регулисане компаније активно учествовало пет умјешача, одржана је 16. децембра 2019. године. Крајем децембра 2019. године регулисаној компанији и свим умјешачима достављен је *Извјештај водитеља поступка* на коментар.

На основу изведених анализа захтијеваних трошкова и расхода подносиоца захтјева и свих других доступних материјала, Државна регулаторна комисија за електричну енергију је 25. марта 2020. године донијела *Одлуку о тарифи за рад независног оператора система и Одлуку о тарифама за системску и помоћне услуге*.

Одлуком је дефинисано да тарифу за рад независног оператора система плаћају произвођачи за енергију инјектирану у преносни систем у износу од 0,0050 фенинга/kWh (повећање 6,38%), а купци за енергију преузету из преносне мреже плаћају тарифу у износу од 0,0676 фенинга/kWh (повећање 20%).

Приликом утврђивања тарифе за системску услугу, на основу доступних података израчуната је тарифа у износу од 0,5106 фенинга/kWh, што је за 1,6% мање од претходне тарифе тарифе која је имала вриједност 0,5188 фенинга/kWh. Финансијски обим системске услуге у 2020. години одређен је у износу од 54.876.289 КМ. Имајући у виду да је у наставку 2020. године постојао велики степен неизвјесности у погледу остварења величина које утичу на приходе, у првом реду потрошње, односно преузимања електричне енергије из преносног система, Комисија се определијелила за задржавање тарифе за системску услугу на постојећој вриједности 0,5188 фенинга/kWh, уз најаву да ће се по потреби, у одговарајућем тренутку, приступити подешавању тарифе за системску услугу.

Независни оператор система у Босни и Херцеговини је 26. октобра 2020. године поднио нови захтјев у оквиру којег је предочио и образложио планиране приходе, расходе и трошкове за 2021. годину. Затражено је да тарифа за рад независног оператора система коју плаћају купци износи 0,1117 фенинга/kWh (повећање 65%), а да тарифа коју плаћају произвођачи износи 0,0081 фенинга/kWh (повећање 62%), при чему потребан приход за 2021. годину износи 12.756.858 КМ. НОС БиХ није предложио промјену тарифе за системску услугу.

Формална јавна расправа у овом тарифном поступку, у којем су поред регулисане компаније активно учествовала четири умјешача, одржана је 2. децембра 2020. године путем интернет комуникационе платформе због пандемије болести COVID-19. Свим учесницима у поступку достављен је *Извјештај водитеља поступка* на коментар.

На основу Извјештаја водитеља поступка, пристиглих коментара регулисане компаније и умјешача, те након изведених анализа захтијеваних трошкова и расхода подносиоца захтјева и свих других доступних материјала, Државна регулаторна комисија за електричну енергију је 29. децембра 2020. године донијела *Одлуку о тарифи за рад независног оператора система и Одлуку о тарифама за системску и помоћне услуге*.

Независном оператору система у Босни и Херцеговини одређен је потребни годишњи приход за 2021. годину у износу од

8.940.755 KM. Одлуком је дефинисано да тарифу за рад независног оператора система плаћају произвођачи за енергију инјектирану у преносни систем у износу од 0,0057 фенинга/kWh (повећање 14%), а купци за енергију преузету из преносне мреже плаћају тарифу у износу од 0,0783 фенинга/kWh (повећање 15,8%).

Одлуком о тарифама за системску и помоћне услуге одређен је финансијски обим системске услуге у 2021. години у износу од 53.011.207 KM и утврђена тарифа за системску услугу у износу од 0,4789 фенинга/kWh (смањење 7,7%).

Тарифе за купце у Брчко Дистрикту БиХ

Поступак одређивања тарифних ставова за услуге дистрибуције електричне енергије и тарифних ставова за снабдијевање електричном енергијом у оквиру универзалне услуге у Брчко Дистрикту БиХ покренут је 13. новембра 2019. године, по захтјеву који је регулисана компанија доставила 8. новембра 2019. године.

ЈП Комунално Брчко, као јавни снабдјевач на подручју Брчко Дистрикта БиХ који сву електричну енергију за снабдијевање својих купаца набавља на veleпродајном тржишту електричне енергије, затражило је повећање тарифа које су у примјени од 1. јануара 2018. године, односно измјене одлука о тарифама којим би се омогућило:

- повећање трошкова дистрибутивне мрежарине за 6,97%,
- повећање просјечне цијене снабдијевања у оквиру универзалне услуге за 6,96%, и то за категорију 'остала потрошња' (мали купци, односно комерцијални купци прикључени на 0,4 kV) за 5,6%, а за домаћинства 7,4%,
- остварење добити јавног снабдјевача у вриједности од 2% од трошкова набавке електричне енергије за снабдијевање у оквиру универзалне услуге, и
- повећање цијене тарифног елемента 'активна електрична енергија' за прву тарифну групу у категорији 'остала потрошња'.

Формална јавна расправа у овом тарифном поступку, у којем није било захтјева за додјелу статуса умјешача, одржана је 11. децембра 2019. године. Крајем истог мјесеца регулисаног компанији достављен је *Извјештај водитеља поступка* на коментар.

Након што је од регулисане компаније добио све додатно тражене информације, укључујући трошкове набавке електричне енергије за наредни период, ДЕРК је 11. марта 2020. године донио одлуке о тарифама за дистрибуцију и снабдијевање електричном енергијом у оквиру универзалне услуге у Брчко Дистрикту БиХ, које се примјењују од 1. априла 2020. године. Према овим одлукама просјечна тарифа за дистрибуцију електричне енергије остала је на истом нивоу, просјечна цијена за снабдијевање домаћинстава повећана је за 4,5%, а за комерцијалне купце прикључене на 0,4 kV повећана је за 0,5%.

3.7 Тржиште електричне енергије

У Босни и Херцеговини је 2020. године остварена производња електричне енергије у износу од 15.390,67 GWh, што је 683 GWh, односно 4,3% мање у односу на претходну годину. За разлику од 2019. године, током које су хидролошки услови били у границама десетогодишњег просјека, у 2020. години хидролошка ситуација је била значајно лошија, те је производња у хидроелектранама смањена за 1.373 GWh или 24,3% и износила је свега 4.276 GWh.

С друге стране, производња у термоелектранама забиљежила је повећање од 8,6% у односу на 2019. годину, достижући износ од 10.443 GWh. У свим термоелектранама, осим у Станарима, забиљежен је раст производње.

Двије постојеће вјетроелектране смјештене у југозападном дијелу БиХ, Месиховина и Јеловача, укупно су произвеле 262 GWh, што је 3,2% више него у претходној години. Производња из мањих обновљивих извора износила је 399,25 GWh, што је 25,6% мање у односу на 2019. годину. Лоше хидролошке прилике одразиле су се на производњу у овој категорији, у којој доминантан удио имају мале хидроелектране са 341,02 GWh (497,99 GWh у 2019. години). У

Слика 5. Структура производње електричне енергије у БиХ током претходних десет година (GWh)

Слика 6. Структура потрошње електричне енергије у БиХ током претходних десет година (GWh)

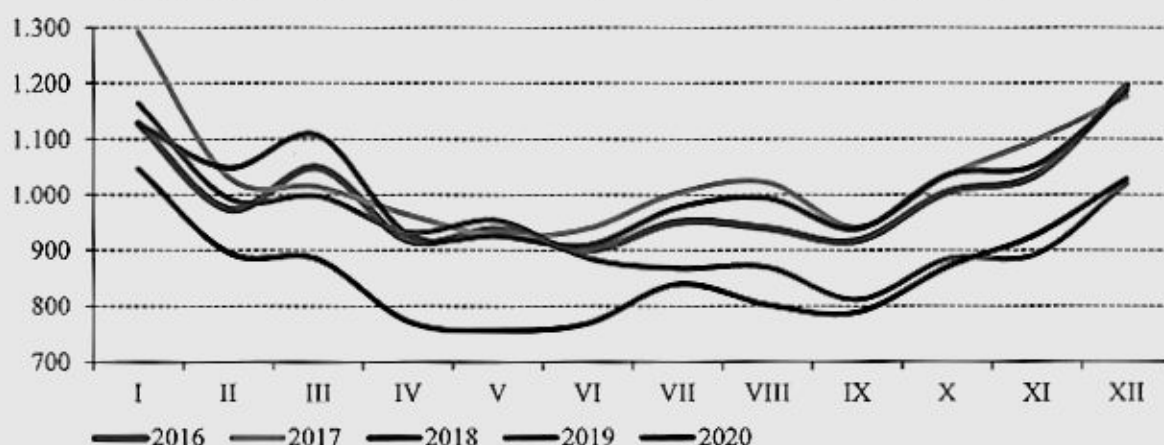

соларним електранама произведено 45,62 GWh (30,04 GWh у 2019. години), у електранама на биомасу и биогас произведено је укупно 12,56 GWh (8,84 GWh у 2019. години), те у вјетро-електранама прикљученим на дистрибутивни систем 0,05 GWh (0,07 GWh у 2019. години).

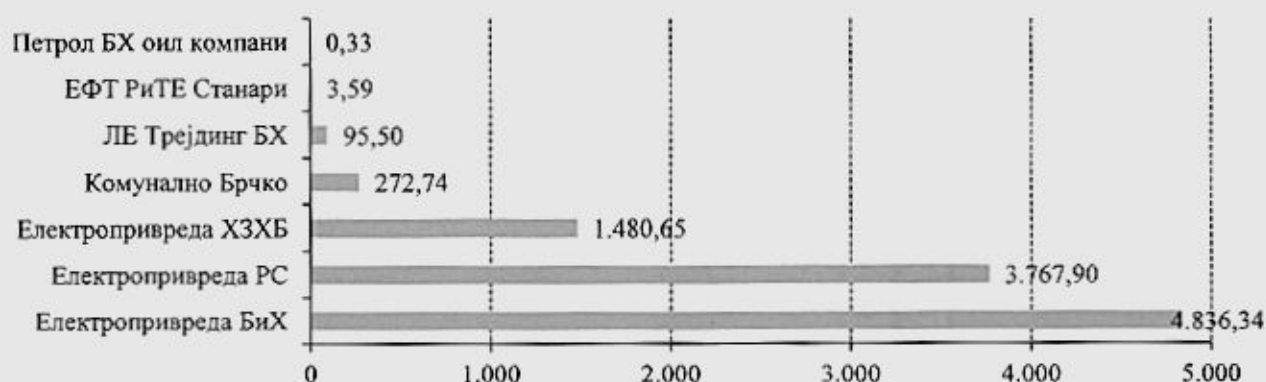
Значајан дио производње из мањих обновљивих извора имају независни произвођачи у чијим објектима је произведено 305,13 GWh (76,4%), док је остатак (23,6%) произведен у електранама у власништву електропривреда. У електранама индустријских произвођача произведено је 10,15 GWh. Структура производње током претходних десет година приказана је на слици 5, а на слици 6 структура потрошње електричне енергије у БиХ.

Укупна потрошња електричне енергије у БиХ, након смањења од 7,3% у 2019. години, наставила је исти тренд и током 2020. године, те је износила 11.330 GWh, што је 8,1% мање него претходне године. Потрошња купаца прикључених на преносни систем (ВН купци) смањена је 49,2% и износила је 890 GWh. Овај велики пад потрошње у највећој мјери је последица гашења производње у Алуминију д.д. Мостар, али и тешкоћа које су пословању имали остали велики купци, као што су Б.С.И. д.о.о. Јајце и Р-С Силикон д.о.о. Мркоњић Град,

Слика 7. Енергија преузета у БиХ са преносне мреже – мјесечни подаци (GWh)

Слика 8. Енергија преузета са преносне мреже у 2020. години, по снабдјевачима (GWh)

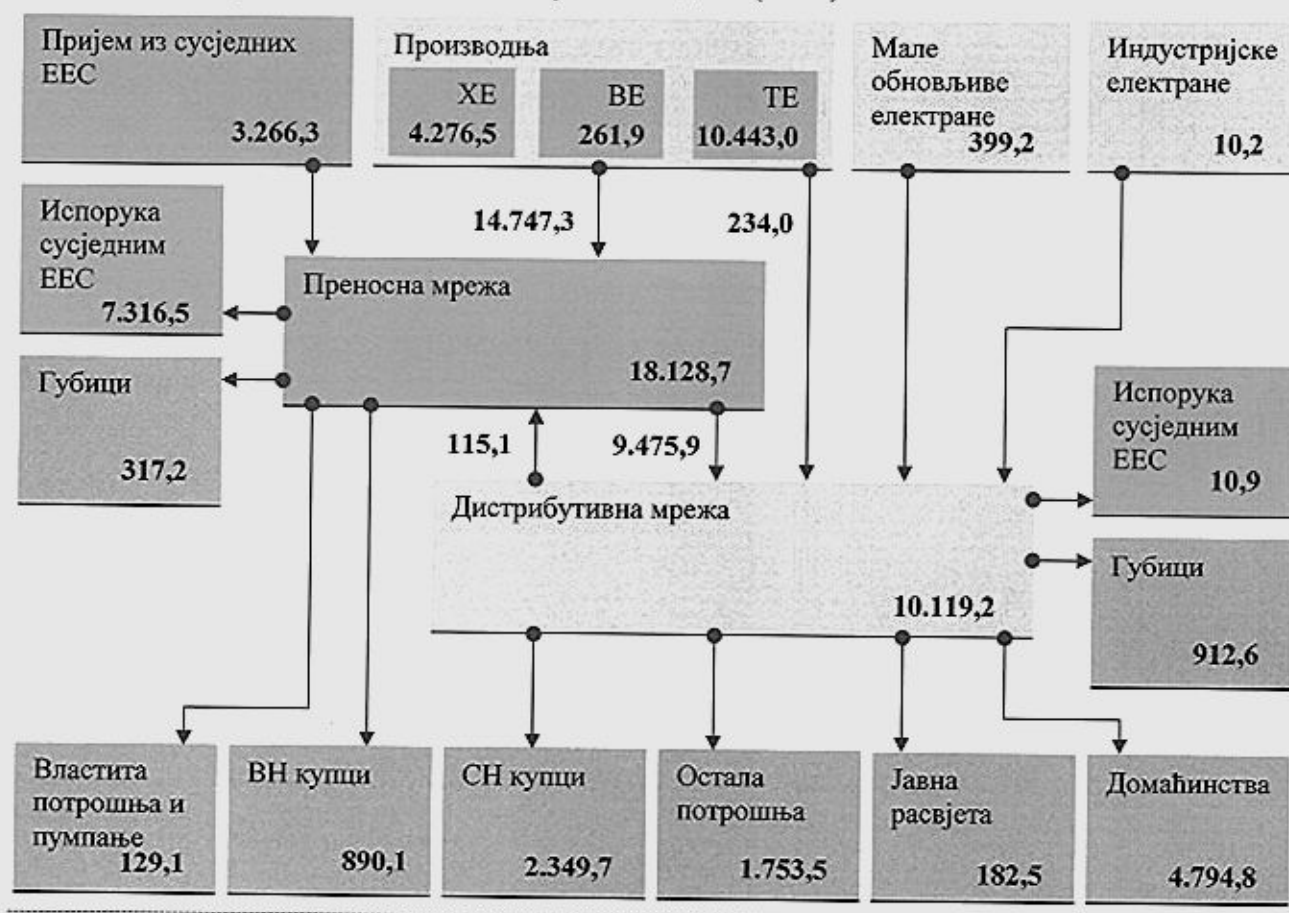

због неповољних кретања на глобалном тржишту метала изазваних пандемијом болести COVID-19. Дистрибутивна потрошња је смањена 1,5% и износила је 9.993 GWh. Смањење потрошње забиљежено је код свих категорија купаца прикључених на дистрибутивни систем, изузев код домаћинстава. У овој категорији потрошено је 4.795 GWh, односно 1,5% више него у 2019. години, што је у највећој мјери посљедица мјера које су надлежни органи предузимали због пандемије.

Укупно преузимање електричне енергије из преносног система износило је 10.495 GWh, што је 875 GWh мање у односу на 2019. годину или 7,7%. Подаци о енергији преузетој из преносног система приказани су на слици 7 по мјесецима, те на слици 8 по снабдјевачима.

Разлика укупне производње и потрошње у БиХ, односно билансни суфицит у 2020. години износио је 4.061 GWh, што је за 379 GWh више него у претходној години. Тиме је БиХ остварила највећи билансни суфицит у југоисточној Европи и преузела примат од Бугарске, у којој се због примјене Система ЕУ за трговање емисијама (ЕТС) купују скупе дозволе за емисију стакленичких гасова у производњи. Преглед билансних електроенергетских величина остварених у 2020. години дат је на слици 9. Детаљне билансне величине и електроенергетски показатељи Босне и Херцеговине дати су у прилозима Ц и Д.

Слика 9. Остварене билансне величине у 2020. години (GWh)

Тржиште електричне енергије у регији

На тржишту електричне енергије у југоисточној Европи, које је од директног интереса за субјекте из БиХ, настављен је вишегодишњи тренд пада veleпродајних цијена, чему је током 2020. године значајно допринијела пандемија COVID-19. Просјечна вриједност индекса HUPXDAM, који је доминантан у регији, у 2020. години износила је 39 €/MWh и мања је 22,5% него у претходној години. Индикативно је да и просјечна цијена дугорочне продаје електричне енергије ('futures') за наредну 2021. годину износи 51,8 €/MWh, што је смањење 10,2% у односу на претходну годину.

У анализи veleпродајних цијена не смију се занемарити фактори који утичу на њихов раст, прије свега присутни дефицит енергије у регији, који се због слабијих хидролошких прилика у 2020. години и поред смањене потрошње, повећао. Још већи утицај има примјена Система ЕУ за трговање емисијама, односно стални раст цијена дозвола за емисију стакленичких гасова (од 30 до 40 €/т током 2020. године). Због тога долази до смањења производње у термоелектранама, које није у потребном обиму праћено изградњом обновљивих извора, што у даљњем доводи до повећања дефицита у регији. Оснивања националних берзи у земљама Западног Балкана и спајање тих тржишта са сусједним не одвија се очекиваном динамиком. Такође, евидентна су загушења прекограничних водова којима се регија снабдијева недостајућом енергијом (границе Словачка – Мађарска, Аустрија – Мађарска, Аустрија – Словенија), што доводи до разлике у цијенама 'референтне' Мађарске енергетске берзе (HUPX) и Европске берзе за енергију (EEX). У табели 5 дате су цијене електричне енергије на значајнијим берзама од интереса за регију југоисточне Европе.

Табела 5. Цијене електричне енергије на берзама (€/MWh)

Берзовни индекси	Просјечна цијена	Максимална цијена	Минимална цијена
EPEX Germany	30,46	75,03	-26,13
EPEX Austria	33,19	75,29	-22,75
SIPX	37,55	103,23	7,02
HUPXDAM	39,00	103,46	6,61
OPCOM	39,42	103,46	4,37
SEEPEX	38,98	113,25	8,18
CROPEX	38,04	103,23	7,74

EPEX Germany – Индекс Европске берзе за енергију (EEX) за Њемачку

EPEX Austria – Индекс Европске берзе за енергију (EEX) за Аустрију

SIPX – Индекс Словеначке берзе

HUPXDAM – Индекс Мађарске енергетске берзе (HUPX) за дан унапријед

OPCOM – Румунски берзовни индекс

SEEPEX – Српски берзовни индекс

CROPEX – Хрватски берзовни индекс

Тржиште електричне енергије у БиХ

Укупна потрошња електричне енергије у Босни и Херцеговини у 2020. години износила је 11.330 GWh или 8,1% мање него у претходној години. Купци прикључени на преносни систем су преузели 890 GWh или 49,2% мање, а купци прикључени на дистрибутивни систем 9.993 GWh или 1,5% мање него претходне године. Од овог износа 9.081 GWh односи се на преузимање крајњих купаца, а 913 GWh на губитке у дистрибуцији. Укупна продаја крајњим купцима износила је 9.971 GWh и мања је за 989 GWh, односно 9,0%.

Број купаца електричне енергије у БиХ наставља расти – током године повећао се за 20.987 и на крају године износио је 1.588.773 (табела 6). При томе се број купаца у категорији домаћинства повећао за 11.582.

Надлежне регулаторне комисије у БиХ више не утврђују тарифне ставове за купце у оним категоријама потрошње које према прихваћеној и важећој легислативи о отварању тржишта, више не могу бити регулисане. Још истеком 2014. године престало је регулисање тарифа за снабдијевање за све купце, осим за домаћинства и купце из категорије 'остала потрошња' (мали купци, односно комерцијални купци прикључени на 0,4 kV), а пракса регулације тарифа за услуге дистрибуције је задржана. Од 1. јануара 2015. године сви купци електричне енергије у БиХ имају могућност да бирају свог снабдјевача на тржишту. Купци који не одаберу снабдјевача на тржишту могу се снабдијевати код јавних снабдјевача по цијенама за јавно снабдијевање, а домаћинства и мали купци у оквиру универзалне услуге по регулисаним цијенама.

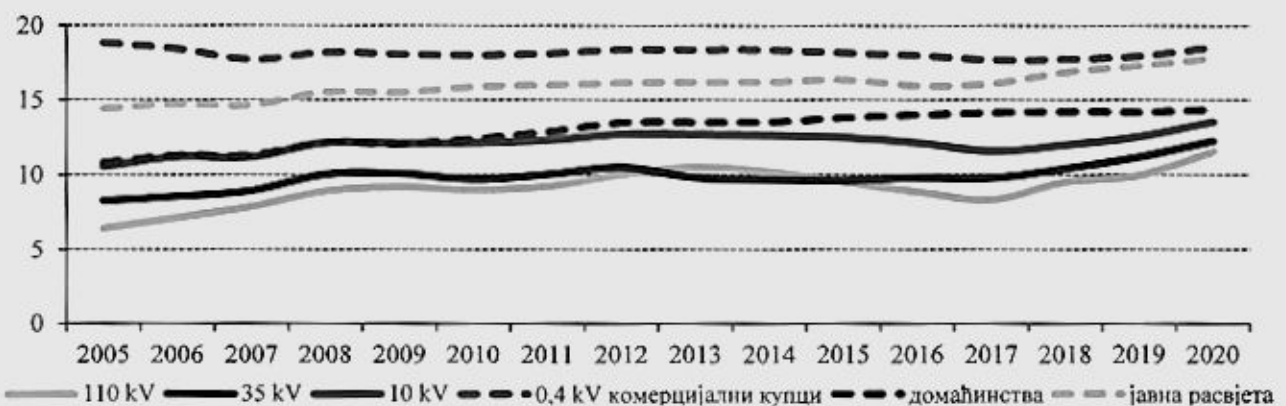
Могућност снабдијевања у оквиру универзалне услуге током 2020. године користила су сва домаћинства у БиХ и највећи број купаца из категорије 'остала потрошња'. Просјечна цијена електричне енергије за те купце износила је 15,45 фенинга/kWh и нешто је већа него у 2019. години када је износила 15,23 фенинга/kWh. При томе је просјечна цијена за домаћинства износила 14,34 фенинга/kWh (повећање од 1,1%), док је просјечна цијена за купце из категорије 'остала потрошња' била 18,50 фенинга/kWh и већа је за 3,3% у односу на 2019. годину.

Табела 6. Број купаца електричне енергије у БиХ

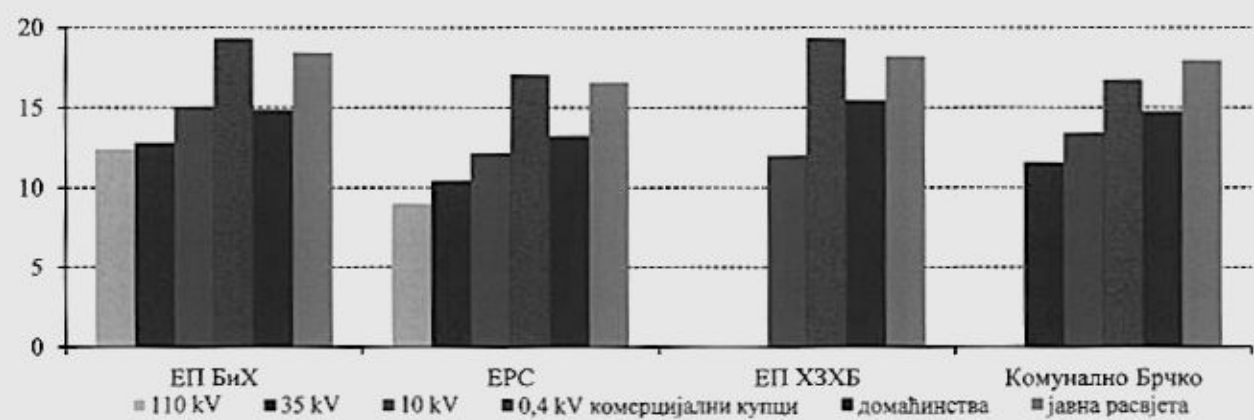
Снабдјевач	110 kV	35 kV	10 kV	Остала потрошња	Домаћинства	Јавна расвјета	Укупно
Електропривреда БиХ	8	63	935	65.292	707.925	4.739	778.962
Електропривреда РС	5	28	972	39.399	531.634	4.182	576.220
Електропривреда ХЗХБ			243	15.543	179.733	1.938	197.457
Комунално Брчко		1	65	3.755	31.852	444	36.117
Остали снабдјевачи	3	1	11	2			17
Укупно	16	93	2.226	123.991	1.451.144	11.303	1.588.773

Регулаторне комисије у БиХ дјелују на постепеном уклањању наслеђених унакрсних субвенција између појединих категорија купаца електричне енергије, које се одвија у складу са најбољом међународном регулаторном праксом, уз избегавање тзв. 'тарифних шокова'. Евидентан тренд смањења односа просјечних цијена за мале комерцијалне купце и домаћинства у претходних неколико година у БиХ видљив је на слици 10. Према подацима из 2020. године унакрсна субвенција између малих комерцијалних купаца и домаћинстава у просјеку износи 29% биљежећи најмању вриједност у случају купаца које снабдијева Комунално Брчко (13,5%), а највећу код купаца Електропривреде БиХ (30,1%). Јасна је потреба да се унакрсне субвенције даљњим мјерама регулаторних комисија и ефикасним функционисањем тржишта наставе смањивати, чиме ће се испоштовати основни регулаторни принцип одражавања стварних трошкова у формирању цијена. Тиме ће се омогућити конкуренција и у снабдијевању домаћинстава, односно отворити могућности тржишним снабдјевачима да понуде повољније цијене и буду конкурентни и у том сегменту тржишта. Кретање просјечних продајних цијена електричне енергије за крајње купце у БиХ приказано је на слици 10, а на слици 11 дате су просјечне цијене електричне енергије по јавним снабдјевачима и категоријама купаца у 2020. години.

Слика 10. Просјечне цијене електричне енергије по категоријама купаца, без ПДВ-а (фенинг/kWh)

Слика 11. Просјечне цијене електричне енергије у електропривредама, без ПДВ-а (фенинг/kWh)

На малопродајном тржишту у Босни и Херцеговини од 1. јануара 2016. године регистроване су прве промјене снабдјевача код купаца прикључених на дистрибутивни систем, од када из мјесеца у мјесец њихов број варира.

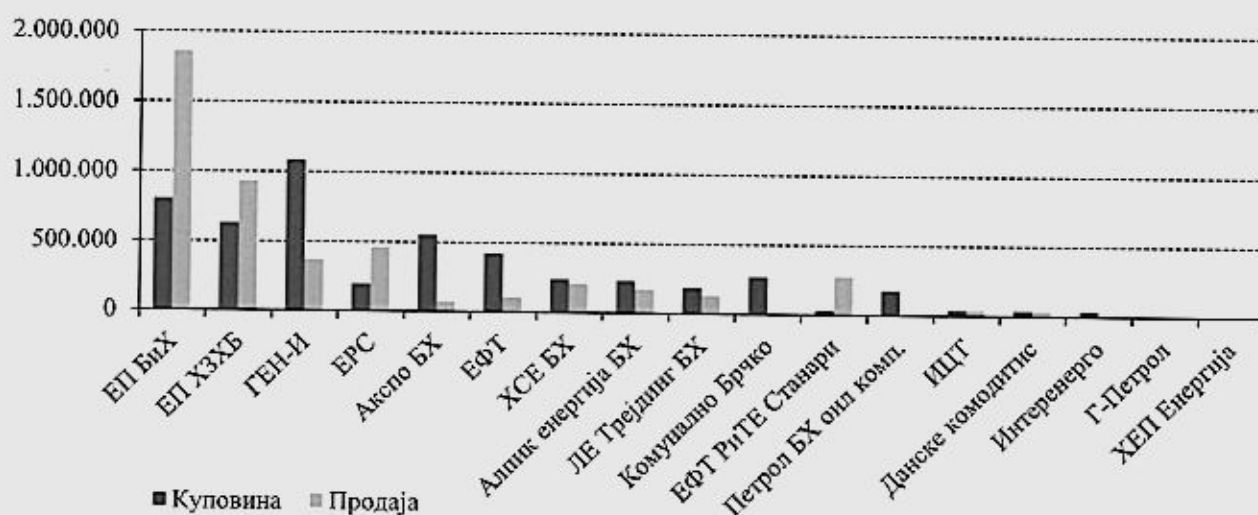
У 2020. години највећи дио купаца се снабдијевао код својих традиционалних снабдјевача (тзв. 'инкубенти'). Поред инкубената, на малопродајном тржишту била су активна још три снабдјевача: *ХЕП Енергија* д.о.о. Мостар, *Петрол БХ оил компани* д.о.о. Сарајево и *Енерџи фајнансинг тим* д.о.о. Билећа. Они су 10 kV купцима испоручили 60,78 GWh и купцима у категорији 'остала потрошња' 1,29 GWh.

На преносном систему су регистроване продаје *ЛЕ Трејдинг БХ* д.о.о. Бања Лука *Алуминију* д.д. Мостар (6,45 GWh) и *Б.С.И.* д.о.о. Јајце (102,92 GWh), те 0,33 GWh које је *Петрол БХ оил компани* д.о.о. Сарајево испоручио компанији *ФЛ Винд* д.о.о. Томиславград. Додатно, *Електропривреда БиХ* је снабдијевала једног 10 kV купца који се налази на дистрибутивном подручју којим управља Електропривреда ХЗХБ са испоруком од 3,45 GWh.

Сумирајући ове набавке, у 2020. години купцима који су промијенили снабдјевача испоручено је 157,90 GWh, односно 1,6% од укупно преузете енергије крајњих купаца у БиХ. У претходном периоду десетине хиљада купаца промијенило је услове снабдијевања промјеном уговора са својим ранијим традиционалним снабдјевачима, чиме су на отвореном тржишту изабрали понуду за снабдијевање која најбоље одговара њиховим потребама.

Купцима који се снабдијевају у оквиру универзалне услуге испоручено је 6.542,92 GWh (65,6% од укупне потрошње крајњих купаца), а купцима за које цијене нису регулисане испоручено је 3.427,73 GWh (34,4%).

Слика 12. Преглед трговања на veleпродајном тржишту у БиХ у 2020. години (MWh)

Значајно динамичније је трговање на veleпродајном тржишту у БиХ, које се заснива на билатералним аранжманима куповине и продаје електричне енергије између снабдјевача (слика 12). Премда ово тржиште и даље није институционализовано, резултат бројних билатералних уговора је значајан – у 2020. години било је активно 17 лиценцираних субјеката, који су остварили промет од 4.721 GWh у унутрашњим трансакцијама на тржишту. Уз то регистроване су и прекограничне трансакције у укупном обиму 7.039 GWh, од чега су извозне износили 5.543 GWh, а увозне 1.496 GWh.

Поред veleпродајног и малопродајног тржишта у Босни и Херцеговини је функционално и балансно тржиште којим управља Независни оператор система у БиХ. У бити ради се о моносоном тржишту, гдје на страни потражње постоји само један субјект – НОС БиХ, док на страни понуде егзистирају углавном произвођачи који пружају помоћне услуге (капацитет и енергија у секундарној и терцијарној регулацији и енергија за покривање губитака у преносном систему).

На балансном тржишту се такође обавља и обрачун одступања (дебаланса) балансно одговорних страна од дневног распореда у енергетском и финансијском смислу. Цијене дебаланса се одређују на основу цијена балансне енергије на сатном нивоу. Све трансакције између понуђача са једне стране и НОС-а БиХ са друге стране обављају се на тржишном принципу путем годишњих и мјесечних тендера, док се цијене балансне енергије формирају путем понуда пружалаца секундарне и терцијарне регулације на сатној основи дан унапријед.

Вриједност укупно набављених помоћних услуга на балансном тржишту у 2020. години износи преко 53,5 милиона КМ, од чега се приближно 70% односи на набавку енергије за покривање губитака у преносном систему (табела 7).

Примјетно је повећање финансијског обима за енергију регулације 'надоље' од 35%, што је последица одступања регулационог подручја БиХ у смјеру суфицита (вишка) према Контролном, односно Регулационом блоку СХБ (Словенија – Хрватска – Босна и Херцеговина) у износу од 23,27 GWh.

Табела 7. Вриједност набављених помоћних услуга

Помоћна услуга	2019 (КМ)	2020 (КМ)	Промена (%)
Секундарна регулација – капацитет	10.721.974	9.215.833	-14,0
Терцијарна регулација – капацитет	5.186.552	6.202.673	19,6
Балансна енергија 'нагоре'	6.512.274	3.505.141	-46,2
Балансна енергија 'надоље'	-2.116.484	-2.863.644	35,3
Губици у преносном систему и компензације	43.248.360	37.452.069	-13,4
Укупно	63.552.676	53.512.072	-15,8

Када су у питању дебаланси балансно одговорних страна, исказано је сумарно одступање у смјеру дефицита (мањка) енергије од 29,32 GWh и сумарно одступање у смјеру суфицита (вишка) енергије од 52,59 GWh, што је резултирало суфицитом у салду од 23,27 GWh. При томе су остварене просјечне цијене дебаланси од 105,91 KM/MWh за дефицит (122,77 KM/MWh у 2019. години) и 33,76 KM/MWh (40,10 KM/MWh у 2019. години) за суфицит енергије. Примјетно је смањење цијена дебаланси, што је такође последица смањених цијена на veleprodajном тржишту.

НОС БиХ је, пружањем системске услуге, од снабдјевача који преузимају енергију из преносног система и кроз обрачун одступања балансно одговорних страна од дневног распореда, остварио приход 60.424.704 KM, од чега 54.447.983 KM према тарифи за системску услугу и 5.976.721 KM за дебалансе. Поред тога, евидентиран је извоз прекограничних баланских услуга у вриједности 130.099 KM.

Прекогранична трговина

Добра повезаност система Босне и Херцеговине са сусједним електроенергетским системима омогућава висок ниво размјене електричне енергије са сусједним земљама. У 2020. години извезено је 5.543 GWh, што је 5,7% мање него у претходној години и последица је смањене производње. Шеснаест субјеката извозило је електричну енергију, а по обиму извоза на првом мјесту је био ЕФТ – Рудник и Термоелектрана Станари са 1.752 GWh, а затим слиједе Електропривреда Републике Српске са 815 GWh, ГЕН-И са 810 GWh, Акспо БХ са 497 GWh, Електропривреда Босне и Херцеговине са 393 GWh итд.

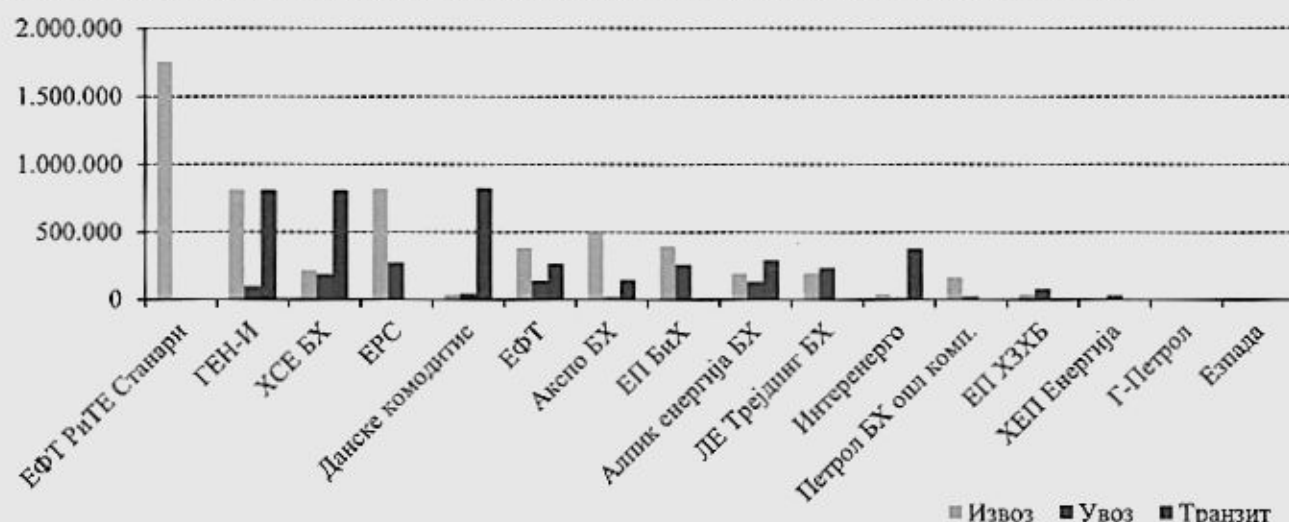
Увоз електричне енергије је износио 1.496 GWh, са смањењем од 29,9% у односу на претходну годину. Међу петнаест субјеката који су обављали увоз електричне енергије највећу реализацију имали су Електропривреда Републике Српске (270 GWh), Електропривреда Босне и Херцеговине (258 GWh), ЛЕ Трејдинг БХ (235 GWh), ХСЕ БХ Енергетско предузеће (186 GWh) и Енерџи фајнансинг тим (135 GWh).

Највећи обим прекограничне трговине електричном енергијом традиционално се обавља са Хрватском, затим са Србијом и Црном Гором (табела 8).

Табела 8. Прекогранична трговина по границама, укључујући регистровани транзит (GWh)

Земља	Извоз	Увоз
Хрватска	2.794,0	2.964,8
Србија	3.546,6	1.325,4
Црна Гора	2.728,0	730,9
Укупно	9.068,6	5.021,1

Слика 13. Преглед прекограничних трансакција по субјектима у 2020. години (MWh)

Преглед прекограничних трансакција по субјектима у 2020. години дат је на слици 13.

Током 2020. године регистрован је транзит електричне енергије преко преносног система БиХ у износу од 3.535 GWh, што је повећање од 788 GWh или 28,3% у односу на 2019. годину. Транзитни токови имају специфичан значај јер се користе као основни елемент код обрачуна прихода и расхода у оквиру *Механизма наплате између оператора преносног система* (ИТС механизам), што је детаљније описивано у ранијим годишњим извјештајима о раду ДЕРК-а. Укупан расход који је БиХ остварила по том основу у првих осам мјесеци 2020. године износи 771.174 KM, и по први пут Босна и Херцеговина није забиљежила приход у дефинисаном временском оквиру. Према правилима обрачуна ИТС механизма повећани транзитни токови увећавају приход, док повећање извозних и увозних токова утиче на смањење прихода, односно на повећање расхода.

Додјелу прекограничних капацитета на границама БиХ са Црном Гором и Хрватском путем аукција и у 2020. години организовала је Канцеларија за координисане аукције у југоисточној Европи (SEE CAO), а на граници БиХ са Србијом организоване су заједничке аукције два оператора (видјети дио 3.2).

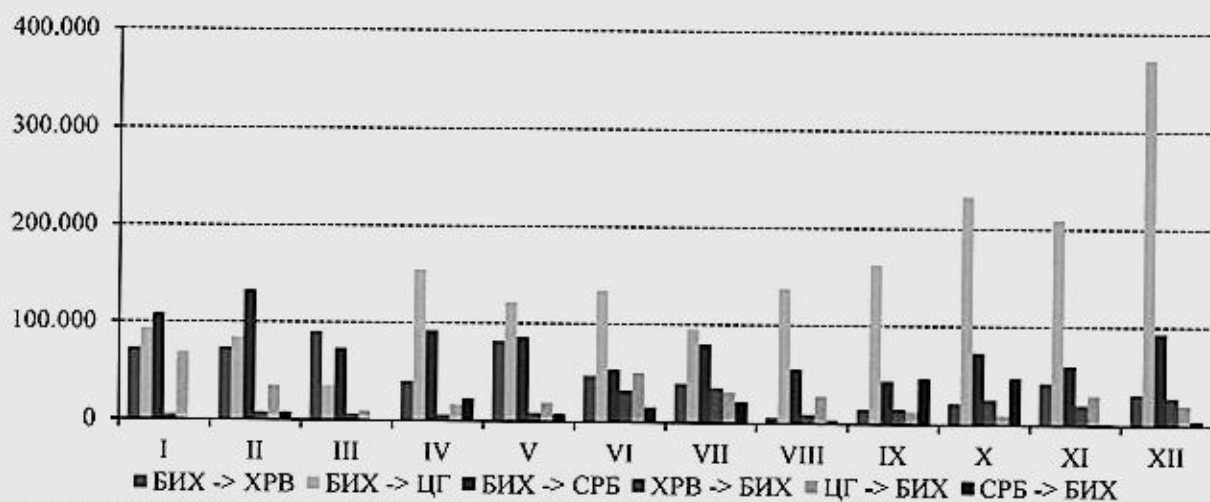
Укупан приход БиХ по основу годишњих аукција прекограничних преносних капацитета за 2021. годину износи 3.533.182 KM и то је највећи приход остварен на годишњим аукцијама до сада. За разлику од ранијег периода када је највиша цијена постижена на граници са Хрватском, у смјеру из БиХ према Хрватској, посљедњих година примјетан је тренд повећања извоза на источним границама БиХ и већих цијена преносних капацитета на овим границама. Тако је и ове године највиша цијена постигнута на граници са Црном Гором у износу 1,17 €/MWh у смјеру из БиХ према Црној Гори, што је двоструко већа цијена у односу на претходну годину.

Табела 9. Приходи остварени на годишњим аукцијама

Година	Приход (КМ)
2013.	2.036.125
2014.	2.905.655
2015.	1.091.719
2016.	952.030
2017.	2.021.274
2018.	1.171.731
2019.	2.683.896
2020.	2.605.349
2021.	3.533.182

Приходи остварени на свим досадашњим аукцијама за додјелу прекограничних преносних капацитета на годишњем нивоу, које крајем године организује Независни оператор система у Босни и Херцеговини, дати су у табели 9. На слици 14 приказани су приходи по основу мјесечних аукција, по границама и смјеровима. У складу са Методологијом за израду тарифа за услуге преноса електричне енергије, независног оператора система и помоћне услуге Електропренос Босне и Херцеговине је корисник свих прихода по основу додјеле права на коришћење прекограничних преносних капацитета, као и прихода који се остварују примјеном Механизма наплате између оператора преносног система, односно ИТС механизма.

Слика 14. Приход по основу мјесечних и дневних аукција, по границама и смјеровима (КМ)

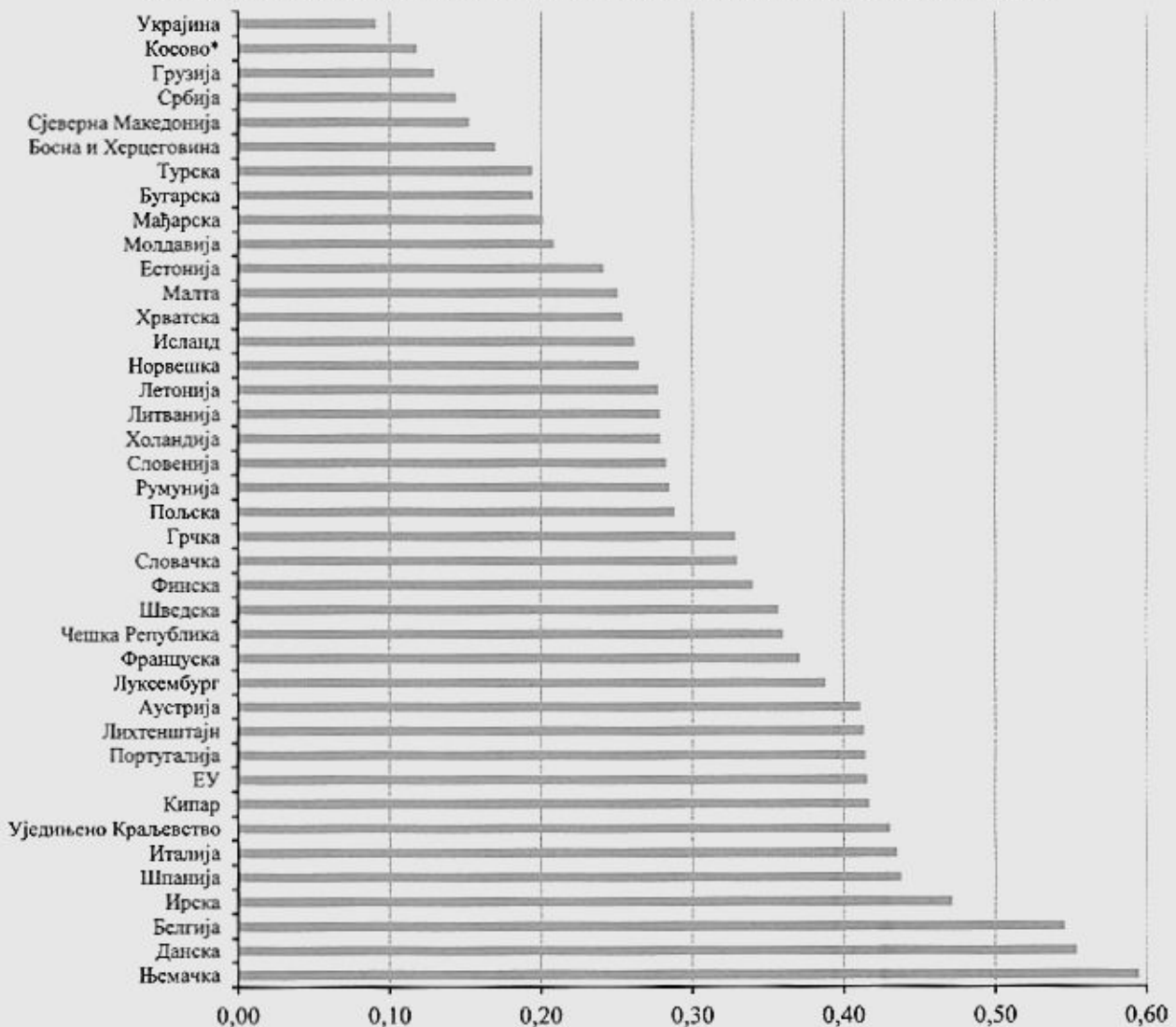

3.8 Енергетска статистика

Свјестан значаја објективности приказа података о енергетским величинама и цијенама електричне енергије, ДЕРК је и током 2020. године посебну пажњу посветио унапређењу свог дјеловања у сегменту енергетске статистике. Кључни партнер у размјени енергетских величина и података је Агенција за статистику Босне и Херцеговине (БХАС), са којом ДЕРК дуго низ година сарађује, нарочито у испуњавању обавезе извјештавања према међународним тијелима, слиједећи прописане методологије и динамику извјештавања. Сарадња двије институције придонosi развоју енергетске статистике и хармонизацији система службене статистике Босне и Херцеговине и статистике земаља Европске уније у свим областима, а посебно у области енергије.

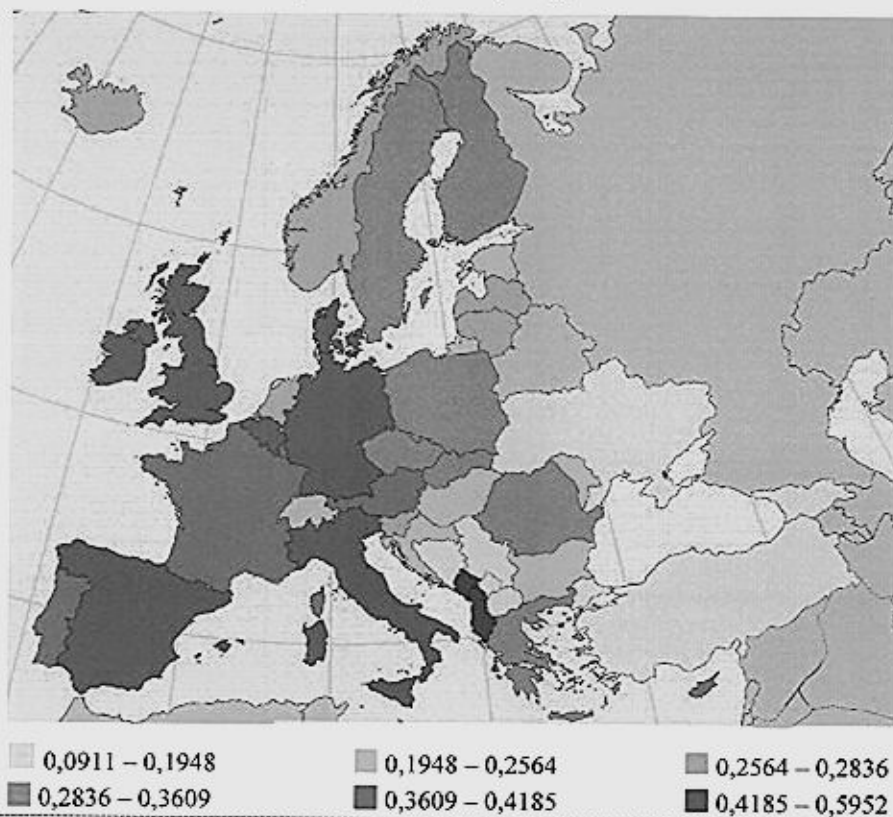
Слика 15. Цијене електричне енергије у KM/kWh за домаћинства (годишња потрошња од 2.500 до 5.000 kWh) у првој половини 2020. године, по методологији Еуростата

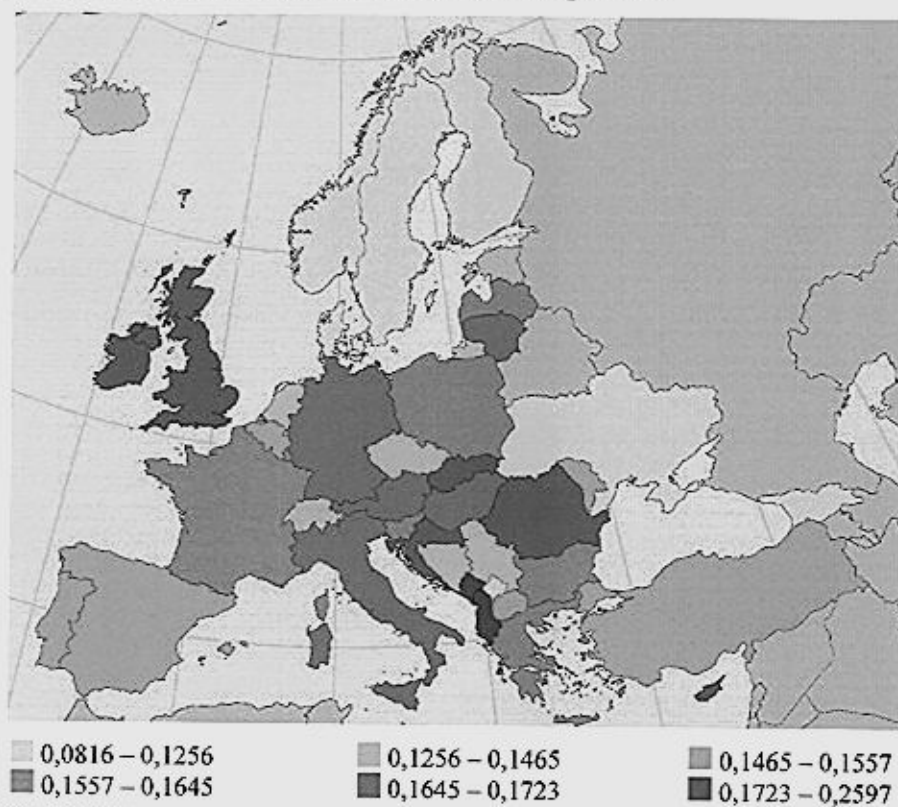
Напомена: наведени износи укључују све порезе и накнаде

* Овај назив не прејудуира статус и у складу је са Резолуцијом Савјета безбједности Уједињених народа 1244 и Мишљењем Међународног суда правде о Декларацији о независности Косова.

Слика 16. Географски приказ цијена електричне енергије за домаћинства (у КМ/кWh) у првој половини 2020. године, по методологији Еуростата

Слика 17. Географски приказ цијена електричне енергије за индустрију (у КМ/кWh) у првој половини 2020. године, по методологији Еуростата

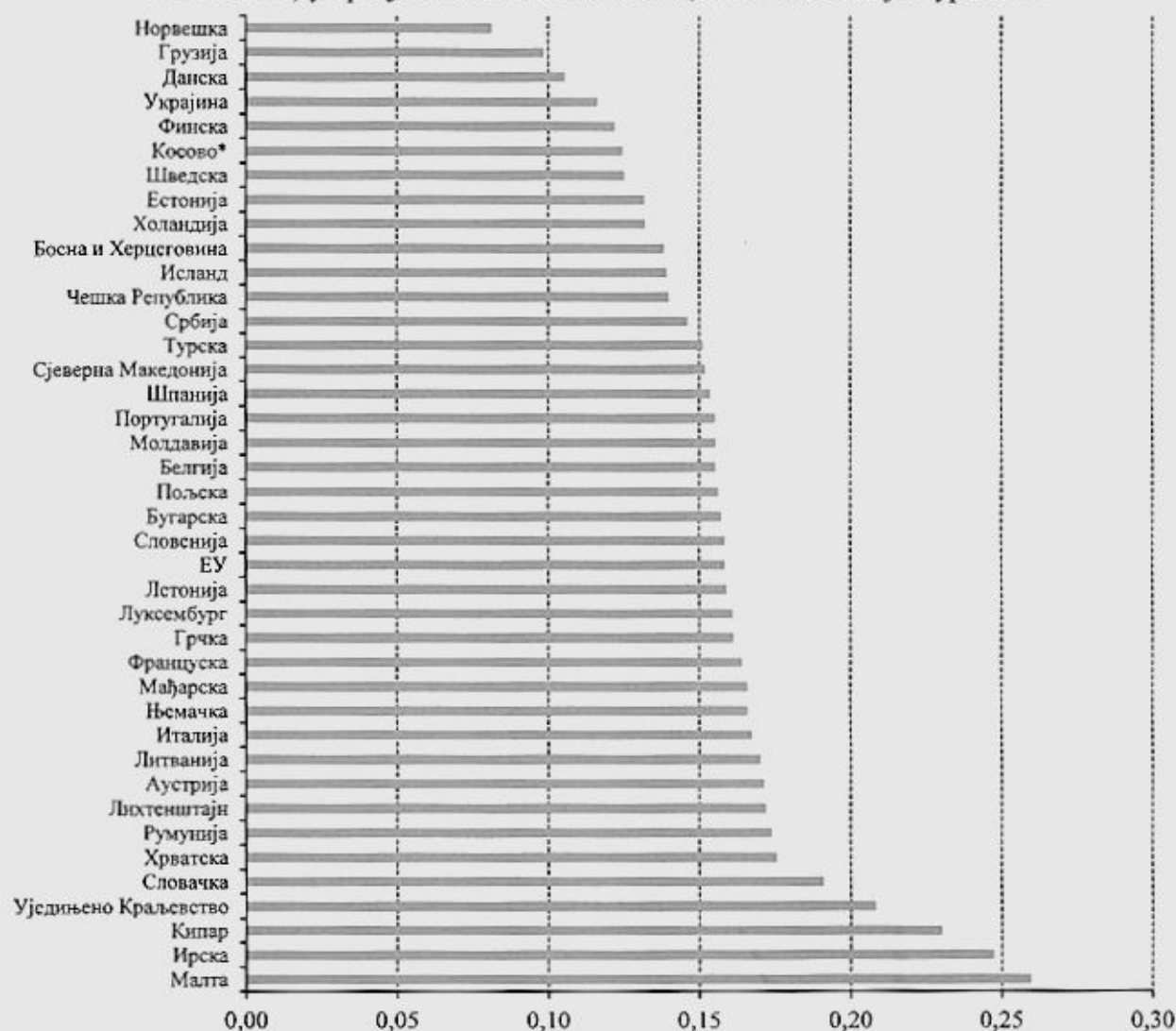
Еуростат је статистичка институција Европске уније смјештена у Луксембургу. Њен задатак је да осигура статистике Европској унији на европском нивоу које омогућају поређења између земаља и регија.

Резултати сарадње двије институције су препознатљиви и у извјештајима Еуростата који од 2011. године укључују податке о цијенама електричне енергије у БиХ, што омогућаје њихово поређење са земљама Европске уније и неким земљама које су у процесу приступања ЕУ (слике 15 – 18).

Поред анализе података о електроенергетском сектору БиХ, ДЕРК континуисано прикупља и анализира податке о регионалном тржишту, укључујући податке брзи електричне енергије са сједиштима у Лајпцигу, Будимпешти, Букурешту, Љубљани, Београду и Загребу (табела 5).

На основу систематизованог приступа према бројним електроенергетским показатељима, ДЕРК је и током 2020. године квалитетно одговарао на бројне упите различитих домаћих и међународних институција презентујући статистичке податке о електроенергетском сектору Босне и Херцеговине.

Слика 18. Цијене електричне енергије у КМ/кWh за индустрију (годишња потрошња од 500 до 2.000 MWh) у првој половини 2020. године, по методологији Еуростата

Напомена: наведени износи искључују све порезе и накнаде

3.9 Судски и други спорови

Свих шест досадашњих пресуда Суда Босне и Херцеговине је потврдило законитост одлука ДЕРК-а које су биле судским путем оспорене од правних лица о чијим захтјевима је одлучивао након спроведених тарифних поступака или поступака рјешавања спорова. Током 2020. године, није било нових захтјева од активно легитимисаних субјеката за преиспитивање одлука из регулаторне праксе Државне регулаторне комисије за електричну енергију.

Једна од специфичности регулисања је адјудикативна функција регулатора, односно надлежност за рјешавање спорова који настану између корисника и пружаоца услуга у регулисаном сектору. Сходно *Закону о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ*, рјешавање спорова који се односе на преносни систем дио је надлежности и овлашћења Државне регулаторне комисије за електричну енергију. Током 2020. године, није било нових захтјева за рјешавање спорова који су у надлежности ДЕРК-а.

Осим директног осигуравања права на фер и недискриминаторан приступ преносној мрежи и активне заштите купаца кроз рјешавање спорова, Државна регулаторна комисија настоји дјеловати едукативно и превентивно, те ова настојања у значајној мјери предупређују ове спорове. Превентивне активности се остварују на више начина – спровођењем надзора над регулисаним субјектима и квалитетом услуга које пружају, прикупљањем, анализом и обрадом података о прописима и поступањима регулисаних субјеката у домену приступа преносној мрежи и заштите потрошача, те активним учествовањем представника ДЕРК-а у креирању различитих платформи и едукативних алата за кориснике система и купце електричне енергије.

ДЕРК је Закључком број 04-14-2-319-26/18 од 17. јануара 2019. године, у циљу одржавања ликвидности регулисаног субјекта, одобрио НОС-у БиХ привремено задржавање и коришћење дијела средстава у износу до два милиона КМ, а која се остварују по основу примјене ИТС механизма (Механизма компензације између оператора преносног система) и аукција за додјелу права на коришћење прекограничних преносних капацитета. Истим Закључком НОС-у БиХ утврђена је обавеза да привремено задржана средства уплати Електропреносу БиХ, након што превазиђе проблем ликвидности, а најкасније до 31. децембра 2019. године. О овој мјери ДЕРК-а упозната су оба регулисана субјекта. Међутим, Електропренос БиХ је у августу 2019. године Суду Босне и Херцеговине поднио тужбу против НОС-а БиХ због задржавања ових средстава, истодобно потражујући и законске затезне камате на задржани износ. Након што је НОС БиХ у Закључком остављеном року уплатио Електропреносу БиХ привремено задржани износ, тужитељ је преиспитујући тужбу на начин да је тужбени захтјев усмјерио само на потраживање законских затезних камата. Поводом најављивања и покретања овог парничног поступка, а

и током извођења доказа, ДЕРК је акцентовао став да доношењем Закључка није промијењен корисник ових средстава, нити њихова крајња намјена, него је дато право НОС-у БиХ да ради одржавања своје ликвидности један дио тих средстава задржи, уз прецизирање рока за њихово враћање. Правоснажном првостепеном пресудом Суда Босне и Херцеговине од 11. новембра 2020. године, у цијелости је одбијен тужбени захтјев Електропреноса БиХ, те констатовано да предметни Закључак ДЕРК-а производи правно дејство за парничне странке, те да је, сходно томе, НОС БиХ имао право да привремено задржи новчана средства у износу до два милиона КМ, што чини излишним и потраживање камата као предмета преиначеног тужбеног захтјева. Овом пресудом потврђена је исправност поступања ДЕРК-а у одржавању ликвидности НОС-а БиХ, стабилности балансног тржишта електричне енергије и сигурности снабдијевања, односно раније изнијети став ДЕРК-а да се предузетом регулаторном мјером не мијења корисник ових средстава, нити њихова крајња намјена, што не оправдава инсистирање на законским затезним каматама од дана доношења предметног Закључка.

У августу 2020. године, ЕФТ – Рудник и Термоелектрана Станари д.о.о. Станари покренуо је парнични поступак ради накнаде штете против НОС-а БиХ као првотуженог, Електропреноса БиХ као друготуженог и ДЕРК-а као трећетуженог. Наиме, тужбени захтјев је усмјерен на накнаду штете коју је, како се тужбом тврди, тужилац претрпио због принудног искључења Термоелектране Станари са преносне мреже, а што је посљедица превисоких напона забиљежених 1. и 2. маја 2020. године. Према наводима из тужбе, овај производни објект је престао са радом у трајању од 40 сати и за то вријеме није производио и испоручивао електричну енергију. У тужби је вриједност предмета спора означена у износу од 724.117 КМ, а обухваћа стварну штету у износу од 291.614,92 КМ и измаклу добит у износу од 432.502,08 КМ. ДЕРК се читовао на све наводе тужбе, те у законом дефинисаном року припремио и упутио одговор на тужбу. Како је тужба упућена Окружном привредном суду у Добоју, ДЕРК је у одговору на тужбу оспорио стварну надлежност овог суда, као и пасивну легитимацију ДЕРК-а у конкретном случају. Не спорећи појаву превисоких напона у преносној мрежи као вишедеценијски проблем у електроенергетском систему БиХ, приговор промашене пасивне легитимације ДЕРК-а је заснован на чињеници да евентуална пропуштања ДЕРК-а, ни директно, нити индиректно, нису могла довести до превисоких напона, нити се ова појава могла предуприједити било којом радњом ДЕРК-а, јер потребне инвестиције на преносној мрежи и механизми који могу допринијети одржавању напонских прилика у прихватљивим оквирима нису принудно оствариви од стране регулатора.

Из разлога опрезности, ДЕРК је, такође, указао да тужилац, не само да није претрпио штету у виду измакле користи, него је поводом догађаја из маја 2020. године остварио већу добит него

што би била добит да је испоручивао електричну енергију коју је сам произвео, о чему су суду понуђени одговарајући материјални докази.

Својим Рјешењем, Окружни привредни суд у Добоју се огласио апсолутно ненадлежним за поступање у овој правној ствари, у потпуности прихватајући и потврђујући аргументацију ДЕРК-а дату приликом истицања приговора надлежности. На ово рјешење ДЕРК је изјавио жалбу Вишем привредном суду у Бањој Луци због повреда правила парничног поступка, будући да Окружни привредни суд у Добоју није разматрао и ДЕРК-у досудио надокнаду трошкова који су изазвани упућивањем тужбе апсолутно ненадлежном суду, иако је тај захтјев јасно и недвосмислено истакнут у одговору Државне регулаторне комисије за електричну енергију на тужбу.

3.10 Остале кључне активности

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је и током 2020. године размјенјивала податке са већим бројем државних институција, међу којима се издвајају Савјет министара Босне и Херцеговине, Министарство спољне трговине и економских односа БиХ, Дирекција за европске интеграције Савјета министара БиХ, КонкурENCIЈСКИ савјет БиХ и Агенција за статистику БиХ,³ те припремала различите информације за њихове потребе. Посебан допринос ДЕРК је дао раду Одбора за стабилизацију и придруживање Босне и Херцеговине Европској унији и Пододбора за транспорт, енергију, околину и регионални развој. У складу са својим законским овлашћењима да као регулаторно тијело дјелује и на подручју Брчко Дистрикта БиХ, ДЕРК у свом раду сарађује и са Владом Дистрикта.

Државна регулаторна комисија и ентитетске регулаторне комисије – Регулаторна комисија за енергију у Федерацији БиХ (ФЕРК) и Регулаторна комисија за енергетику Републике Српске (РЕРС), сарађују и усклађују своје дјеловање од свог оснивања.

Проактиван приступ ДЕРК-а у реформи и развоју електроенергетског сектора у БиХ настављен је и у 2020. години. Државна регулаторна комисија дала је значајан допринос у развоју законодавног оквира за електричну енергију у БиХ у складу са правном тековином Европске уније, при чему се истичу детаљни коментари на *‘драфт’* верзију Закона о регулатору електричне енергије и природног гаса, преносу и тржишту електричне енергије у Босни и Херцеговини, који су у мају 2020. године упућени Министарству спољне трговине и економских односа БиХ, као надлежном тијелу за креирање политике у складу са Законом о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ.

³ Меморандуме о сарадњи Државна регулаторна комисија за електричну енергију потписала је са Агенцијом за статистику БиХ 19. априла 2011. године и са КонкурENCIЈСКИМ савјетом БиХ 28. маја 2014. године.

Том приликом истакнуто је да је, како по садржају, тако и по обиму, у питању изнимно значајан и изразито комплексан закон, те је ДЕРК изразио спремност да пружи потпору и конкретну помоћ у испуњавању обавеза Босне и Херцеговине путем ових нормативних активности, на темељу досадашњих регулаторних искустава у примјени важећих закона у области електричне енергије, као и на темељу досадашње едукације и сарадње са релевантним међународним институцијама. ДЕРК је именовао своје представнике у Радну групу за наставак активности на изради овог Закона.

Такође, на позив Министарства спољне трговине и економских односа, ДЕРК је именовао своје представнике у Радну групу за област енергетске транзиције у БиХ, те Радну групу за успостављање Система енергетског менаџмента и Информационог система енергетске ефикасности у институцијама БиХ (ЕМИС).

ДЕРК је дао допринос у припреми пројектног задатка за имплементацију Акционог документа Инструмента за претприступну помоћ (ИПА II) под насловом *ЕУ за енергију*, којим ће се у наредном периоду пружити подршка усклађивању законодавства БиХ с правном тековином ЕУ о енергији и наставку реформе сектора енергије, укључујући развој енергетских и климатских политика у БиХ. Кроз ове активности јачаће се институције на свим нивоима власти у Босни и Херцеговини, у циљу извршења улога које имају у транспозицији и примјени енергетске правне тековине, планирању и спровођењу енергетске политике, као и развоју тржишта енергије. Такође, биће пружена и подршка спровођењу инфраструктурних пројеката и асистенција у подизању свијести јавности о значају одрживе употребе енергије.

ДЕРК, дјелујући у складу са својим овлашћењима, даје подршку у изради *Интегрисаног енергетског и климатског плана Босне и Херцеговине*. Процес његове израде води Министарство спољне трговине и економских односа БиХ, заједно са надлежним ентитетским министарствима. ДЕРК учествује у активностима интерресорне радне групе успостављене за израду овог плана, као и у раду Тематске радне групе за енергетску ефикасност, Тематске радне групе за обновљиве изворе и Тематске радне групе за сигурност снабдијевања и унутрашње енергетско тржиште.

Значајну подршку ДЕРК даје и у оквиру *Програма интегрисања Босне и Херцеговине у Европску унију*, активно учествујући у активностима из Поглавља 15 – Енергија, Поглавља 21 – Трансевропске мреже, и Поглавља 28 – Заштита здравља и потрошача.

Представници ДЕРК-а активно учествују и у реализацији пројекта Свјетске банке, у оквиру којег се припрема *Студија о ликвидности тржишта електричне енергије у Босни и Херцеговини*, пројекта Њемачког друштва за међународну сарадњу (GIZ) *Декарбонизација енергетског сектора у БиХ*, те

у припреми *Студије Енергетске заједнице о потенцијалу за примјену хидрогенских технологија*.

Дјелујући као национални регулатор у заступању интереса Босне и Херцеговине, ДЕРК је учествовао у више регионалних пројеката који су се одвијали током 2020. године. При томе се посебно истичу пројекти, односно иницијативе које су организовали Америчка агенција за међународни развој (USAID) и Национална асоцијација регулатора САД (NARUC):

- Иницијатива за глобални развој и просперитет жена: Унапређење жена лидера у енергетици,
- Дигитализација и сајбер безбједност,
- Побољшање перформанси тржишта, и
- Унапређење инвестиционог планирања кроз примјену стандарда квалитета услуге.

Поред тога, ДЕРК је учествовао у реализацији регионалног пројекта *Интеграција тржишта електричне енергије*, којег су организовали USAID и Асоцијација за енергију САД (USEA).

USAID Пројекат асистенције енергетском сектору

Америчка агенција за међународни развој је у септембру 2019. године покренула петогодишњи *USAID Пројекат асистенције енергетском сектору* (USAID EPA), кроз који помаже Босни и Херцеговини да привуче инвестиције и интегрише своје тржиште енергије у регионално и тржиште Европске уније. Пројекат пружа техничку помоћ у координисању, управљању и побољшању правног оквира и транспарентности у секторима гаса и електричне енергије. Кроз ове активности развијају се и препоручују нормативне и друге мјере на свим нивоима власти, како би се осигурала усаглашеност легислативе енергетског сектора у Босни и Херцеговини са захтјевима ЕУ. USAID EPA подржава и програм за адекватну комуникацију с јавношћу и подизање свијести у циљу промовисања либерализованог, тржишно уређеног сектора енергије, као и упознавања опште јавности о предностима промјена које се дешавају у енергетском сектору.

Креирање транспарентног и конкурентног законодавног и регулаторног оквира и интегрисање енергетског сектора БиХ у регионално и ЕУ тржиште је кључно за подстицање нових инвестиција, које доприносе диверсификацији извора, спречавању корупције и повећању сигурности снабдијевања.

Представници ДЕРК-а директно учествују у активностима које у оквиру овог Пројекта спроводе Радна група за израду Смјерница за виртуелне електране, Радна група за израду Смјерница за операторе дистрибутивног система у успостави Програма усклађености, Радна група за мрежна правила, Радна група за односе с јавношћу и Радна група за сајбер безбједност у енергетском сектору.

Слиједећи успјешну организацију претходних Енергетских самита, кроз које је успостављен нови модел дијалога о актуелним темама из сектора енергије, USAID EPA тим је заједно са Британском амбасадом у Сарајеву и покровитељима скупа (Министарство спољне трговине и економских односа БиХ, Државна регулаторна комисија за електричну енергију и ентитетски регулатори), приступио припреми Енергетског самита 2020 у Босни и Херцеговини, који је требао бити одржан од 18. до 20. марта 2020. године.

Међутим, планирано окупљање бројних учесника из државних и ентитетских парламената, министарстава и регулатора, из општина, електропривредних предузећа, привредних комора, малих и средњих предузећа, невладиних организација и медија, те представника међународних организација и донатора који дјелују у сектору, због пандемије COVID-19 најприје је одгођено за јесен, а потом пролонгирано за 2021. годину.

Чиста енергија за све Европљане

Европска унија је у јуну 2019. године комплетирала свој нови пакет енергетских прописа за очување конкурентности у транзицији према чистој енергији, који се зове *Чиста енергија за све Европљане*. Овај пакет се састоји од осам прописа:

- Директива (ЕУ) 2018/844 Европског парламента и Савјета од 30. маја 2018. о измјени Директиве 2010/31/ЕУ о енергетској ефикасности зграда и Директиве 2012/27/ЕУ о енергетској ефикасности,
- Уредба (ЕУ) 2018/1999 Европског парламента и Савјета од 11. децембра 2018. о управљању енергетском унијом и дјеловањем у подручју климе, измјени уредаба (ЕЗ) бр. 663/2009 и (ЕЗ) бр. 715/2009 Европског парламента и Савјета, директива 94/22/ЕЗ, 98/70/ЕЗ, 2009/31/ЕЗ, 2009/73/ЕЗ, 2010/31/ЕУ, 2012/27/ЕУ и 2013/30/ЕУ Европског парламента и Савјета, директива Савјета 2009/119/ЕЗ и (ЕУ) 2015/652 те стављању ван снаге Уредбе (ЕУ) бр. 525/2013 Европског парламента и Савјета,
- Директива (ЕУ) 2018/2001 Европског парламента и Савјета од 11. децембра 2018. о промоцији коришћења енергије из обновљивих извора,
- Директива (ЕУ) 2018/2002 Европског парламента и Савјета од 11. децембра 2018. о измјени Директиве 2012/27/ЕУ о енергетској ефикасности,
- Уредба (ЕУ) 2019/941 Европског парламента и Савјета од 5. јуна 2019. о спремности на ризике у сектору електричне енергије и стављању ван снаге Директиве 2005/89/ЕЗ,

- Уредба (ЕУ) 2019/942 Европског парламента и Савјета од 5. јуна 2019. о оснивању Агенције Европске уније за сарадњу енергетских регулатора (преиначење),
- Уредба (ЕУ) 2019/943 Европског парламента и Савјета од 5. јуна 2019. о унутрашњем тржишту електричне енергије (преиначење), и
- Директива (ЕУ) 2019/944 Европског парламента и Савјета од 5. јуна 2019. о заједничким правилима за унутрашње тржиште електричне енергије и измјени Директиве 2012/27/ЕУ (преиначење).

Наведени прописи садрже принцип *енергетска ефикасност на првом мјесту* и утврђују циљ да коришћење енергије буде најмање 32,5% ефикасније до 2030. године, уз наглашавање активности у побољшању енергетских карактеристика зграда. Обавезујући амбициозни циљ од најмање 32% енергије из обновљивих извора у укупној крајњој потрошњи ЕУ до 2030. године, убрзаће потребне инвестиције и преузимање чисте енергије у свим секторима. Нови прописи укључују захтјев да државе чланице припреме интегрисане Националне планове за енергију и климу за период од 2021. до 2030. године, који укључују кратко представљање дугорочне стратегије за најмање наредних 30 година.

Осим јачања права купаца (транспарентнији рачуни за домаћинства, већи избор и више флексибилности код промјене снабдјевача) нови прописи појединцима олакшавају производњу сопствене енергије, њено складиштење или продају на мрежи. Нови пакет повећава сигурност снабдијевања захваљујући интелигентнијим и ефикаснијим рјешењима на тржишту којима се омогућује флексибилност система и помаже интеграција обновљивих извора енергије, што ће довести до чистијег, стабилнијег и конкурентнијег електроенергетског сектора широм Европе.

ДЕРК је током 2020. године вршио анализу садржаја и активности које произлазе из новог пакета енергетских прописа Европске уније за очување конкурентности у транзицији према чистој енергији. Овакав приступ уважава чињеницу да све нове уредбе и директиве ЕУ из сектора енергије постају обавезујуће и за Босну и Херцеговину путем механизма који су развијени према Уговору о оснивању Енергетске заједнице.

4. АКТИВНОСТИ У МЕЂУНАРОДНИМ ИНСТИТУЦИЈАМА

4.1 Енергетска заједница

Уговор о оснивању Енергетске заједнице, који је потписан 25. октобра 2005. године и ступио на снагу 1. јула 2006. године, омогућава креирање највећег интерног тржишта за електричну енергију и гас на свијету, у којем ефективно учествује Европска унија са једне стране и следећих девет Уговорних страна: Албанија, Босна и Херцеговина, Црна Гора, Грузија, Косово*, Сјеверна Македонија, Молдавија, Србија и Украјина.⁴

У складу са израженим интересом, у раду тијела Енергетске заједнице учествују: Аустрија, Бугарска, Чешка, Финска, Француска, Грчка, Холандија, Хрватска, Италија, Кипар, Летонија, Литванија, Мађарска, Њемачка, Пољска, Румунија, Словачка, Словенија, Шведска и Уједињено Краљевство. Ових 20 тзв. земаља учесница из Европске уније директно учествује у раду тијела Енергетске заједнице, а њихове позиције приликом гласања изражава Европска комисија.

Статус посматрача у Енергетској заједници имају Јерменија, Норвешка и Турска. Током 2016. године Бјелорусија је поднијела захтјев за стицање статуса посматрача.

Закључивањем овог Уговора, Уговорне стране из регије се обавезују да између себе успоставе заједничко тржиште електричне енергије и гаса које ће функционисати по стандардима тржишта енергије ЕУ са којим ће се интегрисати. То се постиже постепеним преузимањем дијелова *acquis*-а ЕУ, односно имплементацијом одговарајућих директива и уредби ЕУ у подручјима електричне енергије, гаса, сигурности снабдијевања, заштите околине, конкуренције, обновљивих извора, енергетске ефикасности, нафте, статистике и инфраструктуре (Прилог Е). Уговор о оснивању Енергетске заједнице важи до јула 2026. године.

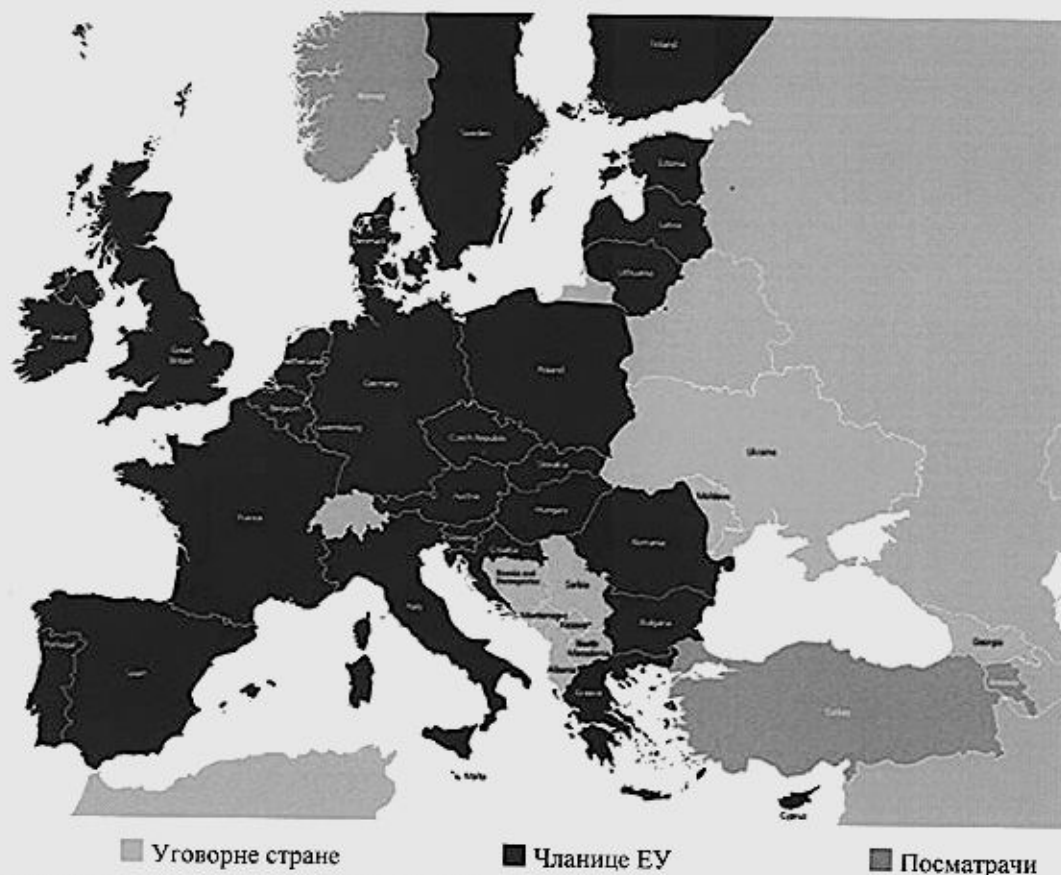
У циљу осигурања адекватног вођења процеса успостављања и функционисања Енергетске заједнице, основане су следеће институције: Министарски савјет, Стална група на високом нивоу, Регулаторни одбор и Секретаријат. Док су Форум за електричну енергију (Атински форум) и Форум за гас основани Уговором о оснивању Енергетске заједнице, Нафтни форум основан је Одлуком Министарског савјета 2008. године. Правни форум, Форум о одрживости и Форум за рјешавање спорова сазивају се на основу иницијативе Секретаријата.

⁴ Листа одражава Уговорне стране на дан 31. децембра 2020. године. Молдавија има статус Уговорне стране од 1. маја 2010. године, Украјина од 1. фебруара 2011. године, а Грузија од 1. јула 2017. године.

Уговорне стране у вријеме ступања на снагу биле су и Бугарска и Румунија, које су приступиле Европској унији 1. јануара 2007. године, као и Хрватска која је чланица ЕУ од 1. јула 2013. године.

Основни циљеви Енергетске заједнице су креирање стабилног и јединственог регулаторног оквира и тржишног простора који осигурава поуздано снабдијевање енергентима и може привући инвестиције у секторе електричне енергије и природног гаса. Поред тога, то је развој алтернативних праваца снабдијевања и побољшање стања у околини, уз примјену енергетске ефикасности и коришћење обновљивих извора.

Слика 19. Географски опсег Енергетске заједнице

Министарски савјет, као највише тијело Енергетске заједнице осигурава постизање циљева утврђених Уговором о оснивању Енергетске заједнице. Министарски савјет чине по један представник сваке Уговорне стране и два представника Европске уније.

Стална група на високом нивоу (PHLG), која окупља високе дужноснике Уговорних страна и два представника Европске комисије, осигурава континуитет састанака Министарског савјета и спровођење договорених активности, те одлучује о спровођењу мјера у одређеним областима.

Регулаторни одбор Енергетске заједнице (ECRB), са сједиштем у Атини, чине представници државних регулаторних тијела земаља регије, а Европску унију представља Европска комисија, уз помоћ по једног регулатора из земаља учесница из ЕУ, те једног представника Агенције за сарадњу енергетских регулатора (ACER). ECRB разматра питања регулаторне сарадње и може прерасти у тијело које доноси регионалне регулаторне одлуке и служи као институција за рјешавање спорова. Регулаторни одбор има главну улогу у раду проширеног тржишта.

Форуми Енергетске заједнице окупљају све заинтересоване актере – представнике влада, регулатора, компанија, купаца, међународних финансијских институција и др.

Секретаријат Енергетске заједнице, са сједиштем у Бечу, представља кључни административни фактор и заједно са Европском комисијом осигурава неопходну сарадњу и пружа подршку за рад других институција. Секретаријат је одговоран за надгледање одговарајућег спровођења обавеза Уговорних страна и подноси годишњи извјештај о напретку Министарском савјету. У том смислу, Секретаријат дјелује као 'чувар' Уговора, док Европска комисија има улогу генералног координатора.

У протеклом периоду Енергетска заједница је израсла у организацију која осигурава чврст институционални оквир за сарадњу, међусобну подршку и размјену искустава и стога служи као модел за регионалну сарадњу у вези енергетских питања.

Значајну подршку развоју регије дају мјере које су дефинисане у оквиру 'Берлинског процеса', односно иницијативе за шест земаља Западног Балкана (ЗББ иницијатива) у коју су укључене Албанија, Босна и Херцеговина, Црна Гора, Косово*, Сјеверна Македонија и Србија. У домену електричне енергије оне се прије свега односе на отклањање недостатака у примарној и секундарној легислативи, развој организованог veleпродајног тржишта и балансног тржишта, тржишну алокацију прекограничних капацитета, дерегулација цијена, раздвајање тржишних од дјелатности које карактерише природни монопол, те на јачање независности регулатора.

Берлински процес има за циљ јачање регионалне сарадње између земаља Западног Балкана и њихову европску интеграцију. Програми повезивања у различитим секторима фокусирају се на регионалну транспортну и енергетску инфраструктуру и реформе. Чињеница је да добро повезане и функционалне инфраструктурне мреже покрећу економски раст, пружају пословне прилике, привлаче инвестиције и генеришу нова радна мјеста.

Након самита земаља ЕУ и Западног Балкана одржаних у Берлину, Бечу, Паризу, Трсту, Лондону и Познану, Седми самит Западног Балкана одржан је у Загребу 6. маја 2020. године, а због пандемије COVID-19 вођен је путем видеолинка. Том приликом Европска унија потврдила је неоспорну подршку европској перспективи Западног Балкана и позвала на јединство и солидарност у кризи изазваној вирусом корона.

У заједничкој Декларацији истиче се да ће након пандемије COVID-19 услједити активности у превладавању социоекономских посљедица кризе. Европска комисија је позвана да представи робустан економски и инвестициони план за регију. Инвестиције су од изузетне важности за подстицање дугорочног опоравка регије и подупирање реформи које су потребне за даљње напредовање на европском путу и уклањање разлика. Западни Балкан требао би се трансформисати у функционалне тржишне економије које се у потпуности могу повезати с јединственим тржиштем ЕУ, стварати радна мјеста и предузетничке прилике, побољшати пословни и инвестициони амбијент те промовисати владавину права. У том подухвату важну улогу

требало би дати придруживању регије амбицијама ЕУ које се односе на климу, у складу с *Паришким споразумом*, промовисању *Зелене агенде за Западни Балкан*, као и унапређењу дигиталне економије и јачању повезивости у свим њеним димензијама: прометној, енергетској, дигиталној и међуљудској. Као посебан приоритет идентификована је енергетска сигурност, укључујући диверзификацију извора и праваца.

У контексту Берлинског процеса, 10. новембра 2020. године потписана је Софијска декларација о *Зеленој агенди за Западни Балкан*. Тиме су се земље регије обавезале да ће спроводити мјере за развој економије, енергије и мобилности, биодиверзитета, одрживе пољопривреде и производње хране те за спречавање климатских промјена и загађења. Први конкретни кораци ће бити подстицање таксе на емисију угљен-диоксида, развој тржишних модела за подстицање коришћења обновљивих извора енергије, као и поступно укидање субвенција за угаљ. Албанија, Босна и Херцеговина, Црна Гора, Косово*, Сјеверна Македонија и Србија, обавезале су се да ће заједно са Европском унијом радити на стварању климатски неутралне Европе до 2050. године. Савјет за регионалну сарадњу, Сарајево ће координисати припрему акционог плана за спровођење Декларације.

Министарски савјет Енергетске заједнице је под предједавањем Црне Горе званични састанак одржао 17. децембра 2020. године путем интернет комуникационе платформе, због пандемије болести COVID-19. Том приликом предузети су кораци за даљње заједничке мјере у транзицији ка чистој енергији у Енергетској заједници, у циљу климатске неутралности у складу с *Паришким споразумом*. Истакнуто је да ће, у складу са *Општим смјерницама политике за енергетске и климатске циљеве до 2030. године*, на наредном састанку Министарског савјета у 2021. години, бити усвојени обавезујући циљеви за наредних десет година за Енергетску заједницу и њене Уговорне стране у областима енергетске ефикасности, обновљивих извора и смањења емисије стакленичких гасова. Приједлог циљева за 2030. годину очекује се у првој половини 2021. године, заједно с релевантним законодавним пакетом. На састанку није постигнута сагласност о реформи Уговора о оснивању Енергетске заједнице, која је била најављена за 2020. годину. Министарски савјет одобрило је шест пројеката од интереса за Енергетску заједницу (РЕСЦ) и једанаест пројеката од заједничког интереса за ЕУ и Енергетску заједницу (РМП) за електричну енергију, гас и нафту.

Приоритети Енергетске заједнице у наредној години укључују реформе у енергетском сектору, развој заједничког тржишта електричне енергије и природног гаса, стварање обавезних залиха сирове нафте и нафтних деривата и развој енергетске инфраструктуре. Посебно се истиче значај декарбонизације, односно стварања климатски неутралне Европе до 2050. године. У том смислу изузетан значај има финализација интегрисаних националних енергетских и климатских планова.

Regional Cooperation Council

Босна и Херцеговина и Енергетска заједница

Активним дјеловањем у Енергетској заједници Босна и Херцеговина потврђује своју одређеност за реформу енергетског сектора, либерализацију тржишта енергије и усклађивање своје политике са чланицама Европске уније.

Евидентно је да у самој Босни и Херцеговини, на различитим административним нивоима треба учинити додатне напоре у транспозицији и имплементацији *acquis*-а Енергетске заједнице. За реализацију бројних обавеза рокови су већ прошли, а за значајан број обавеза преостало је релативно кратко вријеме (Прилог Е).

На ово указује и Одлука Министарског савјета Енергетске заједнице од 29. децембра 2020. године, којом су у периоду од двије године суспендована права БиХ да учествује у доношењу одлука које се односе на буџет и извршење, уколико у међувремену не отклони кршења која се односе на одредбе о природном гасу из Другог енергетског пакета ЕУ, транспозицију Трећег енергетског пакета ЕУ, те смањење емисије сумпордиоксида при сагоријевању тешких ложивих уља и течних нафтних горива.

Поред тога, у Енергетској заједници у процедури се налазе случајеви за рјешавање спорова које је иницирао Секретаријат Енергетске заједнице, а који се односе на гаранције које је Федерација БиХ издала за изградњу Блока 7 термоелектране Тузла, поступак процјене утицаја на околину за планирану термоелектрану Угљевик 3, правно и функционално раздвајање оператора дистрибутивних система, те енергетску ефикасност у крајњој потрошњи и енергетским услугама и изостанак транспозиције Уредбе (ЕУ) бр. 347/2013 о смјерницама за трансевропску енергетску инфраструктуру.

Активности ДЕРК-а у тијелима Енергетске заједнице

Рад Државне регулаторне комисије за електричну енергију, из домена Енергетске заједнице, одвијао се уз неопходну сарадњу са Министарством спољне трговине и економских односа БиХ, затим кроз подршку и допринос реализацији различитих пројеката у функцији развоја Енергетске заједнице и нарочито кроз проактиван однос у истраживањима која су планирале и спроводиле различите групе ширег тематског спектра, а које окупљају енергетске регулаторе из регије и Европске уније.

Кључне активности ДЕРК-а у Енергетској заједници и даље су усмјерене на Регулаторни одбор Енергетске заједнице (ECRB), који је успостављен 11. децембра 2006. године у Атини. Све од тада ДЕРК активно учествује у његовом раду, представљајући и заступајући интересе Босне и Херцеговине. Афирмацији БиХ доприноси предсједовање Радном групом ECRB-а за проблематику купаца и малопродајна тржишта, од 2007. године.

Током 2020. године, у којој је одржао три састанка путем интернет комуникационе платформе због пандемије болести

COVID-19, Регулаторни одбор дао је значајан допринос креирању политике Енергетске заједнице у домену регулаторних иницијатива за промоцију инвестиција, те развоја независности регулатора. У протеклој години ECRB је наставио заједничке активности са Агенцијом за сарадњу енергетских регулатора (ACER), Савјетом европских енергетских регулатора (CEER) и Асоцијацијом медитеранских енергетских регулатора (MEDREG).

Регулаторни одбор значајан дио својих активности организује кроз своје радне групе (Радна група за проблематику купаца и малопродајна тржишта, Радна група за електричну енергију, Радна група за гас и Радна група за интегритету и транспарентности veleпродајног тржишта енергије – REMIT) дјелујући уз подршку Одсјека Секретаријата за ECRB.

4.2 Регионална асоцијација енергетских регулатора – ERRA

Регионална асоцијација енергетских регулатора (ERRA) је организација независних регулаторних тијела за енергију из Европе, Азије, Африке и Америке. Промјенама Статута у 2015. години уклоњене су баријере за придруживање регулатора из нових регија и омогућена активна улога свих чланица. ERRA има 34 пуноправне и 14 придружених чланица, од којих неке имају регионални карактер, тако да у њеним активностима учествују регулатори из 62 државе (слика 20).

Циљеви ERRA-е су побољшање регулисања енергетских дјелатности у земљама чланицама, подстицање развоја независних и стабилних регулатора, побољшање сарадње између регулатора, размјена информација, истраживачког рада и искуства између

Слика 20. Чланство у ERRA-и

чланица, те бољи приступ информацијама о свјетској пракси у регулисању енергетских дјелатности. ERRА-а промовише и организује обуке из области регулисања енергије.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је пуноправна чланица ERRА-е од 19. маја 2004. године. На Генералној скупштини у мају 2010. године, као придружене чланице ове организације примљене су и двије ентитетске регулаторне комисије из Босне и Херцеговине – Регулаторна комисија за енергију у Федерацији Босне и Херцеговине и Регулаторна комисија за енергетику Републике Српске.

Ове године ERRА је обиљежила 20. годишњицу постојања, а централни догађај је због пандемије COVID-19 имао виртуелни формат. Током обиљежавања јубилеја сумиране су двије деценије продуктивног рада те представљени циљеви за будућност која доноси све више изазова. Истакнуто је да ова Асоцијација већ 20 година представља поуздан и професионалан оквир који повезује све већу мрежу енергетских регулатора. ERRА је одиграла кључну улогу у убрзавању реформе у енергетском сектору и развоју тржишта у неким чланицама, активну помажући ове процесе. ERRА наставља своју мисију кроз пружање подршке у јачању капацитета, и међусобног увезивања, те континуисану професионалну и предану сарадњу.

У циљу побољшања ангажованости и продуктивности својих техничких радних тијела ERRА је приступила њиховом реструктурирању, те се од почетка маја 2020. године примјењује нова организациона шема која укључује Одбор за тржишта електричне енергије и економско регулисање, Одбор за обновљиву енергију, Одбор за тржишта природног гаса и економско регулисање и Радну групу за заштиту купаца.

У складу са новонасталом ситуацијом узрокованом пандемијом болести COVID-19, представници ДЕРК-а су и током 2020. године наставили да активно учествују у раду Генералне скупштине као и у раду ERRА-иних радних тијела путем интернет платформе. Најважније теме обрађиване у 2020. години, између осталих, укључују регулаторно дјеловање у условима пандемије, њене импликације на производњу из обновљивих извора, регулаторни надзор veleпродајног тржишта, проблематику електричних возила, имплементацију REMIT уредбе, коришћење флексибилности крајњих купаца у управљању потрошњом електричне енергије, шеме подршке потрошачима који имају и сопствену производњу, механизме у регулисању цијена на тржиштима електричне енергије у транзицији, те регулаторну подршку обновљивим изворима.

Поред рада у тијелима ERRА-е, пружањем релевантних информација о енергетском сектору Босне и Херцеговине, посебно о регулаторној пракси, Државна регулаторна комисија за електричну енергију испуњава своју улогу, у складу са својим чланством у ERRА-и.

4.3 Асоцијација медитеранских енергетских регулатора – MEDREG

Асоцијација медитеранских енергетских регулатора (MEDREG) основана је 2007. године ради промовисања сарадње енергетских регулатора из земаља на сјеверној, јужној и источној обали Медитеранског базена. MEDREG окупља регулаторна тијела из Албаније, Алжира, Босне и Херцеговине, Црне Горе, Египта, Француске, Грчке, Хрватске, Италије, Израела, Јордана, Кипра, Либана, Либије, Малте, Марока, Палестинске управе, Португалије, Словеније, Шпаније, Туниса и Турске (слика 21).

Главни циљ Асоцијације је промоција јасних, стабилних и усклађених правних и регулаторних оквира ради омогућавања инвестиција у енергетску инфраструктуру и подршке интеграцији тржишта. MEDREG промовише сталну размјену знања, искуства и стручности, прикупљање података кроз свеобухватне студије, извјештаје са препорукама, те специјализоване обуке у сфери енергетског регулисања. Асоцијација је посвећена заштити купаца, фокусирајући се на приступ информацијама и подизање свијести о пројенама у сектору.

Организациона структура MEDREG-а обухваћа Генералну скупштину, Секретаријат са сједиштем у Милану и пет радних група за: (1) институционална питања, (2) електричну енергију, (3) гас, (4) околину, обновљиве изворе енергије и енергетску ефикасност и (5) проблематику купаца. MEDREG своје активности обавља уз ефикасне процесе интерне и спољне сарадње, креирајући услове за успостављање Медитеранске енергетске заједнице.

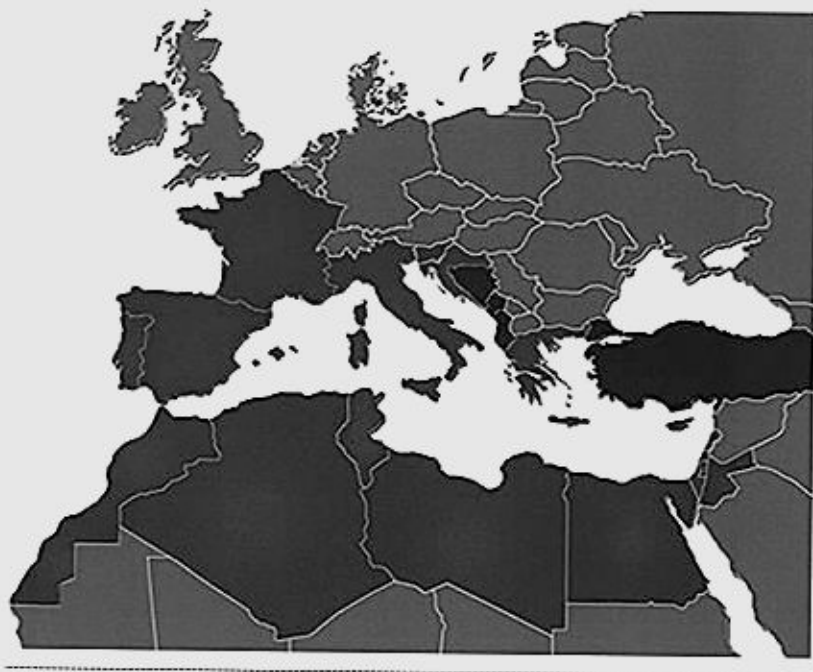
У складу са специфичностима рада у условима пандемије COVID-19 представници ДЕРК-а су током ове године учествовали у раду Генералне скупштине и активностима

*г. Петрит Ахмети,
предсједник MEDREG-а:*

*“MEDREG је техничко
средиште експерата на
високом нивоу који раде
заједно да би се постигла
интеграција на
евромедитеранским
енергетским тржиштима.
Наша институција води
дијалоге о кључним
областима енергетског
регулисања у регији
подстичући сарадњу,
размјену информација и
подршку међу својим
члановима.”*

Слика 21. Географски опсег MEDREG-а

радних група употребом различитих телекомуникационих алата, те достављањем тражених информација и коментара током припреме различитих извјештаја и других докуменata.

4.4 Савјет европских енергетских регулатора – CEER

Савјет европских енергетских регулатора (CEER) је непрофитна асоцијација независних, законом прописаних тијела одговорних за регулисање енергије на државном нивоу. Савјет окупља 39 националних регулаторних тијела (30 пуноправних чланова и девет посматрача) из држава чланица Европске уније, Европске слободне трговинске зоне (EFTA) и земаља у процесу придруживања Европској унији, укључујући Уговорне стране Енергетске заједнице.

Главни циљ CEER-a је да подржи креирање јединственог, конкурентног, ефикасног и одрживог интерног тржишта за гас и електричну енергију у Европи. Савјет европских енергетских регулатора дјелује као платформа за сарадњу, размјену информација и помоћ између европских националних регулаторних тијела у области енергије.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију статус посматрача у CEER-у има од 1. јануара 2017. године. У том својству представници ДЕРК-а учествују у раду Генералне скупштине и радних група CEER-a. Такође, Државна регулаторна комисија има приступ CEER-овој афирмисаној регулаторној мрежи и инструментима сарадње, уз могућност детаљног разумијевања енергетских политика и пракси Европске уније. У том погледу, учешће у раду Савјета европских енергетских регулатора је корисно и на путу Босне и Херцеговине ка чланству у Европској унији, и испуњавању обавеза које оно повлачи у смислу спровођења *acquis*-а у области енергије.

4.5 Међународна конфедерација енергетских регулатора – ICER

Основана у октобру 2009. године, Међународна конфедерација енергетских регулатора (ICER) представља добровољни оквир за сарадњу на свјетском нивоу. Циљ ICER-a је да побољша информисаност јавности и креатора политичких одлука, као и разумијевање регулисања енергије и његове улоге у рјешавању широког спектра социо-економских, околинских и тржишних питања.

Преко 270 регулаторних тијела, путем 13 регионалних регулаторних асоцијација остварују чланство у ICER-у (слика 22). ДЕРК активно учествује и прати рад ICER-a путем ERA-е, MEDREG-a и CEER-a, те пружа подршку дјеловању ICER-a на разне начине, укључујући доставу одговора по различитим активностима и упитницима, чиме се омогућава увид и размјена пракси у подручјима од интереса за рад регулатора.

ICER-ове активности су усмјерене на неколико кључних подручја, у складу са темама које дефинише Свјетски енергетски регулаторни форум, водећа међународна конференција о регулисању енергије која се одржава сваке три године. Седми Свјетски енергетски регулаторни форум, одржан у Канкуну, Мексико, током марта 2018. године, усредоточио се на значајне иновације које широм свијета мијењају основе енергијског ланца. У фокусу су била и најважнија актуелна регулаторна питања, укључујући јачање улоге купаца, проблематику динамичних тржишта и одрживост инфраструктуре. Форум је промовисао оснаживање улоге жена у области енергије кроз уједначавање родне перспективе у свим активностима, што је наставак активности започетих октобра 2013. године у оквиру иницијативе ICER-а под називом *Жене у области енергије*.

Због пандемије COVID-19 одржавање наредног свјетског скупа о регулисању енергије одгођено је за годину дана, те ће Осми Свјетски регулаторни форум бити одржан у Лими, Перу, током марта 2022. године. Изазови енергетске трансформације ће бити главна тема овог форума, који ће се фокусирати на четири области: конкуренција, институционалност, универзални приступ енергији и енергетска транзиција.

ICER је 2013. године покренуо издавање своје Хронике, као средства за даљњу промоцију јачања размјене регулаторних знања и истраживања. Од тада као члан Уредничког одбора овог стручног часописа дјелује и запосленик ДЕРК-а. ICER-ова Хроника је публикација која се објављује два пута годишње у електронском облику и садржи стручне чланке из регулаторне тематике.

Слика 22. Чланице ICER-а

4.6 Међурегионална сарадња

Различити облици сарадње између регионалних асоцијација енергетских регулатора постоје већ извјесно вријеме кроз организовање заједничких обука, радионица и састанака релевантних радних група. Иако су нека регулаторна тијела истовремено чланови неколико асоцијација енергетских регулатора, те асоцијације покривају регионе који се значајно разликују у постигнутом степену интеграције што значи да се заједнички изазови морају рјешавати на различите начине. Истовремено чланство појединих регулаторних тијела у више енергетских асоцијација промовише приближавање циљева и принципа. Из тог разлога сарадња ових асоцијација у смислу размјене искустава и регулаторних пракси добија све већи значај.

Препознајући важност оваквих облика сарадње и преданост унапређивању усклађености и транспарентности у регулисању енергије кроз промовисање најбољих пракси и размјену искустава, Савјет европских енергетских регулатора (CEER), Регулаторни одбор Енергетске заједнице (ECRB) и Асоцијација медитеранских енергетских регулатора (MEDREG) су 12. децембра 2018. године у Бечу потписали *Договор о сарадњи*.

Протекла 2020. година обиљежена је пандемијом COVID-19, те су све асоцијације припремиле извјештаје о мјерама које су предузимане у ванредним околностима, уз фокус на улогу регулатора. Утицај пандемије COVID-19 на енергетски сектор анализиран је на заједничкој радионици ERRА-е, CEER-а, USAID-а и NARUC-а. У фокусу анализе била је реакција регулатора на пандемију, те њихове одлуке и препоруке за регулисане субјекте. Регулатори настављају континуисану размјену искустава о мјерама које се у сарадњи са владама и другим актерима у сектору предузимају у циљу очувања сигурности снабдијевања и заштите купаца.

У оквиру постојећег механизма о сарадњи, током 2020. године ECRB, CEER и MEDREG су одржали онлајн конференцију на којој се дискутовало о активностима у заштити купаца током које је ојачана сарадња и размјењене информације о утицају пандемије COVID-19 на потрошњу. Осим тога, одржана је и виртуелна Трилатерална радионица ECRB-а, CEER-а и MEDREG-а о проблематици купаца и губицима енергије током које су, уз презентацију практичних случајева, анализирани елементи које се односе на ову тему с фокусом на улогу енергетских регулатора у идентификовању врста губитака и њиховом смањењу.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је члан и ECRB-а и MEDREG-а, док у CEER-у има статус посматрача. Оваква позиција омогућава даље јачање стручних капацитета ДЕРК-а кроз стицање нових знања и размјену искустава и регулаторних пракси. Осим тога, међурегионална сарадња пружа више могућности за наставак успјешног ангажовања експерата ДЕРК-а у стручном усавршавању особља других регулаторних тијела.

5. РЕВИЗОРСКИ ИЗВЈЕШТАЈ

Законом о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини утврђено је да се ДЕРК финансира из сопствених прихода. Основни приход ДЕРК-а у 2020. години је била регулаторна накнада коју су плаћали власници лиценци за пренос електричне енергије, активности независног оператора система, међународну трговину, снабдијевање купаца, те дистрибуцију електричне енергије у Брчко Дистрикту БиХ. Регулаторна накнада се одређује тако да покрије трошкове ДЕРК-а, а за процијењени вишак прихода над расходима се умањују обавезе за плаћање регулаторне накнаде у наредном периоду.

Осим бриге за реализацијом поменутих сопствених прихода финансијско пословање ДЕРК-а покрива и сљедеће активности:

- настанак и подмирење финансијских обавеза за потребе дефинисане у одобреном финансијском плану,
- краткорочно планирање и управљање новчаним токовима,
- редовно праћење реализације финансијског плана за текућу годину,
- анализа и процјена будућих новчаних токова у сврху припреме новог финансијског плана,
- припрема финансијског плана за наредну годину,
- унутрашње финансијско извјештавање као основа за доношење одговарајућих пословних одлука, и
- финансијско извјештавање према спољним тијелима, овлашћеним институцијама и јавности.

Финансијски извјештаји у којима су исказани резултати пословања на крају пословне године су коначан резултат свих наведених активности и донесених одлука. У циљу независне и непристрасне провјере исказаних резултата пословања, као и усклађености тих поступака са важећим прописима, ДЕРК сваке године спроводи ревизију својих финансијских извјештаја.

У првом кварталу 2020. године ревизију финансијских извјештаја ДЕРК-а за претходну годину вршило је Друштво за ревизију, рачуноводство и консалтинг Ревик д.о.о. Сарајево, са којим је закључен уговор у поступку спроведеном према процедурама јавних набавки.

Обављајући ревизију у складу са Међународним ревизорским стандардима ревизори су прикупили доказе о износима и другим подацима објављеним у финансијским извјештајима како би се у разумној мјери увјерили да

“Према нашем мишљењу, приложени годишњи финансијски извјештаји истинито и фер приказују финансијски положај ДЕРК-а на дан 31. децембра 2019. године, његову финансијску успјешност и новчане токове за тада завршену годину у складу с Законом о рачуноводству и ревизији Федерације БиХ и Међународним стандардима финансијског извјештавања (МСФИ).”

РЕВИК д.о.о.

Сарајево, 27. марта 2020.

Revik d.o.o. Sarajevo

Member of **HLB** International

финансијски извјештаји не садрже материјално значајне погрешке. Осим утврђивања реалности финансијских извјештаја у цјелини, ревизија је подразумијевала и одговарајућу оцјену примијењених рачуноводствених политика и значајних процјена извршених од стране руководства ДЕРК-а.

На основу прибављених доказа независни ревизор је позитивно оцијенио финансијске извјештаје ДЕРК-а за 2019. годину. Мишљење независног ревизора је да презентација финансијских извјештаја, признавање и мјерење трансакција и пословних догађаја, објективно и истинито приказује стање средстава, обавеза, капитала и финансијског резултата пословања.

Наведеним мишљењем је задржана највиша ревизорска оцјена усклађености финансијских извјештаја са међународно важећим стандардима и законским прописима, коју је ДЕРК од свог оснивања добијао од екстерних ревизора, међу којима су и оцјене Канцеларије за ревизију институција Босне и Херцеговине.

Сprovedеним *ex-post* контролама финансијских трансакција нису пронађене неправилности. Тиме је потврђена ефикасност постављеног система финансијског управљања и унутрашње контроле којима се осигурава превенција или идентификација могућих грешака у циљу заштите имовине од губитака узрокованих непажњом или лошим управљањем.

У правцу даљњег развоја система финансијског управљања и контроле ДЕРК, у складу са потписаним *Споразумом о вршењу интерне ревизије* са Јединицом за интерну ревизију Министарства спољне трговине и економских односа БиХ, очекује објективну и стручну помоћ на унапређењу организације пословања. Коришћењем услуга интерне ревизије жели се обезбиједити развој и *ex-ante* процјена дефинисаних процеса, те оснажити процес интегралног управљања свим ризицима (тзв. *риск менаџмент*). У извјештајном периоду није било реализованих процеса интерне ревизије.

Спровођењем екстерне ревизије ДЕРК осигурава и независан и поуздан извјештај о коришћењу имовине те управљању приходима и расходима. Водећи се одређивањем и принципима објективности и јавности у раду, а у циљу пружања информација о свом финансијском положају и резултатима пословања, Државна регулаторна комисија сваке године објављује ревизорски извјештај. Ревидовани финансијски извјештаји за 2019. годину су објављени у "Службеном гласнику БиХ", број 24/20 и у оквиру интернет презентације ДЕРК-а.

6. ОСНОВНИ ПРАВЦИ АКТИВНОСТИ У 2021. ГОДИНИ

Државна регулаторна комисија за електричну енергију ће наставити своје активности на осигурању услова за слободну трговину и континуисано снабдијевање електричном енергијом по унапријед дефинисаном стандарду квалитета за добробит грађана Босне и Херцеговине, уз поштовање међународних споразума, домаћих закона, одговарајућих европских уредби и директива, као и других правила о унутрашњем тржишту електричне енергије.

ДЕРК ће и у 2021. години задржати континуитет сарадње са Парламентарном скупштином Босне и Херцеговине, а посебно са Комисијом за саобраћај и комуникације Представничког дома РС БиХ и Комисијом за спољну и трговинску политику, царине, саобраћај и комуникације Дома народа РС БиХ. Такође, примарни интерес ће остати и размјена информација и усклађеност кључних регулаторних активности са Министарством спољне трговине и економских односа БиХ, надлежним за креирање политике у складу са *Законом о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ*.

Сви досада примјењивани модалитети међусобног праћења и усклађивања дјеловања ће се користити и у 2021. години у односима са Регулаторном комисијом за енергију у Федерацији Босне и Херцеговине и Регулаторном комисијом за енергетику Републике Српске, као и са другим регулаторним тијелима успостављеним на државном нивоу, прије свега са Конкурентцијским савјетом БиХ.

Како би задовољио потребе различитих нивоа одлучивања за квалитетним и поузданим статистичким подацима у подручју енергије ДЕРК ће остати референтан извор и активан генератор ових података. У овом циљу ДЕРК ће слиједити развој ЕУ правила и поштовати агенду Енергетске заједнице, уз наставак сарадње са Агенцијом за статистику БиХ.

ДЕРК ће пратити активности и трендове у комплетном енергетском сектору и непосредно се укључивати у све релевантне догађаје.

Кроз своје дјеловање ДЕРК ће бити усмјерен на:

- доношење тарифа у оквиру својих надлежности,
- издавање лиценци,
- регулаторни надзор лиценцираних субјеката,
- креирање нових регулаторних правила, те анализирање раније донесених регулаторних правила и постојеће праксе, уз преглед и ревизију аката ДЕРК-а,

- праћење набавке помоћних услуга и пружања системске услуге и балансирања електроенергетског система БиХ, и по потреби наставак развоја модела ових услуга,
- стварање већег степена интеграције домаћег тржишта електричне енергије,
- допринос уређењу и функционисању veleпродајног тржишта, укључујући успостављање институционалног оквира за организовано тржиште за дан унапријед,
- допринос уређењу и функционисању потпуно отвореног малопродајног тржишта у БиХ,
- развој правила којима се регулише прикључење корисника на преносни систем,
- јачање капацитета за испуњавање међународних обавеза у вези са регулаторним извјештавањем,
- одобравање и надзирање правила која развију Независни оператор система у Босни и Херцеговини, Електропренос Босне и Херцеговине и Комунално Брчко,
- одобравање *Индикативног плана развоја производње за период 2022 – 2031. година, Дугорочног плана развоја преносне мреже* за наредни десетогодишњи период, као и *Плана инвестиција Електропреноса БиХ*,
- праћење примјене Механизма наплате између оператора преносног система (ИТС механизам) и рада Канцеларије за координисане аукције у југоисточној Европи (SEE CAO),
- регулаторно дјеловање у вези правила и смјерница за рад мрежа и Уредбе о интегритету и транспарентности veleпродајног тржишта енергије,
- регулаторно дјеловање у развоју сајбер безбједности у електросенергетском сектору БиХ,
- информисање регулисаних субјеката и јавности о регулаторној пракси, и
- обављање осталих послова који му буду повјерени у надлежност.

У спровођењу својих активности ДЕРК ће, у границама овлашћења која су му законом повјерена, водити рачуна о заштити купаца и дати свој допринос у изналажењу најбоље примјењивих рјешења.

С обзиром на чињеницу да је Босна и Херцеговина на темељу Уговора о оснивању Енергетске заједнице обавезна у своје законодавство транспоновати и у пракси имплементирати прописе Европске уније о интерном енергетском тржишту ('Трећи енергетски пакет'), ДЕРК ће у оквирима својих компетенција и оптималном координацијом са другим

кључним субјектима дати свој допринос развоју правног оквира.

У интересу свих кључних субјеката је спровођење реформе електроенергетског сектора у Босни и Херцеговини, хармонизација подзаконских прописа и ефикасна координација међу тијелима која учествују у њиховој припреми и изради. Циљ је креирање јасног и поузданог законодавног оквира заснованог на директивама и уредбама ЕУ о унутрашњем тржишту електричне енергије.

У том смислу, ДЕРК планира наставак активног учешћа у изради законодавног оквира у области електричне енергије у Босни и Херцеговини у складу са правном тековином ЕУ, те у отклањању недостатака у електроенергетском сектору који су наведени у извјештајима Европске комисије о БиХ.

Државна регулаторна комисија ће у складу са својим надлежностима дати допринос реализацији препорука са састанака Одбора за стабилизацију и придруживање Босне и Херцеговине Европској унији и Пододбора за транспорт, енергију, околину и регионални развој. ДЕРК ће наставити своје учешће у *Програму интегрисања Босне и Херцеговине у Европску унију*, активно дајући допринос активностима из Поглавља 15 – Енергија, Поглавља 21 – Трансевропске мреже, и Поглавља 28 – Заштита здравља и потрошача.

ДЕРК ће партиципирати у подршци и спровођењу регионалних приоритета и пројеката Енергетске заједнице, али и приоритета који су у оквиру Енергетске заједнице идентификовани за електроенергетски сектор БиХ, и наводе се у Закључцима Министарског савјета и *Извјештају о имплементацији *acquis-a* према Уговору о оснивању Енергетске заједнице*. ДЕРК ће дати свој пуни допринос у реализацији мјера у сектору енергије које су договорене у оквиру 'Берлинског процеса'. У складу са позицијом Босне и Херцеговине и својим надлежностима ДЕРК ће учествовати у CESEC иницијативи (Иницијатива Европске комисије за гасно и електроенергетско повезивање у централној и југо-источној Европи).

ДЕРК планира дати свој допринос и у наставку реализације више регионалних пројеката Америчке агенције за међународни развој (USAID) и Националне асоцијације регулатора САД (NARUC).

У 2021. години наставља се вишегодишњи USAID *Пројекат асистенције енергетском сектору*, те ће ДЕРК пратити његове активности и учествовати у реализацији појединих компоненти које су у функцији рада регулатора. Своје активно учешће ДЕРК планира и на наредном Енергетском самиту у БиХ, који ће се у оквиру овог Пројекта одржати 2021. године.

У центру занимања ће бити и активности међународних тијела које се односе на регулисање тржишта електричне енергије, прије свега оних у чијем раду ДЕРК и сам учествује:

- ECRB – Регулаторни одбор Енергетске заједнице,
- ERRA – Регионална асоцијација енергетских регулатора,
- MEDREG – Асоцијација медитеранских енергетских регулатора,
- CEER – Савјет европских енергетских регулатора, и
- ICER – Међународна конфедерација енергетских регулатора.

Државна регулаторна комисија ће наставити праћење рада Агенције за сарадњу енергетских регулатора (ACER), и зависно од развоја правног оквира у Босни и Херцеговини размотрити могућности за директно учешће у раду овог тијела.

ДЕРК ће у наредном периоду вршити анализу садржаја и активности које произилазе из новог пакета енергетских прописа Европске уније за очување конкурентности у транзицији према чистој енергији (*Чиста енергија за све Европљане*). Овакав приступ уважава чињеницу да све нове уредбе и директиве ЕУ из сектора енергије постају обавезујуће и за Босну и Херцеговину путем механизма који су развијени према Уговору о оснивању Енергетске заједнице.

ПРИЛОГ А: Основни подаци о електроенергетском систему Босне и Херцеговине
(коришћени подаци НОС-а БиХ, Електропреноса БиХ и електропривреда у БиХ)

Основни подаци о инсталисаној снази производних објеката

Укупна инсталисана снага производних објеката у Босни и Херцеговини износи 4.530,64 MW, од чега у већим хидроелектранама 2.076,6 MW, у термоелектранама 2.065 MW, а у већим вјетроелектранама 86,6 MW. Инсталисана снага малих хидроелектрана је 172,19 MW, соларних електрана 34,89 MW, електрана на биогаз и биомасу 2,11 MW, малих вјетроелектрана 0,40 MW, док је 92,85 MW инсталисано у индустријским електранама.

Већи производни објекти

Хидроелектране	Снага агрегата (MW)	Укупна инсталисана снага (MW)
Требиње I	2×54+63	171
Требиње II	8	8
Дубровник (БиХ+Хр)	126+108	234
Чапљина	2×210	420
Рама	80+90	170
Јабланица	6×30	180
Грабовица	2×57	114
Салаковац	3×70	210
Мостар	3×24	72
Мостарско блато	2×30	60
Пећ-Млини	2×15,3	30,6
Јајце I	2×30	60
Јајце II	3×10	30
Бочац	2×55	110
Вишеград	3×105	315

Термоелектране	Инсталисана снага (MW)	Расположива снага (MW)
ТУЗЛА	715	635
Тузла Г3	100	85
Тузла Г4	200	182
Тузла Г5	200	180
Тузла Г6	215	188
КАКАЊ	450	398
Какањ Г5	110	100
Какањ Г6	110	90
Какањ Г7	230	208
ГАЦКО	300	276
УГЛЈЕВИК	300	279
СТАНАРИ	300	283
Вјетроелектране	Снага агрегата (MW)	Укупна инсталисана снага (MW)
Месиховина	22×2,3	50,6
Јеловача	18×2	36

Основни подаци о преносном систему

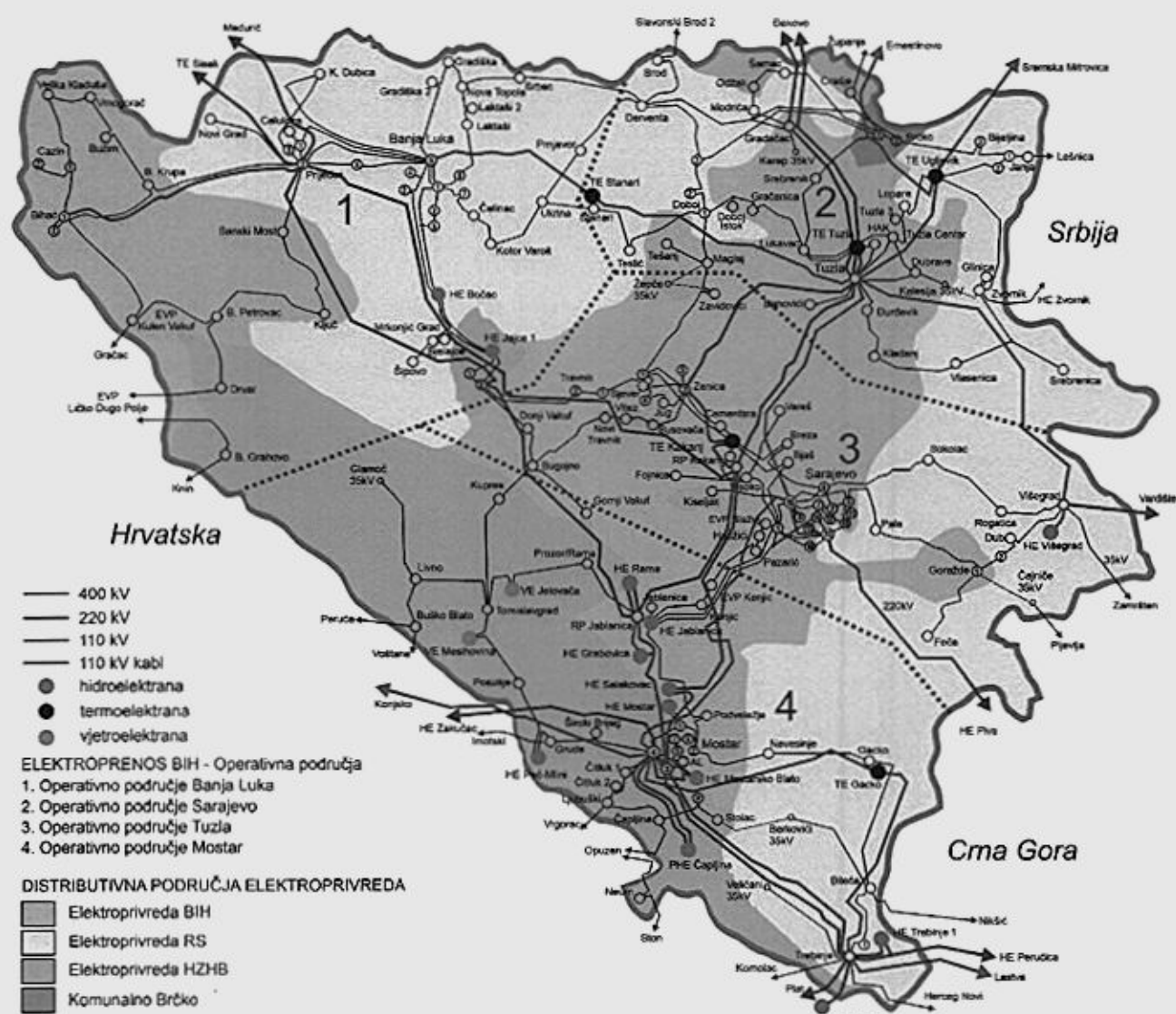
Називни напон далековода	Дужина (км)
400 kV	865,93
220 kV	1.520,09
110 kV	4.034,62
110 kV – кабловски вод	34,06

Врста трафостанице	Број трафостаница	Инсталисана снага (MVA)
ТС 400/x kV	10	5.980,5
ТС 220/x kV	8	1.423,0
ТС 110/x kV	135	5.642,0

Називни напон далековода	Број интерконектора
400 kV	4
220 kV	10
110 kV	23
Укупно	37

Преносни однос трансформатора	Број трансформатора	Инсталисана снага (MVA)
ТР 400/x kV	14	4.900,0
ТР 220/x kV	13	1.950,0
ТР 110/x kV	250	6.195,5

**ПРИЛОГ Б: Карта електроенергетског система Босне и Херцеговине
са оперативним подручјима Електропреноса БиХ и
дистрибутивним подручјима електропривреда
(31. децембар 2020. године)**

ПРИЛОГ Ц: Билансне величине електроенергетског сектора Босне и Херцеговине

(GWh)

2020. година	ЕП БиХ	ЕРС	ЕП ХЗХБ	Комунално Брчко	Остали subjekti	БиХ
Производња хидроелектрана	1.024,07	1.677,83	1.533,93		40,65	4.276,48
Производња термоелектрана	5.155,80	3.285,61			2.001,57	10.442,98
Производња већих вјетроелектрана			147,50		114,31	261,81
Производња малих и инд. електрана	58,05	36,07			315,28	409,40
Производња	6.237,92	4.999,51	1.681,43		2.471,81	15.390,67
Дистрибутивна потрошња	4.677,57	3.690,32	1.352,59	272,74		9.993,22
Губици преноса						317,16
Велики купци	560,62	216,72	17,20		95,50	890,04
Вл. потрошња електрана и пумпање		12,57	112,59		3,92	129,08
Потрошња	5.238,19	3.919,61	1.482,38	272,74	99,42	11.329,50
2019. година	ЕП БиХ	ЕРС	ЕП ХЗХБ	Комунално Брчко	Остали subjekti	БиХ
Производња хидроелектрана	1.443,95	1.604,74	2.537,38		63,53	5.649,60
Производња термоелектрана	4.527,31	3.017,35			2.068,32	9.612,98
Производња већих вјетроелектрана			165,98		87,69	253,67
Производња малих и инд. електрана	62,52	47,24			448,00	557,76
Производња	6.033,78	4.669,33	2.703,36		2.667,54	16.074,01
Дистрибутивна потрошња	4.737,34	3.726,24	1.407,10	271,87		10.142,55
Губици преноса						323,95
Велики купци	493,33	374,32	571,41		311,52	1.750,58
Вл. потрошња електрана и пумпање		13,83	96,28		2,94	113,05
Потрошња	5.230,67	4.114,39	2.074,79	271,87	314,46	12.330,13
2018. година	ЕП БиХ	ЕРС	ЕП ХЗХБ	Комунално Брчко	Остали subjekti	БиХ
Производња хидроелектрана	1.533,61	2.729,05	1.984,86		52,56	6.300,08
Производња термоелектрана	5.648,34	3.249,42			2.056,00	10.953,76
Производња већих вјетроелектрана			103,50			103,50
Производња малих и инд. електрана	63,46	50,58			401,61	515,65
Производња	7.245,41	6.029,05	2.088,35		2.510,18	17.872,99
Дистрибутивна потрошња	4.705,96	3.770,48	1.392,22	270,02		10.138,68
Губици преноса						398,77
Велики купци	464,34	361,65	131,09		1.646,73	2.603,81
Вл. потрошња електрана и пумпање		11,77	137,43		3,49	152,69
Потрошња	5.089,64	4.143,91	1.650,44	270,02	1.650,22	13.293,95
2017. година	ЕП БиХ	ЕРС	ЕП ХЗХБ	Комунално Брчко	Остали subjekti	БиХ
Производња хидроелектрана	941,41	1.575,30	1.287,41		27,27	3.831,39
Производња термоелектрана	6.007,23	2.870,62			2.040,59	10.918,44
Производња малих и инд. електрана	60,38	42,21			298,98	401,57
Производња	7.009,02	4.488,13	1.287,41	0	2.366,84	15.151,40
Дистрибутивна потрошња	4.730,02	3.772,64	1.399,58	276,86		10.179,10
Губици преноса						341,52
Велики купци	1.225,42	339,99	3,40		993,01	2.561,82
Вл. потрошња електрана и пумпање		14,03	266,11		3,82	283,96
Потрошња	5.955,44	4.126,66	1.669,09	276,86	996,82	13.366,40
2016. година	ЕП БиХ	ЕРС	ЕП ХЗХБ	Комунално Брчко	Остали subjekti	БиХ
Производња хидроелектрана	1.395,40	2.498,19	1.540,38		35,41	5.469,39
Производња термоелектрана	5.780,27	3.261,70			1.565,94	10.607,91
Производња малих и инд. електрана	68,99	55,02			307,63	431,64
Производња	7.244,66	5.814,91	1.540,38		1.908,99	16.508,94
Дистрибутивна потрошња	4.548,29	3.721,07	1.364,62	270,08	83,65	9.987,72
Губици преноса						333,30
Велики купци	458,05	281,29	1.503,02		226,59	2.468,94
Вл. потрошња електрана и пумпање		11,87	51,73		11,53	75,13
Потрошња	5.006,34	4.014,23	2.919,37	270,08	321,77	12.865,10

ПРИЛОГ Д: Електроенергетски показатељи Босне и Херцеговине

		2016	2017	2018	2019	2020
Производња електричне енергије	(GWh)	16.508,94	15.151,40	17.872,99	16.074,02	15.390,67
Нето увоз	(GWh)	3.144,55	3.428,16	3.118,73	2.824,96	3.266,28
Нето извоз	(GWh)	6.788,40	5.213,15	7.697,77	6.568,84	7.327,44
Укупна испоручена електрична енергија	(GWh)	12.865,10	13.366,40	13.293,95	12.330,13	11.329,50
Укупна потрошња електричне енергије	(GWh)	12.865,10	13.366,40	13.293,95	12.330,13	11.329,50
Губици преноса	(GWh)	333,30	341,52	398,77	323,95	317,16
Губици преноса	(%)	1,75%	1,90%	1,96%	1,77%	1,75%
Губици дистрибуције	(GWh)	1.024,76	1.005,92	950,00	933,29	912,62
Губици дистрибуције	(%)	10,26%	9,88%	9,37%	9,20%	9,13%
Потрошња електрана и пумпање	(GWh)	75,13	283,96	152,69	113,05	129,08
Укупна потрошња крајњих купаца	(GWh)	11.431,90	11.735,00	11.792,50	10.959,84	9.970,65
	<i>Нерезиденцијални купци</i>	6.698,88	6.978,87	7.107,16	6.233,91	5.175,82
	<i>Домаћинства</i>	4.733,02	4.756,13	4.685,33	4.725,94	4.794,83
Максимално оптерећење система	(MW)	2.098,00	2.189,00	1.994,00	1.945,00	1.804,00
Укупна инсталисана снага електрана	(MW)	4.351,88	4.384,77	4.462,23	4.506,53	4.530,64
Термоелектране на угаљ		2.156,23	2.156,23	2.156,23	2.156,23	2.156,23
Укупно хидроелектране		2.180,24	2.207,47	2.235,60	2.238,84	2.248,79
	<i>мале хидроелектране</i>	96,74	124,00	159,00	162,24	172,19
	<i>пумпне хидроелектране</i>	420,00	420,00	420,00	420,00	420,00
Остали обновљиви извори укупно		15,41	18,06	71,39	111,46	124,00
	<i>вјетроелектране</i>	0,30	0,30	51,00	87,00	87,00
	<i>соларне електране</i>	14,12	16,52	18,15	22,35	34,89
	<i>електране на биомасу</i>	0,00	0,25	0,25	1,12	1,12
	<i>електране на биогаз</i>	0,99	0,99	0,99	0,99	0,99
Преносна мрежа	(km)	6.320,94	6.371,11	6.402,10	6.409,71	6.420,64
	<i>380 kV</i>	864,73	864,73	865,93	865,93	865,93
	<i>220 kV</i>	1.520,38	1.520,38	1.520,09	1.520,09	1.520,09
	<i>110 kV</i>	3.935,83	3.986,00	4.016,07	4.023,69	4.034,62
Број интерконектора		37	37	37	37	37
Инсталисана снага трафостаница	(MVA)	12.758,50	13.022,00	12.903,00	12.783,00	13.045,50
Купци електричне енергије		1.531.501	1.541.968	1.553.439	1.567.786	1.588.773
	<i>Нерезиденцијални купци</i>	126.303	127.553	126.508	128.224	137.629
	<i>Домаћинства</i>	1.405.198	1.414.415	1.426.931	1.439.562	1.451.144
Квалификовани купци		1.531.501	1.541.968	1.553.439	1.567.786	1.588.773
Купци који су промијенили снабдјевача		58	56	31	16	17
Испоручена енергија	(GWh)	321,77	1.859,97	1.737,69	365,92	157,90
Удио у укупној потрошњи крајњих купаца (%)		2,81%	15,85%	14,74%	3,34%	1,58%
Купци за које цијене нису регулисане		10.133	10.521	9.784	10.091	13.640
Испоручена енергија	(GWh)	4.908,68	5.148,53	5.265,27	4.371,07	3.423,61
Удио у укупној потрошњи крајњих купаца (%)		42,94%	43,87%	44,65%	39,88%	34,34%

ПРИЛОГ Е: *Acquis* Енергетске заједнице

Acquis, односно правни оквир Енергетске заједнице у свом средишту има директиве и уредбе из Трећег енергетског пакета ЕУ које предвиђају заједничке прописе за интерна тржишта електричне енергије и природног гаса и регулишу прекограничну трговину. Почетни сет прописа Енергетске заједнице из 2005. године у више наврата инован је новим директивама и уредбама и допуњаван прописима у областима сигурности снабдијевања, заштите околине, конкуренције, обновљивих извора енергије, енергетске ефикасности, инфраструктуре, обавезних нафтних резерви и статистике, те транспарентности, односно обавеза објаве података на тржиштима енергије. *Acquis* Енергетске заједнице прати развој правног оквира Европске уније и данас обухвата њену кључну енергетску легислативу у подручјима електричне енергије, гаса, сигурности снабдијевања, обновљивих извора, заштите животне средине, енергетске ефикасности, нафте, инфраструктуре, конкуренције и статистике. Генерални рокови за транспозицију у национално законодавство и спроведбу уредби и директива ЕУ наводе се у заградама.

Acquis о електричној енергији

- Уредба Комисије (ЕУ) бр. 2016/1447 од 26. августа 2016. године о успостављању мрежних правила за захтјева за прикључивање на мрежу система за пренос истосмјерном струјом високог напона и истосмјерно прикључених модула електроенергетског парка (рок: 12. јули 2021, осим за чл. 4(2) тачка (а) и (б), 5(4), 75, 76. и 78(1) гдје је рок 12. јули 2018),
- Уредба Комисије (ЕУ) бр. 2016/1388 од 17. августа 2016. о успостављању мрежних правила за прикључак купца (рок: 12. јули 2021, осим за чл. 4(2) тачка (а) и (б), 6(4), 51(1), 56. и 57. гдје је рок: 12. јули 2018),
- Уредба Комисије (ЕУ) бр. 2016/631 од 14. априла 2016. о успостављању мрежних правила за захтјева за прикључивање произвођача електричне енергије на мрежу (рок: 12. јули 2021, осим за чл. 4(2) тачка (а) и (б), 7(4), 58, 59, 61(1), 68(1) и 69(1) гдје је рок 12. јули 2018),
- Уредба Комисије (ЕУ) бр. 543/2013 од 14. јуна 2013. о достави и објави података на тржиштима електричне енергије и о измјени Прилога I Уредбе (ЕЗ) бр. 714/2009 Европског парламента и Савјета (рок: 24. децембар 2015),
- Уредба (ЕУ) бр. 1227/2011 Европског парламента и Савјета од 25. октобра 2011. о интегритету и транспарентности велепродајног тржишта енергије (рок: 29. мај 2020),
- Уредба Комисије (ЕУ) бр. 838/2010 од 23. септембра 2010. о утврђивању смјерница које се односе на механизам накнаде између оператора преносних система и заједнички регулаторни приступ наплати преноса (рок: 1. јануар 2014),
- Директива 2009/72/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 13. јула 2009. о заједничким правилима за унутрашње тржиште електричне енергије и стављању ван снаге Директиве 2003/54/ЕЗ (рок: 1. јануар 2015, осим за члан 9(1) гдје је рок: 1. јуни 2016, члан 9(4): 1. јуни 2017. и члан 11: 1. јануар 2017),
- Уредба (ЕЗ) бр. 714/2009 Европског парламента и Савјета од 13. јула 2009. о условима за приступ мрежи за прекограничну размену електричне енергије и стављању ван снаге Уредбе (ЕЗ) бр. 1228/2003 (рок: 1. јануар 2015).

Acquis о гасу

- Уредба Комисије (ЕУ) бр. 2017/460 од 16. марта 2017. о успостављању мрежних правила о усклађеним структурама транспортних тарифа за гас (рок: 28. фебруар 2020, осим за поглавља II, III и IV гдје је рок 31. мај 2021),
- Уредба Комисије (ЕУ) бр. 2017/459 од 16. марта 2017. о успостављању мрежних правила за механизме расподеле капацитета у транспортним системима за гас (рок: 28. фебруар 2020, осим за поглавља II, III и IV гдје је рок 31. мај 2021),
- Уредба Комисије (ЕУ) бр. 2015/703 од 30. априла 2015. о успостављању мрежних правила интероперабилности и размјене података (рок: 1. октобар 2018. године),
- Уредба Комисије (ЕУ) бр. 312/2014 од 26. марта 2014. о успостављању мрежних правила о балансирању гаса транспортних мрежа (рок: 12. децембар 2020. године),
- Уредба (ЕУ) бр. 1227/2011 (видјети *Acquis о електричној енергији*),
- Директива 2009/73/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 13. јула 2009. о заједничким правилима за унутрашње тржиште природног гаса и стављању ван снаге Директиве 2003/55/ЕЗ (рок: 1. јануар 2015, осим члан 9(1): 1. јуни 2016, члан 9(4): 1. јуни 2017. и члан 11: 1. јануар 2017),
- Уредба (ЕЗ) бр. 715/2009 Европског парламента и Савјета од 13. јула 2009. о условима за приступ мрежама за транспорт природног гаса и стављању ван снаге Уредбе (ЕЗ) бр. 1775/2005 (рок: 1. јануар 2015, осим за Анекс I гдје је рок 1. октобар 2018. године).

Acquis о сигурности снабдијевања

- Директива 2005/89/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 18. јануара 2006. о мјерама заштите сигурности снабдијевања електричном енергијом и улагања у инфраструктуру (рок: 31. децембар 2009),
- Директива Савјета 2004/67/ЕЗ од 26. априла 2004. о мјерама заштите сигурности снабдијевања природним гасом (рок: 31. децембар 2009).

Acquis о обновљивим изворима

- Директива 2009/28/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 23. априла 2009. о промоцији коришћења енергије из обновљивих извора те о измјени и каснијем стављању ван снаге директива 2001/77/ЕЗ и 2003/30/ЕЗ (рок: 1. јануар 2014). Национални циљеви за удио енергије из обновљивих извора у коначној бруто потрошњи 2020. за Уговорне стране Енергетске заједнице одређени су одлуком Министарског савјета 18. октобра 2012. године (2012/04/MC-EnC).

Наставак на сљедећој страници ⇨

⇒ *Наставак са претходне странице*

Acquis о заштити околине

- Директива (ЕУ) 2016/802 Европског парламента и Савјета од 11. маја 2016. о смањењу садржаја сумпора у одређеним текућим горивима (рок: 30. јуни 2018),
- Сprovedбена одлука Комисије (ЕУ) 2015/253 од 16. фебруара 2015. о утврђивању правила узорковања и извјештавања у складу с Директивом Савјета 1999/32/ЕЗ за садржај сумпора у бродским горивима (рок: 30. јуни 2018),
- Директива 2011/92/ЕУ Европског парламента и Савјета од 13. децембра 2011. о процјени учинака одређених јавних и приватних пројеката на животну средину, измјењена Директивом 2014/52/ЕУ (рок: 1. јануар 2019),
- Директива 2010/75/ЕУ Европског парламента и Савјета од 24. новембра 2010. о индустријским емисијама (интегрисано спречавање и контрола загађења) – само Поглавље III, Анекс V и члан 72(3)–(4) (рок: 1. јануар 2018),
- Директива 2004/35/ЕУ Европског парламента и Савјета од 21. априла 2004. о одговорности за околину у погледу спречавања и отклањања штете у околини, измјењена Директивом 2006/21/ЕЗ, Директивом 2009/31/ЕЗ и Директивом 2013/30/ЕУ (рок: 1. јануар 2021),
- Директива 2001/80/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 23. октобра 2001. о ограничењу емисија одређених загађивача ваздуха из великих уређаја за ложење (рок: 31. децембар 2017),
- Директива 2001/42/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 27. јуна 2001. о процјени учинака одређених планова и програма на околину (рок: 31. март 2018),
- Члан 4(2) Директиве Савјета 79/409/ЕЕЗ од 2. априла 1979. о заштити птица (рок: 1. јули 2006).

Acquis о заштити околине се примјењује у оној мјери у којој има утицаја на мрежну енергију. У складу са чланом 13. Уговора, Уговорне стране потврђују важност Протокола из Кјота и настојаће да му приступе.

Acquis о енергетској ефикасности

- Уредба (ЕУ) бр. 2017/1369 Европског парламента и Савјета од 4. јула 2017. о утврђивању оквира за означавање енергетске ефикасности и стављању ван снаге Директиве 2010/30/ЕУ (рок: 1. јануар 2020),
- Директива 2012/27/ЕУ Европског парламента и Савјета од 25. октобра 2012. о енергетској ефикасности, измјени директива 2009/125/ЕЗ и 2010/30/ЕУ и стављању ван снаге директива 2004/8/ЕЗ и 2006/32/ЕЗ (рок: 15. октобар 2017),
- Директива 2010/31/ЕУ Европског парламента и Савјета од 19. маја 2010. о енергетској ефикасности зграда (рок: 30. септембар 2012).

Acquis о нафти

- Директива Савјета 2009/119/ЕЗ од 14. септембра 2009. о обавези држава чланица да одржавају минималне залихе сирове нафте и/или нафтних деривата (рок: 1. јануар 2023).

Acquis о инфраструктури

- Уредба (ЕУ) бр. 347/2013 Европског парламента и Савјета од 17. априла 2013. о смјерницама за трансевропску енергетску инфраструктуру те стављању ван снаге Одлуке бр. 1364/2006/ЕЗ и измјени уредби (ЕЗ) бр. 713/2009, (ЕЗ) бр. 714/2009 и (ЕЗ) бр. 715/2009 (рок: 31. децембар 2016).

Acquis о конкуренцији

У складу са Анексом III Уговора о оснивању Енергетске заједнице, нису дозвољене и биће процјењиване у складу са чл. 81, 82. и 87. Уговора о оснивању Европске заједнице следеће активности:

- Спречавање, ограничавање или поремећај конкуренције,
- Злоупотреба доминантне позиције,
- Пружање државне помоћи која узрокује или пријети поремећајем конкуренције.

Поштоваће се одредбе Уговора о оснивању Европске заједнице, посебно члана 86. које се односе на јавна предузећа и предузећа којима су дата посебна права.

* Наведене одредбе садржане су у чл. 101, 102, 106, и 107. Уговора о функционисању Европске уније.

Acquis о статистици

- Сprovedбена уредба Комисије (ЕУ) 2019/803 од 17. маја 2019. о техничким захтјевима у погледу садржаја извјештаја о квалитету европске статистике о цијенама природног гаса и електричне енергије у складу с Уредбом (ЕУ) 2016/1952 Европског парламента и Савјета (рок: 15. јуни 2022),
- Уредба (ЕУ) 2016/1952 Европског парламента и Савјета од 26. октобра 2016. о европској статистици цијена природног гаса и електричне енергије те стављању ван снаге Директиве 2008/92/ЕЗ (рок: 1. март 2018),
- Уредба (ЕЗ) бр. 1099/2008 Европског парламента и Савјета од 22. октобра 2008. о енергетској статистици (рок: 31. децембар 2013).

Приликом дефинисања *acquis*-а, Министарски савјет и Стална група на високом нивоу врше одређена прилагођавања прописа Европске уније институционалном оквиру Енергетске заједнице, водећи рачуна и о временским ограничењима у регији.

Напомена: Текстови прописа ЕУ који се наводе у овом прилогу су доступни у оквиру интернет презентације Државне регулаторне комисије за електричну енергију (www.derk.ba).

Додатне информације о раду и поступцима које води Државна регулаторна комисија за електричну енергију могу се наћи у оквиру интернет презентације на адреси www.derk.ba, односно добити контактом на телефоне 035 302060 и 035 302070, телефакс 035 302077, e-mail info@derk.ba или у сједишту ДЕРК-а у Тузли, Улица Ђорђа Михајловића 4/II.
